

SUBOTIČKA DANICA

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

(SA SLIKAMA)

ZA PROSTU GODINU

1893.

❖ X. GODIŠNJI TEČAJ. ❖

Cina: 30 novč.

U SUBOTICI

IZ ŠTAMPARIJE Dra DUŠANA PETROVIĆA

1892.

zkv.h. OUVAS

Stari i novi kalendar.

Kršćanski narodi imaju dva kalendara jedan je stariji: *julijanski*, a drugi noviji: *gregorijanski*. Julijanski kalendar vodi svoj postanak od Rimljanina Julija Cezara, koji je kao prvosvećenik rimski, godine 46. prije Isusa-Krsta naredio, da se godina računa u 365 dana i 6 sati, t. j. tri godine jedna za drugom da broje po 365 dana, a svaka četvrta da broji 366 dana — to je *pristupna* godina. No godina upravo traje 365 dana, 5 sati, 48 minuta i 46 sekunada; prema tome je po odredbi Julija Cezara svaka godina sa 11 minuta i 14 sekunada duža, nego što zaista jeste. Dabogme, da to nije mnogo; ali za 128 godina ta je razlika skoro jedan dan. Godine 1582. ta je razlika bila već 10 dana; zato papa Grgur XIII. naredi, da se tih suvišnih 10 dana prosto izpuste iz računa; pa tako je i bilo. Posli četvrtka 4. oktobra 1582, pisali su u petak: 15. listopad. No da se nebi u buduće nanovo pojavila ta razlika, papa Grgur XIII. naredi, da u svake 400 godina bude po tri godine manje pristupnih, nego li što je po julijanskom kalendaru, i to zato, što je ona razlika zbog neslaganja u računu u svake 40 godine od prilike tri dana. Po julijanskom kalendaru je u svake 400 godina 100 pristupnih i 300 običnih; po gregorijanskom je pak u svake 400 godina 97 pristupne a 303 obične. Po julijanskom kalendaru je svaka četvrta godina pristupna, pa dakle i svaka stotina, a po gregorijanskom pak svaka je stotina obična godina, a pristupna samo ona, koja se dili sa 400.

Dabogme, da i ovo nije na dlaku točno; no ovde je razlika mnogo manja; ta je razlika po gregorijanskom kalendaru od prilike za 3200 godina tek jedan dan.

Godine 1893. je po crkvenom računanju:

	Po julijan. kal.	po greg. kal.	po grčko-ist. kalendaru.
1. Zlatni broj u krugu misečevom	13	13	10
2. Epakta	XXIII	XII	XXVIII
3. Godina u krugu sunčevom	26	26	9
4. Indikt	6	6	6
5. Nediljno slovo	C	A	Д
6. Pashalno slovo	—	—	Ж
7. Osnovanije			XXIII

Pokretne svetkovine.

Rimokatoličke po novom kalendaru.

Sedamdesetnica	29. januara
Pepelnica	15. februara
Cvitnica	26. marta
Uskrs	2. aprila
Molit. dani 8., 9. i 10. maja	
Spasov-dan	11. maja
Duhovi	21. maja
Brašančevo (Tilovo)	1. junija
Ned. Došačća	3. dec.

Grčko-istočni praznici po starom kal.

Triod počinje	17. januara
Mesne poklade	31. januara
Bile poklade	7. februara
Cveti	21. marta
Uskrs	28. marta
Spasov-dan	6. maja
Duhovi	16. maja
Svi-sveti (petrov- ske poklade)	23. maja

Zodijak, zvizdana jata i nebesni znaci u zodijaku.

Broj	I m e	Znaci	Miseć	Položaj
1	Ovan		Mart	25 ⁰ — 45 ⁰
2	Bik		April	45 ⁰ — 90 ⁰
3	Blizanci		Maj	90 ⁰ — 115 ⁰
4	Rak		Juni	115 ⁰ — 135 ⁰
5	Lav		Juli	135 ⁰ — 170 ⁰
6	Divojka		August	170 ⁰ — 215 ⁰
7	Vaga		Septembar	215 ⁰ — 230 ⁰
8	Skorpija		Oktobar	230 ⁰ — 265 ⁰
9	Strilac		Novembar	265 ⁰ — 300 ⁰
10	Jarac		Decembar	300 ⁰ — 325 ⁰
11	Vodolija		Januar	325 ⁰ — 350 ⁰
12	Ribe		Februar	350 ⁰ — 25 ⁰

Sunce stoji, a zemlja ide okolo sunca. No nama se čini, kao da zemlja stoji, a sunce da ide okolo zemlje — jedanput za dan da obidje okolo zemlje. No osim toga, gledamo li sunce na zahodu, vidićemo, da će se posli zahoda njegovog na tom mistu svaki dan viditi druge i druge zvizde. I uzgledamo li to svaki dan, mi ćemo na mistu zahoda sunčevog posli godinu dana viditi one iste zvizde, koje smo tamo vidili prije godinu dana. To znači, kao da je sunce za godinu dana obišlo naokolo cio nebeski svod. Taj prividni put sunčeva za godinu dana po nebeskom svodu zove se *ekliptika*. Sad zamislimo pojas svud unakolo po nebeskom svodu s jedne i s druge strane ekliptike, s obe strane po 20⁰ širine, svega dakle 40⁰, — i to je sad pro-

stor, gdi su onih dvanajst jata i nebeskih znakova ; kroz ta jata i te znakove šeta se sunce (prividno) i progje ih sve za godinu dana. Čili taj pojas zove se *zodijak* ili *životinjski krug*. Čitav taj pojas podiljen je na 360 jednakih dilova, koje *stepenima* zovemo. Tamo gdi stoji „položaj“, oni brojevi kazuju, koliko dilova (stepena) od toga pojasa zaprema koje nebesko jato. Ti nam brojevi kazuju da dužina, koju zapremaju pojedina nebesna jata u zodijaku nije jednaka.

No računanje s ovakvim nejednakim dužinama nije udesno ; zato su još stari podilili ekliptiku na 12 jednakih dilova, i te dilove nazvali *znacima*, davši im imena zvizdanih jata u zodijaku. Tako se isto i danas uzima ; mi danas govorimo o zvizdanom *jatu* ovna i o nebesnom *znaku* ovna, o zvizdanom *jatu* strilca i o nebeskom *znaku* strilca, i t. d. Svaki nebeski znak ima u dužinu 30 stepena, i to ovan od 0° do 30°, bik od 30° do 60°, i t. d.

Imena zvizdanih jata u zodijaku nagovišćuju promine i pojave u tečaju vrimena od jedne godine dana. Tih 12 zvizdanih jata jesu kao neki svitski sat, podiljen na 12 godišnjih odiljenja — 12 godišnjih časova. U stara vrimena, kada ljudi nisu imali satova, služili su se zvizdama, što se radjahu kao mirilom za podilu reda ; zvizde su kazivale, kada je tribalo koji posao početi i t. d. O ovome imamo dokaza i danas još i u našem narodu, koji vodi računa o tome, kada izlazi zornjača, kada volarska, vlašići, štapci i t. d.

Zvizdana jata u zodijaku dobila su svoja imena u Misiru i u Grčkoj, dakle u zemljama, gdi se jasnije i bolje vide ; radjanje tih jata imalo je tamo ovo značenje.

Radjanje ovna posle zahoda sunčevog značilo je, da je vrime, da se stada tiraju na pašu ; *radjanje bika*, značilo je vrime, kada triba početi zemljodilske poslove. *Blizanci* (s početka par jarića) značilo je kod Grka vrime bliznenja. *Radjanje lava* značilo je, da se približuje lito ; jer kao god što se glas lavov sravnjivao sa grmljavinom, tako se i ilinjske vrućine sravnjivale sa pojavom razjarenog lava. *Jato divojka* (s početka divojka kao žetelica) značilo je, da je vrime žetvi. *Vaga* znače, da je dan i noć jednaka. *Radjanje skorpije* značilo je vrime boleštini. *Strilac* je značio vrime kada su silne olujine. *Radjanje jata jarca* biće da je značilo prilaz iz suvog vrimena u močarno, jer gornji dio slike toga jata jeste koza, a dolnji dio riba. *Radjanje jata vodolije* značilo je vrime, kada Nil, rika u Misiru, nadolazi i poplavljuje okolinu svoju. Poplava Nilova nagovišćivala je mnogu ribu ; *radjanje jata riba* značilo je vrime ribolovu.

Sićanj

ima 31 dan.

Januar

ima 31 dan.

Dani Za Katolike ☾ Za Grčko-istočne S. izl. S. z.

1) U ono vreme kad bi umro Irud. Mat. 2.

Ned.	1 Ml. Bož. N. g.	☿	20 Ignjat	7	41	4	19
Pon.	2 Makarije	♄	21 Juliana	7	41	4	19
Utor.	3 Genoveva	♄	22 Anastasija	7	40	4	20
Srida	4 Titus biskup.	♄	23 40 mučenika	7	40	4	20
Četv.	5 Telesfor	♄	24 Evgenija	7	39	4	21
Petak	6 Bogoj. Sv. 3 kr. †	♄	25 Božić	7	39	4	21
Sub.	7 Nikodem	♄	26 Zbor. Bogor.	7	38	4	22

2) Dvanajst godišnji Isus u crkvi jer. Luk. 2.

Ned.	8 Severin	♄	27 St. prvi muč.	7	38	4	22
Pon.	9 Julian muč.	♄	28 2 hilj. muč.	7	37	4	23
Utor.	10 Pava pust.	♄	29 Mladenci	7	36	4	24
Srida	11 Hygin	♄	30 Anisije	7	35	4	25
Četv.	12 Nesto	♄	31 Melanija	7	35	4	25
Petak	13 Hilarij †	♄	1 Januar n. god.	7	34	4	26
Sub.	14 Feliks muč.	♄	2 Silvester	7	33	4	27

3) Pir u Kani Galilejskoj. Iv. 2.

Ned.	15 Prsv. Ime Is.	♄	3 Malahija	7	32	4	28
Pon.	16 Marcel	♄	4 Zbor 70 apost.	7	31	4	29
Utor.	17 Antonije	♄	5 Teopempto	7	30	4	30
Srida	18 Priska	♄	6 Bogojavljenje	7	29	4	31
Četv.	19 Sara	♄	7 Ivan Krstitelj	7	28	4	32
Petak	20 Fab. i Sebast. †	♄	8 Georgije	7	27	4	33
Sub.	21 Janja divica	♄	9 Polijevkto	7	26	4	34

4) O gubaveu Mat. 8.

Ned.	22 Vinko †	♄	10 Grigorije	7	25	4	35
Pon.	23 Zaruč. Bl. D. M.	♄	11 Todor	7	24	4	36
Utor.	24 Timotej biskup	♄	12 Tatijana	7	23	4	37
Srida	25 Obrač. Pavla	♄	13 Jermilo	7	21	4	39
Četv.	26 Polikarpo	♄	14 Sv. Sava	7	20	4	40
Petak	27 Iv. Zlatoust. †	♄	15 Pavao Tiv.	7	19	4	41
Sub.	28 Karlo V.	♄	16 Verige Petra	7	18	4	42

5) O poslenicah u vinogradu. Mat. 20.

Ned.	29 Sedamdesetn.	♄	17 Antonije velik	7	17	4	43
Pon.	30 Martina divoj.	♄	18 Atanasij	7	16	4	44
Utor.	31 Petar Nolaski	♄	19 Makarije	7	14	4	46

Misečne mine:

☾ *Pun misec* 2. u 3 sata 29 čas. u jutru.

☾ *Posljednji četv.* 9. u 9 sati 16 č. u več.

☾ *Mladimis*, 18. u 1 sat 56 časi posli ponoći.

☾ *Prvi četvrt* 25. u 6 sati 55 čas. u jutru.

Sunce ulazi u znak vodolije 19. januara u 7 sati 40 čas. u več.

Dužina dana 1. 8 s. 38 č. U sićnju naraste dan za 1 s. i 24 časa.

Stogodišnjak gata o vrimenu.

Godina će početi s mnogim snigom. Za tim hladno vreme. U drugoj polovini ovoga miseca biće dugo oblačno. Pri kraju opet dosta sniga.

Veljača

ima 28 dana.

Februar

ima 28 dana.

Dani	Za Katolike	☾	Za Grčko-istočne	S. izl.	S. z.
Srida	1 Ignacija m.	☾	20 Jevtimije	7 12 4	48
Četv.	2 Očišće. Bl. D. M.	☾	21 Maksim	7 11 4	49
Petak	3 Blaž biskup †	☾	22 Timotej	7 10 4	50
Sub.	4 Veronika	☾	23 Kliment	7 9 4	51

6) O sijaču i simenu Luk. 8.

Ned.	5 Šestdesetnica	☾	24 Ksenija	7 8 4	52
Pon.	6 Dorotea	☾	25 Grigorije	7 6 4	54
Utor.	7 Romualdo	☾	26 Ksenofont	7 5 4	55
Srida	8 Ivan m.	☾	27 Prinos m. s. J.	7 3 4	57
Četv.	9 Apolonia	☾	28 Efrem	7 1 4	59
Petak	10 Skolastika †	☾	29 Ignatij	7 0 5	0
Sub.	11 Desiderij bk.	☾	30 Vel. tri Jer.	6 5 8	5 2

7) Isus izličeje slipca. Luk. 18.

Ned.	12 Petdesetnica	☾	31 Mesopust	6 56 5	4
Pon.	13 Katarina	☾	1 Februar	6 55 5	5
Utor.	14 Valentin	☾	2 Sretenije	6 54 5	6
Srida	15 Pepelnica †	☾	3 Simeon	6 53 5	7
Četv.	16 Juliana	☾	4 Izidor	6 51 5	9
Petak	17 Konstantin †	☾	5 Agata	6 50 5	10
Sub.	18 Simeon †	☾	6 Vukol i Fotije	6 48 5	12

8) Isusa djavao napastuje. Mat. 4.

Ned.	19 Čista	☾	7 Siropust	6 46 5	14
Pon.	20 Eleuterij	☾	8 Teodor	6 44 5	16
Utor.	21 Eleonora	☾	9 Nikifor	6 43 5	17
Srida	22 Kvatre †	☾	10 Charal	6 42 5	18
Četv.	23 Romana	☾	11 Vaso	6 40 5	20
Petak	24 Matija †	☾	12 Meletije	6 39 5	21
Sub.	25 Valburga †	☾	13 Simeon kralj	6 37 5	23

9) Priobraženje Isusovo. Mat. 7.

Ned.	26 Pačista	☾	14 Aksentije	6 36 5	24
Pon.	27 Leandar b.	☾	15 Onisim	6 34 5	26
Utor.	28 Roman	☾	16 Pamfil	6 32 5	28

Misečne mine:

☾ Pun misec 1. u 2 sata 39 čas. u jutru.

☾ Posljednji četv. 8. u 8 sati 40 čas. u več.

☾ Mladimis. 16. u 4 sata 45 čas. posli podne.

☾ Prvi četvrt 23. u 2 sata 42 časa posli podne.

Sunce ulazi u znak riba 18. februara u 10 sati 13 čas. prije p.

Dužina dana 1. 9 s. i 36 č. Podulji se dan ov. miseca 1 s. 2 č.

Stogodišnjak gata o vrmenu.

Februar će s početka biti hladan i što dalje sve hladnije i dosta neprijatan. U trećoj trećini biće prijatno hladno vrime.

Ožujak

ima 31 dan.

Mart

ima 31 dan.

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-istočne	S. izl.	S. z.
Srida	1 Albin †	♈	17 Todor	6 30 5	30
Cetv.	2 Simplicije	♈	18 Lav	6 29 5	31
Petak	3 Kunigunda †	♈	19 Arkip	6 27 5	38
Sub.	4 Kazimir †	♈	20 Lav B.	6 25 5	35

10) Isus izgoni djavola. Luk. 11.

Ned.	5 Bezimena	♈	21 Timotej	6 24 5	36
Pon.	6 Fridolin	♈	22 Mavrikije	6 22 5	38
Utor.	7 Toma akvin.	♈	23 1 Post.	6 20 5	40
Srida	8 Ivan od Boga †	♈	24 Prost. d.	6 18 5	42
Cetv.	9 Franciška	♈	25 Obrez gl.	6 17 5	43
Petak	10 40 mučenika †	♈	26 Porfirije	6 16 5	44
Sub.	11 Heraklij †	♈	27 Prokopije	6 16 5	46

11) Isus nahrani 5000 ljudi. Iv. 6.

Ned.	12 Sridopostna	♈	28 Vasilije	6 12 5	48
Pon.	13 Rozina	♈	1 Mart	6 11 5	49
Utor.	14 Matilda	♈	2 Teodot	6 10 5	50
Srida	15 Krištof †	♈	3 Jevtropije	6 8 5	52
Cetv.	16 Henrika	♈	4 Gerasim	6 6 5	54
Petak	17 Gertrud †	♈	5 Konom	6 4 5	56
Sub.	18 Ed. Šand. †	♈	6 42 mučenika	3 3 5	57

12) Žudije hoće Isusa kamenovati. Iv. 8.

Ned.	19 Gluha	♈	7 Vaso	6 25 5	58
Pon.	20 Nicetas	♈	8 Teofilakt	6 15 5	59
Utor.	21 Benedikto	♈	9 40 mučenika	6 0 6	0
Srida	22 Oktavian †	♈	10 Kodrat	5 58 6	2
Četv.	23 Viktorija	♈	11 Sofron	5 56 6	4
Petak	24 7 žal. B. D. M. †	♈	12 Grigorije	5 54 6	6
Sub.	25 Blagovist †	♈	13 Nicefor	5 52 6	8

13) Svečani ulaz Isusov u Jeruzolim. Mat. 11.

Ned.	26 Cvitna	♈	14 Venedikto	5 50 6	10
Pon.	27 Rupert †	♈	15 Aganije	5 49 6	11
Utor.	28 Guntram †	♈	16 Sabina	5 47 6	13
Srida	29 Eustakije †	♈	17 Aleksije	5 45 6	15
Cetv.	30 Veliki četvr. †	♈	18 Kiril	5 43 6	17
Petak	31 Veliki petak	♈	19 Kristantije	5 42 6	18

Misečne mine:

☉ Pun misec 13. u 4 sata 31 čas. posli podne.

☾ Posljednji četv. 11 u 5 sati 42 č. posli podne.

☽ Mladimis. 18. u 5 sati 2 čas. u jutru.

☾ Prvi četvrt 24 u 10 sati 2 čas. u veče.

Sunce ulazi u znak ovna 20 ožujka u 9 sati 47 čas. pre podne. Počinje proleće.

Duljina dana 1. 11 s. — č. U ožujku naraste dan za 1 s. 36 čas.

Stogodišnjak gata o vrmenu.

Prvih dana miseca ožujka biće neprijatno i jako prominjivo: u drugoj polovini biće najpre lipo vrime posle pohladno.

Travanj

ima 30 dana.

April

ima 30 dana.

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-istočne	S. izl.	S. z.
Sub.	1 Vel. subota †	♄	20 Ivan	5 41	6 19
14) O uzkrsnuću Isusovom. Mark 16.					
Ned.	2 Uskrs	♄	21 Cvetnica	5 39	6 21
Pon.	3 Uskrsni pon.	♄	22 Vasilije	5 37	6 23
Utor.	4 Ambrozija	♄	23 Nikon	5 35	6 25
Srida	5 Vinko F.	♄	24 Zahar	4 34	6 26
Cetv.	6 Sikstus	♄	25 Blagovist	5 33	6 27
Petak	7 Celestin †	♄	26 Gavro arh.	5 31	6 29
Sub.	8 Dionisij	♄	27 Matrina	5 29	6 31
15) Isus ulazi kroz zatvorena vrata. Iv. 20.					
Ned.	9 Bila nedilja	♄	28 Uskrs	5 27	6 33
Pon.	10 Ezekilj	♄	29 Uskrsni pon.	5 26	6 34
Utor.	11 Lav papa	♄	30 Uskrsni utor.	5 25	6 35
Srida	12 Julijo p.	♄	31 Ipatije	5 23	6 37
Cetv.	13 Justin	♄	1 April	5 21	6 39
Petak	14 Tiburcije †	♄	2 Tit	5 19	6 41
Sub.	15 Anastazija	♄	3 Nikita	5 17	6 43
16) O dobrom pastiru. Iv. 10.					
Ned.	16 Miserere	♄	4 Josip	5 15	6 45
Pon.	17 Rudolf	♄	5 Teodul	5 14	6 46
Utor.	18 Apolonija	♄	6 Jevtimije	5 13	6 47
Srida	19 Hermogen	♄	7 Gjuro	5 12	6 48
Cetv.	20 Janja	♄	8 Herodij	5 11	6 49
Petak	21 Anzelm †	♄	9 Evsihije	5 10	6 50
Sub.	22 Soter i Kajo	♄	10 Terentije	5 9	6 51
17) Do malo i nećete viditi mene. Iv. 16.					
Ned.	23 Jubilate	♄	11 Antipas	5 7	6 53
Pon.	24 Gjuro	♄	12 Vasilije	5 5	6 55
Utor.	25 Marko	♄	13 Antemon	5 3	6 57
Srida	26 Kleto papa	♄	14 Martin	5 2	6 58
Cetv.	27 Peregrin	♄	15 Aristarh	5 1	6 59
Petak	28 Vitalis †	♄	16 Agapije	4 59	7 1
Sub.	29 Petar muč.	♄	17 Simeon	4 58	7 2
18) Idem k' onomu koj me poslao. Iv. 16.					
Ned.	30 Cantate	♄	18 Ivan D.	4 57	7 3

Misečne mine:

☉ *Pun misec.* 1. u 7 sati 46 čas.

u jutru.

☾ *Posljednji četv.*

9. u 12 sati 8 č.

posli podne.

☾ *Mladi mis.* 16.

u 3 sata 2 čas.

posli podne.

☾ *Prvi četvrt* 23.

u 5 sati 54 čas.

u več.

Pun misec. 30.

u 11 sati 42 čas.

u več.

Sunce ulazi u

znak ovna 19-og

aprila u 9 sati 53

čas. u več.

Dužina dana 1.

12 s. 38 č. U apr.

podulji se dan 2

s. 8 č.

Stogodišnjak gata o vrmenu.

U prvoj polo-

vini biće vitro-

vito, zatim često

kiše s pljuskom.

treće nedilje biće

vrime vrlo vlažno.

tek pri koncu mi-

seca biće prijatno.

Svibanj

ima 31 dan.

Maj

ima 31 dan.

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-istočne	S. izl.	S. z.
Pon.	1 Filip i Jakob	☉	19 Jovan	4 56 7	4
Utor.	2 Sigismund	☉	20 Teodor Tihina	4 54 7	6
Srida	3 Naš. sv. Križa	☉	21 Januarije	4 52 7	8
Cetv.	4 Florian	☉	22 Teodor S.	4 51 7	9
Petak	5 Vinko †	☉	23 Gjurgjev dan	4 50 7	10
Sub.	6 Iv. pr. v. l.	☉	24 Sava Stratilat	4 49 7	11

Misečne mine:

☉ Posljednji četv. 29. u 2 sata 42 č. u jutru.

☉ Mladi mis. 15. u 11 sati 15 č. u več.

☉ Prvi četvrt 22. u 3 sata 20 čas. posli podne.

☉ Pun misec 30. u 3 sata 51 čas posli podne.

19) Što prosili budete u ime moje, dobiti ćete. Iv. 16.

Ned.	7 Rogate	☉	25 Marko evang.	4 48 7	12
Pon.	8 Mihailo	☉	26 Vasilije episk.	4 48 7	13
Utor.	9 Grgur v.	☉	27 Simeon	4 47 7	14
Srida	10 Antun P.	☉	28 Jason	4 46 7	15
Četv.	11 Spasovo	☉	29 Memnon	4 45 7	16
Petak	12 Pankrac †	☉	30 Apost. Jakob	4 42 7	18
Sub.	13 Servac	☉	1 Maj	4 40 7	20

20) Kada dogje Utišitelj. Iv. 15.

Ned.	14 Exaudi	☉	2 Anastasije pat.	4 39 7	21
Pon.	15 Isidor	☉	3 Timotije	4 38 7	22
Utor.	16 Ivan nep.	☉	4 Pelagija	4 37 7	23
Srida	17 Ubald	☉	5 Irina	4 36 7	24
Cetv.	18 Feliks	☉	6 Spasovo	4 35 7	25
Petak	19 Ivo J. †	☉	7 Akakije	4 34 7	26
Sub.	20 Bernardin	☉	8 Jovan evang.	4 33 7	27

Sunce ulazi u znak blizanaca 20. maja u 9 sati 31 č. u več.

Dužina dana 1. 14 s. 8 č. Po-
dulji se dan 1 s.
i 6 č.

21) Tko mene ljubi moje zapovidi obdržaje. Iv. 14.

Ned.	21 Duhovi	☉	9 Pren. m. sv. N.	4 32 7	28
Pon.	22 Duhov. poned.	☉	10 Simon Zilot	4 31 7	29
Utor.	23 Desiderij	☉	11 Ćiril i Metod	4 30 7	30
Srida	24 Ivana † Kvatri	☉	12 Epifanije	4 29 7	31
Cetv.	25 Grgur VII.	☉	13 Giikerija	4 28 7	32
Petak	26 Filip †	☉	14 Isidor, Maksim	4 27 7	33
Sub.	27 Marija Magd. †	☉	15 Pahomije v.	4 26 7	34

Stogodišnjak gata o vrimenu.

U prvoj trećini biće toplo u dru-
goj trećini biće
vitra i kiše, u po-
slidnjoj trećini do-
sta vlažno.

22) Meni je data svaka vlast. Mat. 28.

Ned.	28 Priez. Trojstvo	☉	16 Duhovi	4 25 7	35
Pon.	29 Maksimin	☉	17 Duhovski pon.	4 24 7	36
Utor.	30 Feliks	☉	18 Duhovski ut.	4 24 7	37
Srida	31 Petronela	☉	19 Patrikije	4 23 7	37

Lipanj

ima 30 dana.

Juni

ima 30 dana.

Dani	Za Katolike	☾	Za Grčko-istočne	S. izl.	S. z.
Četv.	1 Brašančevo	☾	20 Talalej	4	23 7 37
Petak	2 Erazmo †	☾	21 Car Kon. i Jel.	4	23 7 37
Sub.	3 Klotilda	☾	22 Vasilisk	4	23 7 37

23) O velikoj večeri. Luk. 17.

Ned.	4 Kvirin	☾	23 Mihajlo	4	23 7 37
Pon.	5 Bonifac	☾	24 Simcon	4	23 7 37
Utor.	6 Norbert	☾	25 III. obr. gl. Iv.	4	22 7 38
Srida	7 Roberto op.	☾	26 Karpv	4	22 7 38
Četv.	8 Medard	☾	27 Terapont	4	22 7 38
Petak	9 Prisv. Sree Is. †	☾	28 Nikita ep.	4	22 7 38
Sub.	10 Margarita	☾	29 Teodosija	4	22 7 38

24) O izgubljenog ovci. Luk. 15.

Ned.	11 Barbara	☾	30 Isakije	4	22 7 38
Pon.	12 Basilid	☾	31 Jermije	4	22 7 38
Utor.	13 Antun pad.	☾	1 Juni	4	21 7 39
Srida	14 Vasilije vel.	☾	2 Nikifor	4	21 7 39
Četv.	15 Vidak	☾	3 Lukilijan	4	20 7 40
Petak	16 Alban †	☾	4 Mitrofan	4	20 7 40
Sub.	17 Rajner	☾	5 Desttije	4	19 7 41

25) O velikom ribolovu. Luk. 5.

Ned.	18 Marcelin	☾	6 Visarion	4	19 7 41
Pon.	19 Gervasije	☾	7 Teodot ep.	4	18 7 42
Utor.	20 Florentine	☾	8 Teodor Strat.	4	17 7 43
Srida	21 Alojzija	☾	9 Kiril	4	16 7 44
Četv.	22 Paulin	☾	10 Timotije	4	16 7 44
Petak	23 Sidonija †	☾	11 Vartolomije	4	16 7 44
Sub.	24 Ivanj-dan	☾	12 Onufrije	4	16 7 44

26) O pravdi farizejskoj. Mat. 5.

Ned.	25 Prosper	☾	13 Akilina	4	17 7 43
Pon.	26 Jeremija pror.	☾	14 Jelisije pror.	4	17 7 43
Utor.	27 Ladislav kralj	☾	15 Vidov dan	4	17 7 43
Srida	28 Lav II. papa †	☾	16 Tihon	4	18 7 42
Četv.	29 Petar i Pavao	☾	17 Ismail	4	18 7 42
Petak	30 Spomen Pav. †	☾	18 Leontije	4	18 7 42

Misečne mine:

☾ Posljednji četv. 2. u 2 sata 10 č. posli podne.

☾ Mladi misec 14. u 6 sati 19 č. u večer.

☾ Prvi četvrt 21. u 5 sati 4 časa u jutru.

☾ Pun misec 29. u 6 sati 53 čas. u jutru.

Sunce ulazi u raka 21. junija u 6 sati 6 čas. u jutru.

Dužina dana 1. 15 sati 14 č. U lipnju podulji se dan za 14 č. zatim pada za 4 č.

Stogodišnjak gata o vrmenu.

U početku biće prijatno, zatim toplo, pa onda kišovito, pri kraju biće žarkih dana.

Srpanj

ima 31 dan.

Juli

ima 31 dan.

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-istočne	S. izl.	S. z.
Sub.	1 Teodorik	☉	19 Juda ap.	4 19 7	41

27) Isus nahrani 4000 ljudih. Mark 8.

Ned.	2 Pohod B. D. M.	☉	20 Metodije	4 19 7	41
Pon.	3 Anatolije	☉	21 Julijan	4 19 7	41
Utor.	4 Udalriko	☉	22 Jevsevije	4 20 7	40
Srida	5 Ciril i Metod	☉	23 Agripina	4 20 7	40
Cetv.	6 Isaja prorok	☉	24 Ivanjdan	4 20 7	30
Petak	7 Vilibaldo †	☉	25 Fevropija	4 21 7	39
Sub.	8 Kilian	☉	26 Prep. David	4 21 7	39

28) O lažljivih proroci. Mat. 7.

Ned.	9 Viktorija	☉	27 Samsun	4 22 7	38
Pon.	10 Amalija	☉	28 Pren. m. K. i J.	4 22 7	38
Utor.	11 Pijo papa	☉	29 Petrov dan	4 23 7	37
Srida	12 Hinko	☉	30 Sab. 12 apos.	4 24 7	36
Cetv.	13 Margarita	☉	1 Juni	4 24 7	36
Petak	14 Bonaventura †	☉	2 Pol. halj. Bog.	4 24 7	36
Sub.	15 Rastanak ap.	☉	3 Jakint	4 25 7	35

29) O nepravdom upravljau. Luk. 16.

Ned.	16 Skap. B. D. M.	☉	4 Andrija	4 27 7	33
Pon.	17 Aleksije	☉	5 Atanasije	4 29 7	31
Utor.	18 Arnold	☉	6 Sisoj i Lukija	4 31 7	29
Srida	19 Arsenije	☉	7 Toma i Akak.	4 33 7	27
Cetv.	20 Ilija prorok	☉	8 Prokopije	4 35 7	25
Petak	21 Danilo pror. †	☉	9 Pankracije	4 37 7	23
Sub.	22 Marija Magd.	☉	10 45 mučenika	4 39 7	21

30) Isus plače nad Jeruzolimom. Luk. 19.

Ned.	23 Apolinar	☉	11 Eufimija i Olga	4 27 7	33
Pon.	24 Krista	☉	12 Proklo i Ilar.	4 29 7	31
Utor.	25 Jakov ap.	☉	13 Sab. arh. Gavr.	4 31 7	29
Srida	26 Ana	☉	14 Akila	4 33 7	27
Cetv.	27 Pantelija	☉	15 Kirik i Julita	4 35 7	25
Petak	28 Viktor †	☉	16 Atirogen	4 37 7	23
Sub.	29 Marta	☉	17 Marina	4 39 7	21

31) O farizejcu i očitniku. Luk. 18.

Ned.	30 Abdon i Sen.	☉	18 Emilian	4 41 7	19
Pon.	31 Ignjat Lojola	☉	19 Makrina	4 43 7	17

Misečne mine:

☉ *Posljednji četv.*
26. u 10 sati i 36
čas. u več.

☉ *Prvi misec* 13.
u 1 sat 15 čas.
posli podne.

☉ *Prvi četvrt* 20.
u 5 sati 30 čas,
posli podne.

☉ *Mlad misec* 28.
u 8 sati 38 čas.
u več.

Sunce ulazi u
znak lava 22. ju-
lija u 5 sati i 4
čas. posli podne.

Dužina dana 1.
15 s. 22 č. U srp-
nju pokrati se dan
za 48 č.

Stogodišnjak gata o vrimentu.

S početka vru-
ćine s grmljavini-
nom, po-li kišo-
vito i za tim ve-
like vrućine, koje
će kadikad pri-
kidati pljusak.

Kolovoz

ima 31 dan.

August

ima 31 dan.

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-istočne	S. izl.	S. z.
Utor.	1 Petar u okovih	♄	20 Ilija prorok	4	45 7 15
Srida	2 Porciunkula	♋	21 Simeon	4	47 7 13
Cetv.	3 Našaš. sv. St.	♋	22 Mar. Magd.	4	43 7 12
Petak	4 Dominik †	♋	23 Trofim	4	49 7 11
Sub.	5 Snižna Gospa	♋	24 Kristina	4	50 7 10

32) Isus izliči gluhonima. Mark. 7.

Ned.	6 Priobraž. Is.	♋	25 Ana	4	51 7 9
Pon.	7 Kajetan	♋	26 Paraskeva	4	52 7 8
Utor.	8 Cirjak	♋	27 Pantelejmon	4	53 7 7
Srida	9 Roman	♋	28 Prihor i Nik.	4	55 7 5
Cetv.	10 Lovro	♋	29 Kalinik	4	56 7 4
Petak	11 Suzana †	♋	30 Mati Angel.	4	57 7 3
Sub.	12 Klara	♋	31 Jevdokim	4	59 7 1

33) O milosrdnom samaritanecu. Luka 10.

Ned.	13 Hipolit	♋	1 August	5	10 6 50
Pon.	14 Eusebija †	♋	2 Prinos sv. St.	5	11 6 49
Utor.	15 Velika Gospa	♄	3 Isak	5	12 6 48
Srida	16 Roka	♄	4 7 dece u ef.	5	14 6 46
Cetv.	17 Liberat	♄	5 Eugenije	5	16 6 42
Petak	18 Jelena carica †	♋	6 Preobraženje	5	18 6 42
Sub.	19 Ludovik	♋	7 Dometije	5	19 6 41

34) Isus izliči 10 gubavaca. Luk. 17.

Ned.	20 Stipan kr. ug.	♋	8 Emilian	5	10 6 50
Pon.	21 Ivka	♋	9 Matija	5	11 6 49
Utor.	22 Timotije	♋	10 Lavrentije	5	12 6 48
Srida	23 Filip	♋	11 Evilo	5	12 6 46
Cetv.	24 Bartol	♋	12 Fotije	5	16 6 44
Petak	25 Ljudevit kr. †	♋	13 Maksim	5	18 6 42
Sub.	26 Samuilo	♋	14 Miheja	5	19 6 41

35) Nitko ne može dva gospodara služiti.

Ned.	27 Josip Kalaz	♋	15 Velika Gosp.	5	20 6 40
Pon.	28 Augustin	♋	16 Ubrus Hristov	5	21 6 39
Utor.	29 Glavosik Ivan	♋	17 Miron	5	22 6 38
Srida	30 Roza div.	♋	18 Florin	5	24 6 36
Cetv.	31 Rajmund	♋	10 Andrija Strat.	5	27 6 34

Misečne mine:

☉ Posljednji četv. 5. u 2 sata 50 č. u jutru.

☽ Mladi mis. 11. u 9 sati 16 č. u več.

☾ Prvi četvrt 19. u 10 sati 20 čas. prije podne.

☼ Pun misec 27. u 9 sati 22 čas. prije podne.

Sunce ulazi u znak divojke 22. augusta u 12 sati 35 čas. u več.

Duljina dana 1. 14 s. 30 č. U kolovozu pokrati se dan za 1 s. 22 č.

Stogodišnjak gata o vrimenu.

U prvoj polovini žarki dani. Oko polov. toplo, pri kraju miseca biće tihe kiše.

Rujan

ima 30 dana.

September

ima 30 dana.

Dani	Za Katolike	☾	Za Grčko-istočne	S. izl.	S. z.
Petak	1 Egidij †	☾	20 Samuilo	5 28 6	33
Sub.	2 Antonije	☾	21 Tađej pr.	5 27 6	32

36) O naimskom mladiću. Luk. 7.

Ned.	3 Angjeli čuvari	☾	22 Agata	5 29 6	31
Pon.	4 Rozalija	☾	23 Lup i Irenei	5 31 6	29
Utor.	5 Viktorin	☾	24 Jevtihije	6 33 6	27
Srida	6 Zaharija	☾	25 Bartolomej	5 35 6	25
Četv.	7 Regina div. †	☾	26 Andrija	5 37 6	23
Petak	8 Mala Gospa †	☾	27 Pimen	5 30 6	21
Sub.	9 Gorgon	☾	28 Mojsije	5 40 6	20

37) Isus izliči vodenobolestnika. Luk. 14.

Ned.	10 Ime Marijino	☾	29 Usekovanje	5 41 6	19
Pon.	11 Jacint	☾	30 Aleksandar	5 42 6	18
Utor.	12 Tobija	☾	31 Pojas Bogor.	5 43 6	17
Srida	13 Enok	☾	1 Septembar	5 45 6	15
Četv.	14 Uzvišenje križa	☾	2 Mamant	5 47 6	13
Petak	15 Nikodim †	☾	3 Antim	5 49 6	11
Sub.	16 Ludmila	☾	4 Vavila	5 51 6	9

38) O najvećoj zapovidi. Mat. 22.

Ned.	17 Lamberto	☾	5 Zahar. i Jel.	5 53 6	7
Pon.	18 Toma	☾	6 Evdoksije	5 55 6	5
Utor.	19 Januarije	☾	7 Sosten	5 57 6	3
Srida	20 Eustah. † kvatr	☾	8 Mala Gospoj.	5 58 6	2
Četv.	21 Mate	☾	9 Joakim i Ana	5 59 6	1
Petak	22 Mavro †	☾	10 Minodora	5 0 6	0
Sub.	22 Tekla †	☾	11 Teodora	5 1 6	59

39) Isus izliči bolestnog od uloga. Mat. 9.

Ned.	24 Rupert	☾	12 Avtonom	6 2 6	58
Pon.	25 Kleofas	☾	13 Kornelia	6 3 6	57
Utor.	26 Cyrian	☾	14 Krstov dan	6 5 6	55
Srida	27 Kozma i D.	☾	15 Nikita i Filo	6 7 6	53
Četv.	28 Venceslav	☾	16 Eufimija	6 9 6	51
Petak	29 Miholj arh. †	☾	17 Sofija	6 11 6	49
Sub.	30 Jeronim	☾	18 Evmenije	6 13 6	47

Misečne mine:

☾ Posljednji četv. 13. u 10 sati 10 č. pre podne.

☾ Mladimis. 10. u 7 sati 33 čas. pre pod.

☾ Prvi četvrt 18. u 4 sata 47 čas. u jutro.

☾ Pun misec 25. u 8 sati 51 čas. u več.

Sunce ulazi u znak vage 22. rujna u 8 sati 32. čas. u več. Počinje jesen.

Duljina dana 1. 13 s. 3 č. U rujnu pokratise dan za 1 s. 32 čas.

Stogodišnjak gata o vrimentu.

U početku biće umireno toplo. Oko polovine lipa kiša. Zatim vrime prijatno. Pri kraju miseca biće vrime neprijatno.

Listopad

ima 31 dan.

Oktober

ima 31 dan.

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-istočne	S. izl.	S. z.
------	-------------	---	------------------	---------	-------

40) O kraljevskom piru. Mat. 22.

Ned.	1 Sv. Krunica		19 Trofim	6	15	5	45
Pon.	2 Leodegari		20 Evstatije	6	17	5	43
Utor.	3 Kandid		21 Kodrat	6	19	5	41
Srida	4 Franjo Salez.		22 Fokas	6	21	5	39
Četv.	5 Placid		23 Zač. Iv. Krst.	6	23	5	37
Petak	6 Bruno †		24 Tekla	6	25	5	35
Sub.	7 Justina		25 Eufrosinija	6	26	5	34

41) O bolestnom kraljevom sinu.

Ned.	8 Brigita		26 Smrt. Jov. ap.	6	27	5	33
Pon.	9 Dionisij		27 Kalistrat	6	28	5	32
Utor.	10 Franjo Borgia		28 Hariton	6	29	5	31
Srida	11 Fikomena		29 Kirijak	6	30	5	30
Četv.	12 Maksimij		30 Grigorije	6	31	5	29
Petak	13 Koloman †		1 Oktobar	6	32	5	28
Sub.	14 Kalist papa		2 Kiprijan	6	33	5	27

49) O računu kraljevom. Mat. 18.

Ned.	15 Terezija		3 Dionisije	6	34	5	26
Pon.	16 Gal		4 Stevan Štilj.	6	36	5	24
Utor.	17 Hedviga		5 Haritina	6	38	5	22
Srida	18 Luka		6 Toma ap.	6	40	5	20
Četv.	19 Ferdinand		7 Sergije	6	42	5	18
Petak	20 Vendelin †		8 Pelagija	6	44	5	16
Sub.	21 Ursula		9 Jakov ap.	6	46	5	14

43) Podajte caru carevo. Mat. 22.

Ned.	22 Kordula		10 Evlampija	6	47	5	13
Pon.	23 Ivan Kapistran		11 Filip ap.	6	48	5	12
Utor.	24 Rafael arh.		12 Prov i Tarah	6	49	5	11
Srida	25 Krizant		13 Karpo i Papila	6	50	5	10
Četv.	26 Demetrije		14 Petkovača	6	51	5	9
Petak	27 Florencije †		15 Jevtimije	6	53	5	7
Sub.	28 Simun i Juda		16 Longin stot.	6	55	5	5

44) O kéri stotnikovoj. Mat. 22.

Ned.	29 Zenobije		17 Osija pror.	6	57	5	3
Pon.	30 Klaudija		18 Luka ap.	6	59	5	1
Utor.	31 Volfgang †		19 Joel prorok	7	0	5	0

Misečne mine:

☾ Posljednji četv. 2. u 3 sata 47 č. posli podne.

☽ Mladi mis. 9. u 9 sati 55 čas. u veče.

☽ Prvi četvrt 17. u 11 sati 48 čas. u veče.

☾ Pun misec. 25. u 7 sati 26 čas. u jutru.

☾ Posljednji četv. 31. u 11 sati 10 č. u veče.

Sunce ulazi u znak škorprije 23. oktob. u 5 sati 30 u jutru.

Dužina dana 1. 11 s. 30 č. U listopadu pokrati se dan za 1 s. 30 č.

Stogodišnjak gata o vrimenu.

S početka oblačno i neprijatno. Oko polovine vitrovito, zatim dosta kišovito. Pri kraju biće mutno i hladno.

Studení

ima 30 dana.

November

ima 30 dana.

Dani	Za Katolike	☾	Za Grčko-istočne	S. izl.	S. z.
Srida	1 Svi sveti	☾	20 Artemije	7	14 59
Cetv.	2 Mrtvih dan	☾	21 Ilarijon	7	24 58
Petak	3 Hubert †	☾	22 Averkije	7	34 57
Sub.	4 Karlo Bor.	☾	23 Jakov ap.	7	44 56

45) O ladji Isusovoj. 8. Mat.

Ned.	5 Mirko	☾	24 Areta	7	54 55
Pon.	6 Leonardo	☾	25 Markijan	7	74 53
Utor.	7 Engelberto	☾	26 Mitrov dan	7	94 51
Srida	8 Gotfrid	☾	27 Nestor	7	114 49
Cetv.	9 Teodor	☾	28 Terentije	7	134 47
Petak	10 Trifun †	☾	29 Avramija	7	144 46
Sub.	11 Martin biskup	☾	30 Milutin kr.	7	154 45

46) O dobrom simenu. Mat. 3.

Ned.	12 Emilijan	☾	31 Stahije	7	164 44
Pon.	13 Stanislav	☾	1 Novembar	7	174 43
Utor.	14 Veneranda	☾	2 Akindin	7	184 42
Srida	15 Leopoldo	☾	3 Gjurgjic	7	194 41
Cetv.	16 Otmar	☾	4 Joanikio	7	204 40
Petak	17 Grgur čudtv. †	☾	5 Galaktion	7	214 39
Sub.	18 Roman	☾	6 Pavao	7	224 38

47) O simenu gorušice. Mat. 13.

Ned.	19 Elizabeta	☾	7 33 mučenika	7	234 37
Pon.	20 Feliks val.	☾	8 Arh. Mihajilo	7	254 35
Utor.	21 Prikaz. B.D.M.	☾	9 Onisifor	7	274 33
Srida	22 Cecilija	☾	10 Erastin	7	284 32
Cetv.	23 Kliment	☾	11 Mina	7	294 31
Petak	24 Hrisogon †	☾	12 Jovan milost.	7	304 30
Sub.	25 Katarina	☾	13 Jovan zlatoust	7	314 29

48) O strahoti opustošenja. Mat 24.

Ned.	26 Konrad	☾	14 Filip ap.	7	324 28
Pon.	27 Virgilije	☾	15 Gurije	7	334 27
Utor.	28 Sosten	☾	16 Evang. Mate	7	344 26
Srida	29 Saturnin †	☾	17 Grigorije	7	354 25
Cetv.	30 Andrija ap.	☾	18 Platon i Rom.	7	364 24

Misečne mine:

☾ *Mladi mis.* 8. u 1 sat 25 čas. posli podne.

☾ *Prvi četvrt* 16. u 6 sati 13 čas. u več.

☾ *Pun misec* 23. u 6 sati 36 čas. u več.

☾ *Posljednji četv.* 30. u 9 sati 36 č. pre podne.

Sunce ulazi u znak strilca 22. nov. u 2 sata 10 čas. u jutru.

Dužina dana 1. 9 s. 58 č. U studenu pokrati se dan za 1 s. 10 č.

Stogodišnjak gata o vrimentu.

Studení u početku maglovit i oblačan, oko polovine biće sniga. U drugoj polovini lipo. Pri kraju miseca velika hladnoća.

Prosinac

ima 31 dan.

December

ima 31 dan.

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-istočne	S. izl.	S. z.
Petak	1 Eligije †	♄	19 Pror. Avd.	7 37 4	23
Sub.	2 Bibijana	♄	20 Grigorije	7 37 4	23

49) Znakova će biti u suncu i maseu. Luk. 21.

Ned.	3 I. Došašća	♄	21 Vavedenje	7 37 4	23
Pon.	4 Barbara	♄	22 Filemon	7 37 4	23
Utor.	5 Sava	♄	23 Amfilohije	7 38 4	22
Srida	6 Nikola †	♄	24 Katarina	7 38 4	22
Četv.	7 Ambrozija	♄	25 Kliment	7 39 4	21
Petak	8 Zač. B. D. M. †	♄	26 Alimpije	7 39 4	21
Sub.	9 Leokadija	♄	27 Jakov pers.	7 40 4	20

50) Ivan u tamnici. Mat. 11.

Ned.	10 II. Doš.	♄	28 Stipan novi	7 40 4	20
Pon.	11 Damas	♄	29 Paramon	7 41 4	19
Utor.	10 Evlalija	♄	30 Andr. apostol	7 42 4	18
Srida	13 Luc. † Kvatre	♄	1 Decembar	7 42 4	18
Četv.	14 Spiridion	♄	2 Habakuk	7 42 4	18
Petak	15 Irinej †	♄	3 Sofon. prorok	7 42 4	18
Sub.	16 Adelaida †	♄	4 Varvara	7 43 4	17

51) O svidočanstvu Ivana. Iv. 1.

Ned.	17 III. Doš. (Mat.)	♄	5 Sava osvećeni	7 43 4	17
Pon.	18 Gracijan	♄	6 Sv. Nikola	7 43 4	17
Utor.	19 Ignjatije	♄	7 Ambrozija	7 43 4	17
Srida	20 Hristijan †	♄	8 Patapije	7 44 4	16
Četv.	21 Toma ap.	♄	9 Začće Bogor.	7 44 4	16
Petak	22 Zenon m. †	♄	10 Ermog. i Jovan	7 44 4	16
Sub.	23 Viktorija †	♄	11 Danilo i Luka	7 44 4	16

52) 15-te godine vladanja Tiberija. Luk. 13.

Ned.	24 IV. D. A. i E. (O.)	♄	12 Spiridion	7 44 4	16
Pon.	25 Božić	♄	13 Evstratij	7 43 4	17
Utor.	26 Stipan I. muč.	♄	15 Tirse i druž.	7 43 4	17
Srida	27 Ivan ev.	♄	14 Eleverije	7 43 4	18
Četv.	28 Mladenci	♄	16 Agej ap.	7 42 4	18
Petak	29 Toma bisk. †	♄	17 Danilo ap.	7 42 4	18
Sub.	30 David	♄	18 Sevastian	7 42 4	18

53) Josip i Marija čudiše se. Luk. 2.

Ned.	31 Silvester	♄	19 Bonifac	8 41 4	19
-------------	---------------------	---	-------------------	--------	----

Misečne mine:

☾ *Mladi mis.* 8. u 8 sati 8 čas. prije p.

☽ *Prvi četvrt* 16. u 10 sati 49 časa prije podne.

☾ *Pun misec* 23. u 5 sati 4 časa u jutru.

☾ *Posljednji četv.* 29. u 11 sati 46 č. prije podne.

Sunce ulazi u znak jarca 21-og dec. u 3 sata i 9 časa posli podne. Počinje zima.

Dužina dana 1. 8 s. i 46 č. Pokrati se dan ov. miseca za 14 č. zatim se produži za 6 č.

Stogodišnjak gata o vrmenu.

U početku veliki snigova i jako hladno, oko polovine ovog miseca vrime dosta blago, zatim pri kraju hladno sa snigom.

Stogodišnji Gatalac za godinu 1893.

Zvizda — takozvana — Vladalica : **Merkur.**

Zdravo Braćo! Zdravo Slavni Rode!
 Hvala Bogu! opet dobili zgođe
 Potražiti — gdi po naški zbore —
 Bunjevačke i šokačke dvore;
 Ta to su mi časi najmiliji —
 Ta kan' da sam baš tad najsrićniji —
 Kad se najdem u vašemu krugu,
 Zaboravim na svu svoju tugu,
 Koju dost put u svom sreću ćutim
 Kad svog roda tužan udes slutim.
 No pošto se ridko sastajemo,
 Nit obćenja čestog imademo,
 Neću dugo ni okolisati
 Već na brzu ruku Vam kazati;
 Što sam našo i pobiližio
 Starovinske kad sam knjige štio:
 Kakvoj da se nadamo godini?
 Pri *Merкура* hitrog Vladavini.

Dok još nije sunce prave Vire,
 Razpršilo ljudskog uma tmine,
 Mlogi su se Merкуру klanjali,
 Trgovci ga svojim Bogom zvali;
 Da je onda bilo *brzjava*,
 To bi bila Merкуроva slava.
 Danas se pak Merkurom naziva
 Mala zvizda što trepteći siva
 U istoku prid izhodom sunca,
 Il u večer, odmah iza sunca.

Za *Merкура* bivaju godine
 Ponajviše suhe — brez žestine;
 Dapače se k ladnim ubrajaju,
 Koje slabo roda donasaju.
 Zima kruta početkom će biti,
 Te će često sniga donositi,
 U Veljači blažja će bit mrva
 A koncem nje kô i sprva,
 U Ožujku ipak će popuštati.

A tad jaki vetrovi će duhat.
Travanj će nam suh i ladan biti
 Svibanj nam se pak žestinom priti,
 Pa se — borme — možemo bojati,
 Da ćeju nam plodine stradati.
Litni dani bit će kišoviti —
 Žali bože — sa malo koristi,
 Poklem će nam dosta kasno dojt;
 Ne bude l' nam sam Bog u pomoći.
 Smétat će nam spremat lipo sino,
 Ako pažnju ne podvostručimo.
 I *jesen* će s kišami nastati
 Koje ćeju do mrzla trajati;
 No ipak će bit i topli danâ
 Za Martinjem do Andrijna dana.

Ob usivi *prolični* se veli
 Da će biti platni i debeli,
 Osobito dobar će bit ječam
 — Pa i sdrugim bit će gazda srećan
 Na zemljištu ni mokru ni suhu
 Već u sridnju ruku vlagovitu.
Predivu se dobrom možmo nadat —
 Prem konoplja okratka će ostat.
Raž, pšenica, urodit će dobro;
 Bit će dakle još dosta ugodno.
Voćka će nam rodit nejednako;
 Namist mlogo, slabo, il nikako.
I vinograd slabo će uspiti;
 — Što s zametne — neće bo sazriti.
Mećave nam neće mlogo smetat,
 A *vitar* se ridko drugi krećat,
 Neg' s istoka — i kadšto zapadni,
 — Štono kažu — ni vrući ni ladni.
 U jesen će mlogo bit *miševa*,
 Štetonosni uz to još *puževa*.
Riba će se slabo razploditi,
 Pa će samo s jeseni je biti.

*

* * *

Gatalac bi vrlo krasan bio
 Koji bi se obvezati smio:

U gatanju svom da se ne vara,
 Već da je to sve istina prava. —

Sto se sluti i što se nagadja,
 Dostaput se — istina — pogadja,
 Al to se još nitkom nije dalo
 Da bi baš sve onako izpalo,
 Kao što je on naprid javio;
 A da nije nikad pofalio.
 — S tog gatanje — još nije sveznanje,
 Nit stavljajmo u njega uzdanje:
 Jer g a t a n j u tko mlogo viruje,
 Taj za cilo i mlogo štetuje.

Zdravo opet Rode moj željeni!
 Drž' me virno u Tvojoj spomeni!

Prejasno vladajuća ces. i kr. austrijska kuća.

FRANJO JOSIP I. Car austrijski, kralj češki i apoštolski kralj ugarski, dalmatinski, hrvatski i slavonski, kralj galički, lodomerski i ilirski, kralj Jeruzolimski i t. d., nadvojvoda austrijski, vojvoda lotarinžki; solnogradski, koruški, kranjski; veliki knez sedmogradski, pokrajiški grof moravski, vojvoda doljno- i gornjoslezki i t. d., rođen u Beču 18-og augusta 1830.; stupio na pristol, po odstupu svoga strica cara Ferdinanda V. i pošto se njegov otac, nadvojvoda Franjo Karla, odrekao pristola 2. dec. 1848. Okrunjen za kralja ugarskoga dne 8. juna 1867. Oženio se dne 24. travnja 1854. sa

ELIZABETOM EUGENIJOM, caricom austrijskom, kraljicom ugarskom, hrvatskom, slavonskom i t. d., kćerju Maksimiliana, kraljevića bavarskoga, rođena 24. dec. 1837; krunjena za kraljicu ugarsku 8-og juna 1867.

D i c a :

1. GIZELA (Ludovika Marija) princeza i t. d., rođena 12. jula 1856. Udata 20. aprila 1873. za Leopolda, kralj. princa bavarskoga.

2. RUDOLF (Franjo, Karlo, Josip) carski princ i nadvojvoda austr., vitez zlatnoga runa, vlasnik 19. pešačke pukovnije, rođen dne 21-oga aug. 1858. Oženio se 10. maja 1881. Umro 30. jan. 1889.

U d o v i c a : STEFANIJA, kraljevska princeza belgijska, kćer kralja belgijskoga Leopolda II. rođena 21. maja 1864.

D i c a : ELIZABETA (Marija, Henrietta, Stefanija Gizela), carska i kr. princeza i t. d., rođena u Laxenburgu 5. Sept. 1884.

3. MARIJA (Amalija, Mathilda, Valerija), rođena 21. aprila 1868. u Budimu. Udata 21. jula 1890. za nadvoj. Franju Salvatora.

SVITLA KRUNA

ili

(spomen na posljednje krunisanje prigodom 25-godišnje proslave.)

Godine 1892-ge 8-og juna minulo je 25 godina krunisanju cara-kralja Franje-Josipa prvoga, našeg uzvišenog i dobrog vladara. Ova dvajestpetgodišnja proslava onako je svečano obavljena u cijeloj zemlji, kako je važan bio po svu zemlju sam onaj čin, kad je posljednji put — do sad — okićena glava vladara krunom sv. Stipana.

Posli teških dana kušanja i bune, posli dobe Bachove, ili austrijske nimačke uprave kod nas, a osobito posli pruskog rata, počelo so osićeati i u Beču i u Pešti, da je prika potreba u zemlji za mir, opća je bila želja, da se povrati povirenje medju kraljem i svima narodima naše zajedničke domovine Ugarske. Da se na temelju pouzdanja okiti glava kraljeva, slavnom krunom ugarskom, koja će biti dikom kralja okrunjenoga, zaštita podjednako svima narodima.

Zato već 1865-te godine 10. prosinca sam Franjo Josip I. otvorio je sabor u Pešti, koji je imao da stvori nagodbu medju kraljem i domovinom i tako da prokrči puta pouzdanju; da se već jednom kralj kruniše, koji je naslidio kraljevinu još god. 1848. 2. dec., kad mu je stric Ferdinando V. na njoj zahvalio i odrekao se vladalačke uprave u korist sinovcu svomu.

Ugovor izmedju kralja i naroda uvršten je u prisežni list, kojim se kralj zakleo i postavio temelj današnjem ustavu državnom.

Kako se ovom sporazumu kod nas radovalo naglo je rasla nada, da će se sporazumljenje krunom zapečatiti!

Priko dvi godine činjene su spremne za krunisanje i god. 1867-me 8. lipnja u jutro rano silno je vrelo u Budimpešti. Bogataši, velikaši, biskupi i narod nadmećali su se ko će u gizdavijem, sjajnijem blistanju ukazati se na veliki dan krunisanja. U 7 sati već duga povorka bogatih kočija nizala se k dvoru kraljevskome. Za kolima redjali su se konjanici, svi na izbor junaci. Ne znaš da li su im lipši konjici, sedla ili odilo junaka.

Kroz kratko vrime zatrubi truba, krene se svečana pratnja vojništva, svitovnjaka, velikaša, za njim obitelj kraljevska, a za njom sam kralj u sjajnom odilu husarskog generala. Svuda ga je susretao silan narod sa burnim usklicima „živio“!

Za kraljem se vozila kraljica, u staklenim skupocinim karucama, na 8 čilaša kao na osam bili labudova. Odivena je bila u čistu bilu svilu. Ruho i glava joj kićena dragim kamenjem.

Za njom na šest mrkova vozila se komornica kraljičina, za njom sve kneginje carske obitelji i podvorkinje.

Cila povorka uputila se prid plebanijsku budimsku crkvu. A tu ih dočekaše u svečano-crkvenu odoru obučeni biskupi i svećenstvo. Uz znamenite obrede i molitve ostrogonski nadbiskup, kao primas (prvi-svećenik) zemlje pomaže vladara čelo svetim mirom (uljem) pak onda sa pridsidnikom ministarstva, kao svitovnim prvakom zemaljske vlade položiše krunu sv. Stipana na miropomazanu glavu kralja ugarskoga. Opasali su ga sabljom od starine dimiskinjom i pripeli mu na ramena plašt starodavni, što ga je još prva kraljica vezla i svetim slikama izšarala.

Kada se okrunjeni kralj pomolio sa podnožja oltara božijega, ministarski-pridsidnik gr. Andrašija ga pozdravi sa trostrukim „Živio“! na što se i sva crkva odazvala.

Posle crkvene svečanosti kraljica se vrati u svoje dvore sa ženskom pratnjom, a kralj sa svojom banderiom pišice pridje u crkvu sv. Ivana i tu je kralj prvi put odlikovao nekoliko magj. gradjana sa redom viteštva.

U pratnji kraljevoj je stupao i ministar financija sa dvi torbiće iz kojih je prosipao srebrne i zlatne spomen-novce, što je svitina lakomo kupila.

Iz budimske crkve digla se povorka Albrechtovom ulicom priko željezničke ćuprije čak do prisežnog prostora prid peštansku plebanijsku crkvu. Koliko se očima moglo ugledati, toliko se pružila banderija naprid prid kraljem. Tu su bili zastupani svi redovi, sve županije (varmedje) i varoši kao i pristavnici vlasti. Baš prid licem kralja stupali su zastupnici vlade i zakonoše kraljevine. Za ovima na labud konjicu, lakome čilašu stupao je okrunjeni kralj onako ozbiljno, kako je duboko osićeo važnost onog časa, koji mu se približuje... Jer idje da se zakune prid nebom i zemljom, u prisustvu ciloga naroda, da će braniti pravdu.

Za kraljem su lahkim korakom koracali biskupi svi na konjima u sjajnoj crkvenoj odori. — Na peštansko-plebanijskom trgu na stepenicama se dizo jedan brižuljak (humka), sa skupocinim sagovima odiven. Na ovom sa dvi strane su se namistila

dva zbora zakonodavnog tila (zastupnička i velikaška kuća). Kralj došav do istog brižuljka skoči sa konja svoga i uzpne se na humak.

Tu na sridini pod slobodnim nebom k istoku okrenut stade, diže desnicu sa tri prsta i nebu je okrene, a livom rukom uze propelo i pritisne srcu svome. Pak u tom veličanstvenom položaju reče prisegu, zakune se, da će ustav kraljevine poštivati, uzdržati i braniti. — Prisegu mu je pridgovorio ostrogonski arcibiskup, primas. Silna svitina je gologlava slušala zakletvu, a za njom silni urnebes, klicanje i gruvanje topova navišćivalo je, da se kralj vinčao sa narodom.

Napokon cila zadovoljna pratnja podje svečanim korakom onom brižuljku, što su ga sabili od prinešene zemlje sviju županija i važnijih mista, s čega je ovaj brižuljak u pravom smislu zastupao svu domovinu. I zove se krunitbeni brig. Na njega se uspeo kralj na konjicu i svojim kraljevskim mačem izmanuo na sve četir strane svita, da time izjavi, kako je spreman da brani domovinu od neprijatelja došao on ma sa koje strane svita.

Time se svršila krunitbena svečanost, a zatim je slidio ručak.

Ovaj ručak je znamenit s toga, da se jila donesu, ponude i pronesu, ali niko se ni prihvatit neće. I tako kad su jila proneli bez da ih je kogod, kod stola, okusio, razidju se i svršena je svečanost. A gostenje je vršio svaki kod svoje kuće.

Drugi dan baš na Duhove držana su narodna (pučka) veselja. Sva Budimpešta išla je na podvorenje kralju svome i različiti redovi, slojevi prinosili su razne darove.

Što se zbilo prija 25 godina ponovilo se posli 25 godina; ali ne samo u Budimpešti, već po cijeloj ugarskoj zemlji, na višu zapovid zemaljskoga ministarstva.

Samo krunisanje je dosta šaroliko bilo, obredi imadu značajnost svoju, ali za život je svakako najvažnije to, da je činom krunisanja nov život, nov ustav nastao, koji je dobio jasna izraza u prisežnom listu kraljevom a tumačen je zakonima od god. 1865—68.

Tu je na novo učvršćena glavna tačka pragmatične sankcije u onom smislu, kako je zakonom potvrđjena od 1723-će godine (čl. I., II., III.)

Ovim je obilježena odnošaj vladajućeg doma prema kruni i narodu. Tu se izriče da dom Habsburgovaca — slučajno i po ženskim članovima — ostaje vladavcem ne samo austrijskim

već i ugarskim. Tako privrimeni vladar u svojoj osobi spaja Austriju i Ugarsku. Tako da se austrijske zemlje i kraljevine ne smidu kidati od Ugarske, niti ova od onih. S toga jedna ista osoba može biti vladar u obadve pole monarhije, koja se sada zove Austro-Ugarska. Drugom ričju u istoj osobi mora se spojiti car austrijski i kralj ugarski, (to je takozvana personalna unija.)

Uzprkos tome jedinstvu dviju spomenutih polovina ostaju jedna prema drugoj u svojim unutarnjim poslovima nezavisne kao dvi zasebne ciline, ali u vanjskim poslovima zajednički su zastupane, zajednički dolaze u dodir sa ostalim stranim državama.

Otud se državni poslovi dile na dvi struke: 1) nutarnji ili zasebni; 2) vanjski i zajednički.

Zajednički poslovi medju Austrijom i Ugarskom jesu ovi:

1) Uzajamna vojnička obrana, koja potiče iz jedinstva vladalačke osobe. Jedan te isti vladar dužan je da se stara za Austriju kao car, za Magjarsku kao kralj. Izraženo je ovo u pragmatičnoj sankeiji i u novijim zakonima što govore o vojni.

2) Vanjski poslovi su oni odnošaji, koji postoje medju jedinstvenom monarhiom Austro-ugarskom i ostalim državama. Što imamo posla n. pr. sa Nimačkom, Francuskom, Engleskom, Rusijom, Turskom, Srbijom itd., to se zove vanjski poso, na ove poslove Austro-Ugarska drži zajedničko vanjsko ministarstvo. U ovaj dilokrug spada daklem diplomacija, vanjska trgovina i različiti medjunarodni ugovori.

3) Vojna ili katani, kao oružje cara-kralja podpuno je zajednička stvar. Stroj i uprava vojske bezuvitno pripada caru-kralju kao vrhovnom vojskovođji i gospodaru vojene sile. S toga jest, a i mora da bude vojska jedinstvena i zajednička.

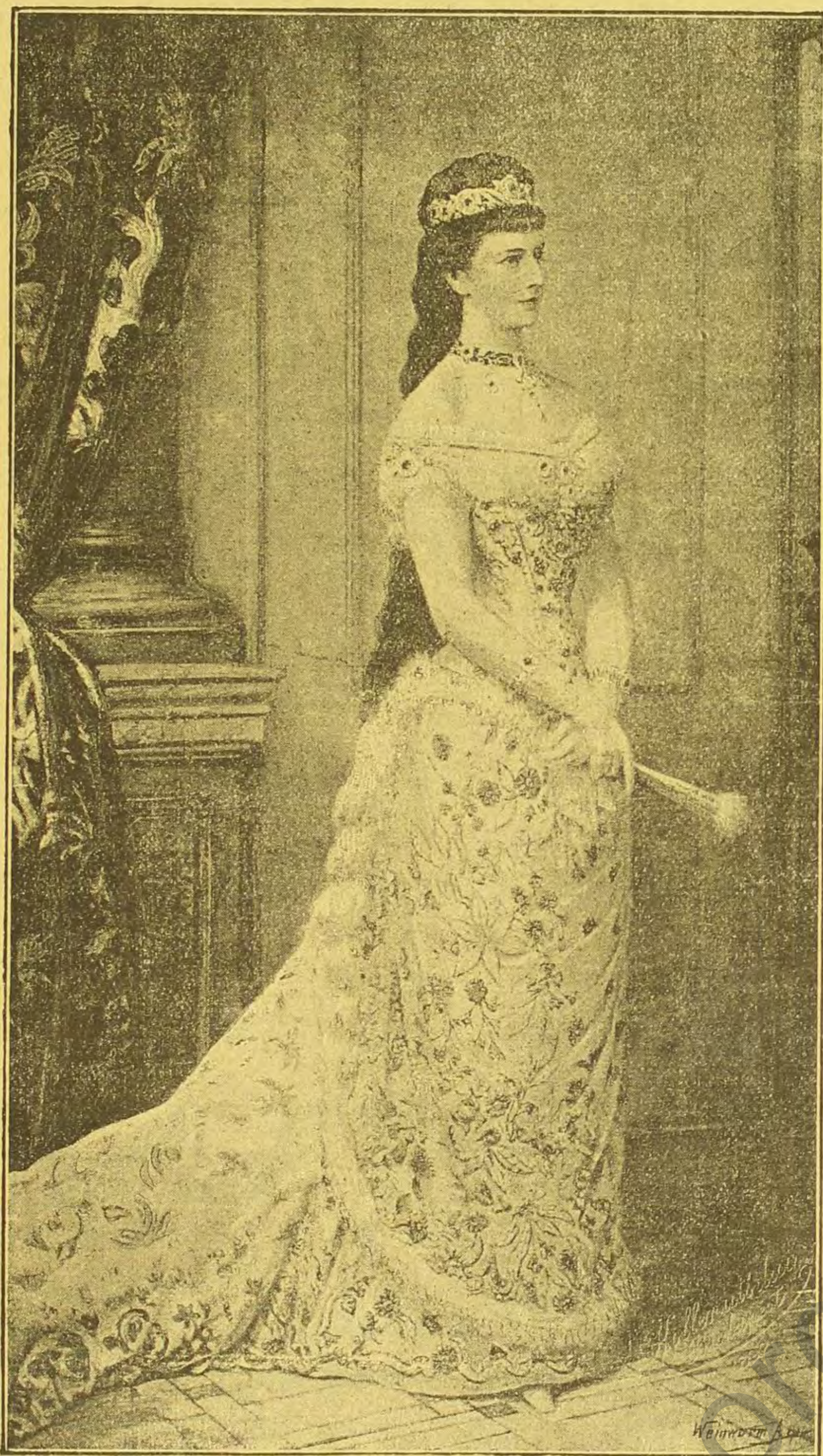
4) Financija ili novčani prihodeci su zajednički u koliko tribaju za ortačku obranu, vanjske poslove, vojsku i t. d.

5) Delegacije su odbori izaslani, tako sa madjarske, kao sa austrijske strane. Ovi odbori razpravljaju o takozvanim zajedničkim poslovima. Ovi se odbornici biraju iz zastupničke i gospodske kuće. U odbore ji sam kralj pozivlje, pa izminice vićaju u Pešti i Beču.

Prema ovoj zajednici bojazljivo brani i jedna i druga pola svoju nezavisnost; te u nutarnjim poslovima svaka želi, da sama nezavisnim ustavnim putem upravlja sobom,

Car i kralj FRANJO JOSIP I.

Carica i kraljica ELIZABETA.

Tako u Madjarskoj zakonito birani i sastavljeni sabor upravlja i vlada sa zemljom pod okriljem krune sv. Stipana. Sabor donša zakone, a kralj potvrđuje. Ministarstvo je odgovorno saboru i kralju podjednako. Ovo troje — reko bih — sačinjavaju državu našu i ustav naš; sve ostalo od ovog zavisi.

U ime kralja se donšaju zakoni; u ime kralja se izriče sud; više zvaničnike i dostojanstvenike kralj imenuje na pridlog dotičnih ministara.

Tim načinom se, naravno, ne uskraćuje nezavisna samouprava naroda. Pošto svake vrsti zakone na pridlog ministra po narodu birani sabor donša. Na primer ponavljanje, povećavanje vojničtva za madjarsku zemlju naš sabor dosudjuje. On riši i o tom koliko je koji vojnik dužan služiti, kad mora početi, di se ima vojničtvo izdržavati, čime i kako hraniti. A što se tiče građanskih poslova pojedinih katana, izključivo domaći zakoni sude.

Domaći zakon sudi i za troškove zajedničkih poslova bar u toliko, di i kako se ima taj trošak nabaviti. Ostale državne poreze — daće prosta od svakog upliva zemaljska vlada po ustavu u svom saboru donša i izbacuje na narod onoliko, koliko sama za se za potribito i ciloshodno nalazi.

Domaći sabor neodvisno donosi zakone za upravu zemlje, za upravu varmedja, varoša, sela i pojedinih ljudi.

Domaći zakon vlada trgovinom, obrtom, posjedničtvom i zemljodilstvom.

Slobodno po svojem viću i izaslanici dolazi u dodir sa raznim crkvenim vlastima.

Pod krunom sv. Stipana uz magjarsku zemaljsku vladu imadu uzporedjenu samoupravu *Hrvati u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji*, kojoj na čelu stoji po kralju imenovani ban i uz njeg po narodu biran hrvatski sabor, koji rišava — u užjem smislu — nutarnje poslove: virske, škulske, sudbene itd.

ERDELJ je posve sjedinjen s maticom domovinom Magjarskom, te je pristao biti zasebno tilo. To je izrečeno doduše 1848., ali je proizvedeno 1868-me godine.

U istom zakonu od 1868. 30. člankom se očito izriče, da je i *Dalmacija* dio krune sv. Stipana, ali stvarno Dalmacija još i danas šalje poslanike u Beč u reichsrath, što dakako nije u suglasju sa krunitbenom nagodbom a ni sa zakonom, koji nam ustavnim temeljem služi.

Vanredan položaj uživa pod krunom sv. Stipana pomorska Rieka, za koju se hrvati i magjari prepiru. Danas ona sama kao varoš bez okoline izvadjena je iz dalmatinskog ustava i zemljišta. Ne šalje poslanika ni u Reihsrath ni u Zagreb već upravo na peštanski sabor. I u pogledu uprave i suda stvarno podpada Budimpešti neposredno.

Za Bosnu i Hercegovinu još se nije došlo do građanskog stalnog ustava, jer još nije sigurno hoće li se zauzete zemlje stalno priključiti našoj monarhiji. Tamo vojnička uprava vlada. — Starodavni spomenici, govore o neovisnoj i slobodnoj Bosni i o prijateljstvu sa krunom sv. Stipana. Danas se zapovida šnjom u ime austro-ugarske monarhije.

Što se nutarnjeg života po ustavu tiče pod krunom sv. Stipana može se reći, da je pisanim zakonom proglašena sloboda politička, osobna, virska i narodnostna; slobodna je štampa i govor, slobodna pouka i udruženje, slobodan je posjed i rad.

Dali ta sloboda i postoji u životu, o tom različite viroispovisti i narodnosti različito sude.

Zato ćemo mi ovde našeg ustava samo ove dvije glavne točke istaknuti, koje se tiču viroispovisti i narodnosti.

Sloboda i jednakost virska kod nas znači, da građani, što slide od zakonito primljenih vira ma koju, jednakima se smatraju prid zakonom i slobodno je svakomu građaninu sliditi viru, koju hoće od ovih što su primljene po zemaljskom zakonu.

Ustavnim zakonom su primljeni slideći 5 kršćanski *virozakona*: 1. rimska i grčko-katolička; 2. grčko-istočna (srpska); 3. lutoranska; 4. kalvinska; 5. unitarska vira.

Slidbenici ovih kršćanskih vira slobodno vrše svoj zakon javno i u crkvi. Ima se na njih obzir u zakonodavstvu. Medju ovima viroispovistima slobodna su vinčanja, slobodan je prilaz iz jedne u drugu. Ali — naravno — samo odraslima.

Niko nije dužan trpiti, da mu se nameće tugj virozakon ili samo tugje bogoštovje, svetkovine itd. Ali i naprotiv svaki je dužan štovanjem se čuvati, da ne smeta bogoljubnosti tugjeg zakona. Osobito imaju se poštivati crkveni i javni obredi.

Osim ovih virozakona pripoznata je prid vlastima državnima i žudinska vira. A kako se vidi slobodno se širi i nova vira saboraška ili nazarenska. Ova ima slidbenika i medju našim šokecima i bunjevcima. I to virojatno, jer u svojim saborima njeguju materinski jezik, a osim toga još i osobnu slo-

boduju na osobiti način ostvarenu gledaju medju sobom, pa se ne daju odvesti sa svoje stranputice prid zakonom nepripoznate.

Što se inače obustaviti i nemože zakonitim putem, jer je zakonom zajamčena sloboda udruženja, po kojoj svake vire i narodnosti ljudi se mogu slobodno udruživati, to jest društva sklapati, bila ona bogoljubna, učevna ili zabavna; slobodno je čitaonice, kasine otvarati, koje sotog i ne zavise od milosti općinskih poglavara.

Važna je još sloboda narodnosti ili jednakost medju svim gradjanima ove države, bili oni ma koje narodnosti. Jednako pravo ima magjar, nimac, srbin, slovak, rumunj (vlah), rus, hrvat, hunjevac i t. d.

Državni jezik je magjarski, ovim se vodi javna i glavna uprava države sv. Stipana. Zakoni se izdaju magjarski, ali se ujedno imaju izdati i u pouzdanim privodima na jezici različitih narodnosti. U varmedjskim i varoškim skupštinama svaki je općinar vlastan govoriti svojim maternjim jezikom. Zapisnici se vode magjarskim jezikom, ali i drugim ma kojim jezikom, ako to peti dio općinara želi. Zvaničnici su dužni općiti sa narodom onako, kako narod govori.

Manje općine svoje dogovore i zapisnike vode kakim jezikom hoće i mogu.

Svaki gradjanin ima pravo svoju moljbenicu vlastima materinskim jezikom podastrti.

Vlasna je svaka narodnost dizati osnovnih, sridnjih i viših škula i za jezik svoj zavode osnivati.

Što više i država sama smatra za dužnost štovati svaki materinski jezik, sotog u školama osnovnima zakonom zapovida, da se dica materinskim jezikom poučavaju. I zvaničnike svoje vlada tako razmišća, da se mogu sa narodima razgovarati i svoje dužnosti vršiti.

Evo dragi Rode! za uspomenu svečane dvajestpetgodišnjice krunisanja pridložilismo Ti samo krunisanje, istaknuli smo važnost ovog čina, na koji bez dvojbe mnogo polaže i kralj i narodi. Tumačili smo i one odnošaje, koji su se krunisanjem uveli medju kralja, narod, drugu polovinu monarhie i udružene zemlje pod istom krunom. Naznačili smo prava, koja stranom zastupa, stranom jamči baš kruna sv. Stipana.

Sve ovo sačinjava krunu sv. Stipana, jer kruna je zaista ištom jedno znamenje, kojim se kriju i označuju mnoga prava i dužnosti.

Ako pak pitaš, šta je ta kruna po stvari, a ne po značenju, mogli bi reć da je to jedan oklopnik za glavu, od zlata je kovan, tako da glavu pokrije kao jedan obručan muški šešir, ali oboda ni najmanje nema. Prilika mu se može viditi na novcima urizana.

Ova je kruna rimskoga porikla, jer ju je sv. Otac II. Silvester poklonio sv. Stipanu prija 892 godine. O kojoj mnogi drže da je sam Silvester stvarao. Ta kruna je bila plitka i samo je vrh glave pokrivala. Posli Gejza I. kralj magjarski dobije u poklon od grčkog cara Mijovila još jednu krunu istočnog ukusa. Ovu su s onom starom tako skopčali, da su rimsku stavili više grčke i grčku s onom kano zadnili odozgor.

Kruna je kićena dragim kamenjem, urizanim krasnim prilikama iz sv. pisma i povisti.

Odozgor na vrhuncu joj stoji zlatan križ. Na tri strane na zlatni lanci visi kojekako dragocinje.

Kako važnu ulogu igra kruna u životu naroda, tako je skupocina, ali tako je i draga narodima kao i bunjevcu, koji lojalno i sa počitanjem voli govoriti o svitloj kruni kralja.

Dao Bog i naš trud kripila odanost prema kralju u narodu našem, da pouzdanjem u kralja našega iztrajno mogli budemo se boriti za pravice naše.

S.

U melemnoj u samoći . . .

*U melemnoj u samoći
Daleko od ljudi*

*Rajskim čuvstvom, rajskim miljem
Pune su mi grudi.*

*Tu se tihe, svete pjesme
Viju iz njedara*

*Tu mi srce od milote
Raj na zemlji stvara.*

*U melemnoj u samoći
Ja uz gusle gudim
Pjesmom rod mi obljubljeni
Na uztrajnost budim.*

*Pjesmom svojom, ko melemnom
Vidam bolne grudi*

*Kad na svietu tome jadnom
Nastradaju ljudi.*

*Pjesmom braću iz samoće
Budim k svetoj slozi*

*Kad dušmanin moj rod goni
Kad mu propast grozi.*

*Pa ni toga dušmanina
Pjesma mi ne kara*

*Tà gusle sam javorove
Uzô sa oltara!*

*Samo kad na bunjevačke
Mislim izrodice*

*Čini mi se na guslama
Jače zuje žice.*

Miroljub.

Iz prošlosti Bunjevaca.

To se znade, e kako su bačvanski Bunjevci do godine 1744-te militarski (graničarski) život i militarsko upravljanje imali. Zato se vrime nije vrlo razpitivalo, ni strahota znalo za imena pojedinih svakih selišta: znalo se je i razpitivalo najvećma za pojedine militarske gradove (šance) i za pojedina znamenita stajališta istih šanačkih okružja.

Već prije 1744-te godine su stali i isti militari (Bunjevci) a i civilne varmedjske oblasti od krune zahtivati, da granice i graničarskog upravljanja ne stadne, pokle je neprijatelj — Turčin odbijen te nije od potrebe tolikog naoružanog naroda. Te da se narodu i pojedinim militarskim stajalištima dade civilno (gradjansko) upravljanje, ista takova i prava.

Kruna je te moljbe i zahtive milostivo poslušala, dozvolila je, te su pojedina glavnija mista kano Subatica, Sombor, Baja, zadobila *varoške omanje slobostine*, a što god se je u ona vrimena nalazilo pustara, selišta, to je sve podložila koje varoškim obćinama, koje varmedjskoj oblasti.

Od toga se doba, od god. 1744-te nov živ život odpočimlje u bačvanskim obštinama i selištima, a sve većma ne staje onih zajedničkih, ortačkih sveza izmedju njih, koje su graničarska vrimena sastavila i podržavala. Od toga se doba osobeni, zakruženi nov život i osobeno stanje pokazuje u svim bunj. obštinama i selima, a zajedničke sveze se smanjile ravno na obiteljski, medjusobni, gradjanski i plemenitaški život.

Iztraživalac starih vrimena i starih dogadjaja mora se dakle od godine 1744-te obraćati svakoj pojedinoj obštini, te tako svake pojedine obštine osobenu, obašku historiju pisati, ako je željan šta saznati od onog vrimena, što je iza godine 1744-te slidilo.

To će evo i „Danica“ naša činiti. Koja je dosad o Bunjevcima *uskupa* pisala, ovom će se zgodom svrnuti jedino u stara vrimena bile *S u b a t i c e*.

Spisat ćemo, ko su joj bili sudci obćinski, tanačnici, obćinari, zvaničnici, a u drugom dilu ćemo prikazati jednu „listu“ odkud se vidi ko je koliku zemljarinu plaćao te ko je kakav zemljoposednik bio, u trećem slide trgovci onog vrimena.

I.

Subatička občinska kuća i zvaničnici občinski prvi (g. 1743.)*Sudac občinski:*

Stipan Vojnić.

Tanačnici:

Bačin-Bačić Mijovil,

Bukvić Ilija,

Jaramazov Josip,

Kopunović Josip,

Križanović Grgur,

Mačković Ivan,

Mukić Petar,

Perčić Mijovil,

Pavlišan Andrija,

Skenderović Marko,

Vidaković Grgur,

Vojnić Ivan.

Bilježnik:

Petar Jozić.

Kirurg (doktor):

Stipan Lenard.

Obćinari:

Bajić Babijan,

Bajić Josip,

Bajić Vide,

Bačin-Bačić Josip,

Bukvić Luka,

Brnić-Milodanović Nikola,

Budimčević Stipan,

Bibić Gjuro,

Buljovčić Antun,

Cvijanov Tome,

Crnković Ilija,

Cvijanov Ivan,

Cvijanov Bartol,

Čović Martin,

Frančisković Ivan,

Gršić Ivan,

Jakočević Bartol,

Kajić Nikola,

Kopuvović Bartol,

Lukendić-Sarić Petar,

Malagurski Marijan,

Pejić Gjuro,

Pejić Lovro,

Poljaković Ilija,

Puzić Gjuro,

Rajčić Franjo,

Stantić Tadija,

Šapundžić Josip,

Šimokov Josip,

Stipić Albo,

Suknović Jakov (Gabrić)

Temunov Josip,

Tonković Albo,

Tumbas Šimun,

Vuković Jeremija,

Vuković Ignjat,

Vujević Marko,

Vujević Mijovil,

Vidaković Stipan,

Vojnić Luka,

Vojnić Grgur.

Obćinska kuća i zvaničnici od god. 1744-te do god. 1757-me.*Sudci občinski:*

Vojnić Stipan,

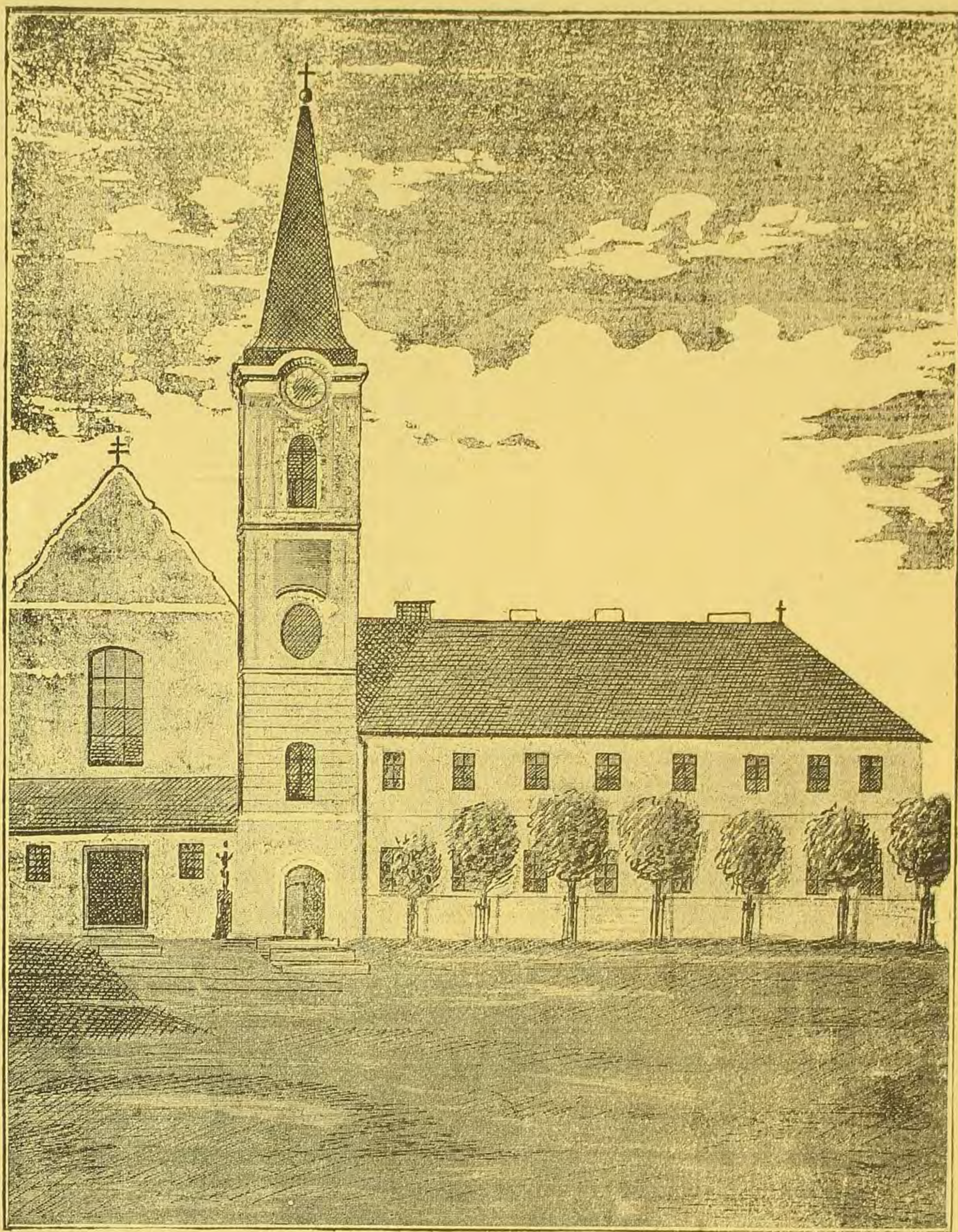
Križanović Grgur,

Bačin-Bačić Mijovil,

Rudić Tome,

Vojnić Ivan,

Vojnić Luka.

Franjevačka crkva sa samostanom u Subotici.

Tanačnici :

Bukvić Ilija,
 Križanović Grgur,
 Kopunović Josip,
 Vidaković Grgur,
 Bačić Mijovil,
 Vojnić Ivan,
 Jaramazović Josip,
 Perčić Mijovil,
 Pavlešan Andrija,
 Mačković Ivan,
 Mukić Petar,
 Skenderović Marko,
 Vuković Ignjat,
 Vuković Jeremija,
 Guganović Nikola,
 Vizin Josip,
 Sučić Martin.

Biližnici :

Petar Jozić,
 Josip Križanović.

Blagajnici (kasiri) :

Jeremlja Vuković,
 Josip Mamužić.

Komesari :

Josip Vizin,
 Nikola Sakmajster.

Pisar :

Stipan Kulundžić.

Magazinari :

Gjuro Lončarski,
 Martin Sučić.

Kirurg (doktor):

Stipan Lenard.

Obćinari :

Bukvić Luka
 Tumbas Šimun,
 Tumbas Ilija,
 Bonić Nikola,
 Stantić Tadija,
 Bajić Babijan,
 Bajić Franjo,
 Bajić Luka,
 Pejić Gjuro,
 Pejić Lovro,
 Pejić Matija,
 Jaramazov Josip,
 Čović Martin,
 Poljaković Ilija,
 Sapundžić Josip,
 Cvijanov Ivan,
 Cvijanov Tome,
 Cvijanov Bolto,
 Jakočević Bartol,
 Malagurski Marijan,
 Frančišković Ivan,
 Frančišković Luka,
 Rajčić Martin,
 Bačić Josip,
 Vidaković Stipan,
 Vuković Jeremija,
 Sučić Martin,
 Sučić Jakov,
 Vojnić Tome,
 Vojnić Marijan,
 Vojnić Luka,
 Tokić Tadija,
 Crnković Ilija,
 Halač Gjuro,
 Rogić Bartol,
 Sarić Petar,
 Kopunović Jakov,
 Horvatski Josip,
 Stipić Albo,
 Rudinski Ivan,

Aradski Gregorije, ✓
 Križanović Stipan,
 Križanović Josip,
 Mamužić Josip,
 Mamužić Franjo,
 Puzić Gjuro,
 Horvat Ivan,
 Bibić Gjuro,
 Vukov Ivan,
 Bodić Luka,
 Lenard Stipan,
 Guganović Nikola,
 Gabrić Bono,

Sakmajster Nikola,
 Balog Andrija,
 Gjurgjević Gjuro, ✓
 Letić Stipan,
 Tikvički Ivan,
 Evetović Franjo,
 Dulić Ilija,
 Mukić Petar,
 Mačković Ivan,
 Skenderović Marko,
 Jaramazović Josip,
 Tešić Grgur. ✓

Obćinska kuća i zvaničnici od god. 1757-e do god. 1770-te.

Obćinski sudci:

Mukić Petar,
 Vojnić Ivan,
 Vuković Jeremija,
 Vojnić Luka,
 Rudić Tome,
 Križanović Grgur,
 Vizin Josip.

Tanačnici :

Sučić Martin,
 Guganović Nikola,
 Jozić Petar,
 Skenderović Marko,
 Mačković Ivan,

Kopunović Josip,
 Sakmajster Nikola,
 Poljaković Ilija,
 Mamužić Josip.

Bilježnici :

Josip Križanović,
 Stipan Kulundžić.

Pisar :

Jakov Sarić.

Blagajnici :

Nikola Mukić,
 Šimun Perčić.

Obćinska kuća i zvaničnici od god. 1770-e do god. 1779-e.

Obćinski sudci:

Vuković Jeremija,
 Vojnić Luka,
 Mamužić Josip,
 Jozić Petar.

Tanačnici :

Vojnić Ivan,
 Vojnić Luka,

Kopunović Josip,
 Kopunović Legatin Albo,
 Skenderović Marko,
 Mačković Ivan,
 Rudić Tome,
 Vizin Josip,
 Poljaković Ilija,
 Križanović Grgur,
 Sakmajster Nikola,

Romić Šimun,
Perčić Šimun,
Sučić Ivan,
Kulundžić Stipan.

Bilježnici :

Rudić Mato,
Perčić Albo,
Kopunović Grgur.

Blagajnici :

Marković Josip,
Vojnić Imro,
Perčić Franjo.

Urbarius :

Petar Kuntić.

Računovodja :

Antun Parčetić.

Fiškal občinski :

Josip Bošnjak.

Pisari :

Ivan Markulin,
Jakov Sarić,
Mijovil Perčić,
Karla Bajić.

Magazinari :

Zakarija Vojnić.

Inžinir :

Karla Kovač.

Kirurgi :

Ivan Siebenburger,
Krstó Hanka.

Obćinari :

Antunović Ilija,
Brnić Nikola,
Bačić Ilija,

Bačić Josip,
Bajić Franjo,
Bajić Mato,
Bajić Marko,
Balog Andrija,
Crnković Ilija,
Crnković Bono,
Čović Josip,
Čović Nikola,
Čović Ilija,
Dulić Mijovil,
Cvijanov Tadija,
Evetović Franjo,
Gabrić Bono,
Gabrić Josip,
Gjelmiš Mileta,
Gjelmiš Albo,
Ivan Horvat,
Halač Gjorgje,
Jaramazov Josip,
Ivan Kiš,
Križanović Stipan,
Kulundžić Stipan,
Kopunović Toka,
Kopunović Jakov,
Kopunović Albo,
Kovačev Jakov,
Lenard Stipan,
Mukić Nikola,
Mamužić Grgur,
Mamužić Josip,
Mamužić Martin,
Gašpar Nagj,
Pejić Matiša,
Pejić Albo,
Puzić Gjuro,
Puzić Šimun,
Perčić Ivan,
Perčić Šimun,
Perčić Franjo,
Rajčić Martin,

Sučić Ivan,
 Skenderović Ilija (star.)
 Skenderović Ilija (ml.)
 Skenderović Marijan,
 Sarić Petar,
 Stantić Tadija,
 Stipić Albo,
 Stipić Ilija,
 Tokić Tadija,
 Tumbas Petar,
 Vukov Josip,

Vukov Jovan,
 Vojnić Luka,
 Vojnić Jakov,
 Vojnić Petar,
 Vojnić Franjo,
 Vojnić Marijan,
 Vojnić Andrija,
 Vojnić Lukačić Luka,
 Vojnić Purčar Šimun,
 Vujić Marko,
 Zvekić Zakarija.

Obćinska kuća i zvaničnici občinski posljednji.

Sudac občinski:

Josip Mamužić.

Kapetan:

Ivan Sučić.

Tanačnici:

Vojnić Luka,
 Rudić Tome,
 Jozić Petar,
 Sakmajster Nikola,
 Poljaković Ilija.
 Pertić Šimun,
 Romić Šimun,

Kopunović Albo,
 Kulundžić Stipan,
 Kopunović Grgur.

Prvi biložnik:

Antun Parčetić.

Podbiložnik:

Jakov Sarić.

Blagajnik:

Imro Vojnić.

Ratni blagajnik:

Josip Marković.

III.

Dotle je trajao spis občinske subotičke kuće, njezinih zvaničnika i obćinara, — od onoga doba, kako je nestalo militarije, pak sve dok Subotica nije postala kraljevska slobodna varoš. A sada ćemo spisati, u to vreme ko je koliko u Subotici zemljarine plaćao. Naravna stvar, one ćemo izostaviti, što su manje od 20 forinti plaćali; samo ćemo popisati, koji su više imali od svoga dobra plaćati. A to nam daje viditi jedan popis „zemljarine“ od godine 1759-te, koji se u subotičkom arkivu nalazi.

Do dvi sto i devet for. su plaćali:

Vojnić Stipan,
 Vojnić Luka (prvi).

Do sto i devedeset for. su plaćali:

Rudić Tome,
 Vojnić Luka (drugi).

Do sto i petdeset for. su plaćali:

Perčić Nikola.

Do sto i četrdeset for. su plaćali:

Perčić Jakov.

Do sto i deset for. je plaćao:

Bajić Franjo.

Do sto for. su plaćali:

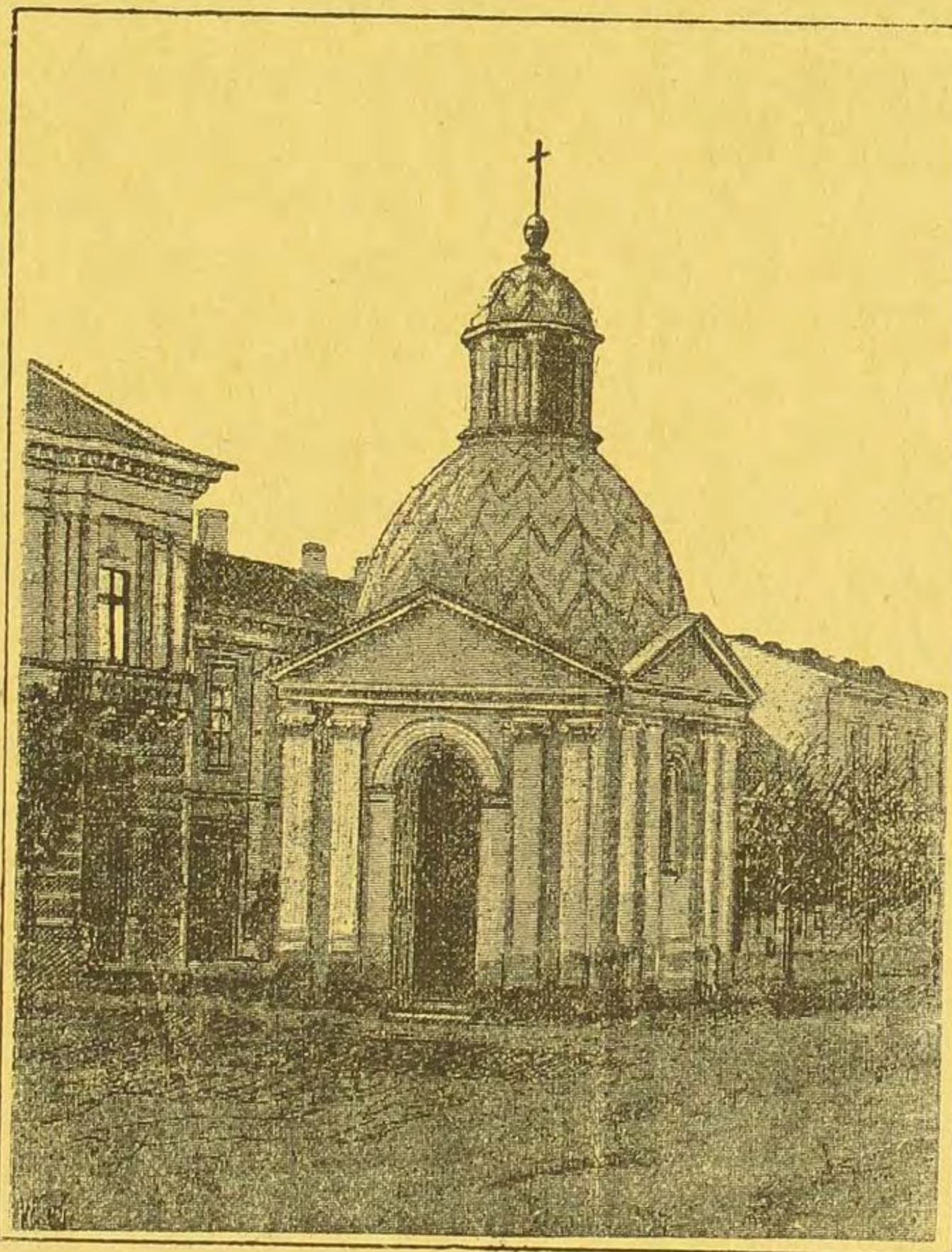
Bačić Ilija,
Skenderović Marko.

Do devedeset forinti su plaćali:

Aradski Petar Glišin,
Brnić Nikola,
Crnković Ilija,
Skenderović Marijan.

Do sedamdeset forinti su plaćali:

Bajić Franjo,
Čović Josip,
Dulić Milak,
Jaramazov Matiša,
Kopilović Pavle,
Križanović Stipan,
Mukić Petar,
Mačković Ivan,

Kapelica sv. Roka^m u Subotici.

Do osamdeset forinti su plaćali:

Kajić Gjuro,
Kopunović Gjuro,
Kuzmanov Tome,
Perčić Babijan,
Skenderović Pavle,
Vojnić Purčar Šimun.

Poljak Ilija,
Stantić Tadija,
Tumbas Gajo.

Do šesdeset forinti su plaćali:

Antunović Ivan,
Gabrić Mihovil,
Kopunović Josip,

Kuntić Ivan,
 Kulundžić Antun,
 Kulundžić Vidak,
 Pejić Albo,
 Stipić Josip,
 Sučić Andrija,
 Vojnić Lovro,
 Vojnić Purčar Marko,
 Vukmanov Josip,
 Vuković Jeremija,
 Vuković Marko,
 Vuković Josip.

Do petdeset forinti su plaćali:

Bukvić Šimun,
 Balažević Ivan,
 Bačić Josip,
 Cvijanov Tome,
 Čović Andrija,
 Frančišković Gjuro,
 Gabrić Bono,
 Jurić Ivan,
 Jaramazović Josip,
 Katančić Ivan,
 Lulić Nikola,
 Makarev Jovan,
 Mamužić Nikola,
 Palković Nikola,
 Pandžić Šimun,
 Stipić Albo,
 Šarčević Nikola,
 Tešić Antun,
 Temunov Marko,
 Vojnić Pavle,
 Vidaković Jakov,
 Kovač Tomaš,
 Vermeš Mihajlo.

Do četrdeset forinti su plaćali:

Budimčević Grgur,
 Buljovčić Josip,
 Cvijin Antun,

Dželatov Mihovil,
 Dželatov Ivan,
 Evetović Martin,
 Frančišković Stipan,
 Jaramazović Adam,
 Križanović Grgur,
 Kajić Marko,
 Kopilović Gjuro,
 Kopunović Marko,
 Malagurski Čurčić Ivan,
 Matković Nikola,
 Mamužić Ilija,
 Nimčević Ivan,
 Perčić Ivan (mali),
 Palković Milak,
 Pejić Matko,
 Perčić Ivan,
 Rudić Andrija,
 Šimić Gjuro,
 Stipić Ilija,
 Stanković Gjuro,
 Tikvički Ilija,
 Tumbas Petar,
 Vojnić Purčar Stipan,
 Vuković Stojan,
 Sakmajster Nikola.

Do trideset forinti su plaćali:

Aradski Pera,
 Budimčević Marko,
 Bajić Stevan,
 Bošnjak Antun,
 Bodić Luka,
 Bešlagin Ilija,
 Cvijin Franjo,
 Dujić Živan,
 Delić Mihovil,
 Gjenes Albo,
 Horvat Tome,
 Krnajski Todor,
 Loketić Ivan,
 Mukić Ivan,

Mačković Matko,
 Mamužić Jakov,
 Mamužić Luka,
 Malušev Lazo,
 Neorčić Jakov,
 Neorčić Ivan,
 Novak Ivan,
 Pejić Nikola,
 Radakov Jakov,
 Radakov Ilija,
 Rogić Miško,
 Rudinski Josip,
 Romić Šimun,
 Rakić Stevan,
 Rakić Toma,
 Stantić Jakov,
 Šimić Tome,
 Šokac Mato,
 Sarić Silvester,
 Sarić Josip,
 Šarčević Toka,
 Tonković Bartol,
 Tomašević Ivan,
 Tumbas Maćok,
 Tumbas Nikola,
 Vojnić Božo,
 Vojnić Bono,
 Vojnić Marko,
 Vlahović Pavle,
 Vukmanov Nikola,
 Vukov Ivan,
 Vidaković Bono,
 Vujković Gjuro,
 Zvekanović Luka,
 Gabrić Maćok,
 Gjelmiš Mileta,
 Horvatski Nikola,
 Horvatski Josip,
 Horvatski Mato,
 Halač Gjorgje,
 Jurić Šimun,

Jurić Lovre,
 Ivković Mihovil,
 Ivandekić Nikola,
 Jakelić Antun,
 Jaramazov Šimun,
 Kajić Kuzman,
 Kajić Bariša,
 Kopunović Tadija,
 Kopunović Bariša,
 Križanović Ivan.

Do dvadeset forinti su plaćali :

Augustinović Andrija,
 Budimčević Martin,
 Budimčević Mihovil,
 Blesić Matko,
 Bajić Petar,
 Bošnjak Marko,
 Bošnjak Franjo,
 Bošnjak Matko,
 Balog Grga,
 Boršodi Miša,
 Berkeš Gjura,
 Buljovčić Stipan,
 Buljovčić Franjo,
 Buljovčić Matko,
 Buljovčić Martin,
 Bukvić Pavle,
 Bodić Josip,
 Beretić Stipan,
 Brčić Gjuro,
 Brčić Josip,
 Bačić Gjuro,
 Bačić Grgo,
 Crnković Grgo,
 Carević Mato,
 Cvijanov Andrija,
 Čordarić Stipan,
 Čoban Stojiša,
 Čisar Januš,
 Czinder Stipan,
 Čeliković Andro,

Dulić Gjurko,
 Dulić Josip,
 Dundjerin Karo,
 Dožai Mihajlo,
 Evetović Josip,
 Francuzlić Miško,
 Frančišković Luka,
 Futo Ivan,
 Füleki Gjura,
 Gabrić Jakov,
 Gabrić Šimun,
 Guberov Tome,
 Gaković Ilija,
 Gaković Lovra,
 Garai Miša,
 Gjelmiš Martin,
 Gršić Franjo,
 Guganović Nikola,
 Grk Živko,
 Govedar Ostoja,
 Horvat Martin,
 Horvatski Grgur,
 Horvatski Andrija,
 Imrić Stipan,
 Jakočević Bariša,
 Jozić Petar,
 Ivković Pilip,
 Ivković Grgo,
 Kovač Marijan,
 Komar Matija,
 Kačudić Mijat,
 Komaromi Martin,
 Karić Maša,
 Kovačev Miško,
 Kuntić Gjuko,
 Kopunović Stipan,
 Križanović Josip,
 Krekić Tadija,
 Kulundžić Franjo,
 Kaćmarac Marko,
 Krnajski Mitrić Jovan,

Matić Krsto,
 Lulić Andrija,
 Lovrenčić Luka,
 Lukendić Ivan,
 Lukendić Pava,
 Lučić Martin,
 Lalušević Šimun,
 Lévai Andrija,
 Malečkov Nikola,
 Malečkov Gjuro,
 Marijanušić Ivan,
 Milunović Ivan,
 Milunović Ante,
 Malagurski Šime,
 Malagurski Ivan,
 Malagurski Grga,
 Malagurski Miša,
 Milošev Gjuragj,
 Matijević Lovro,
 Matković Ivan,
 Matković Ilija,
 Markulin Ivan,
 Mamužić Ivan,
 Miljački Matak,
 Mali Branko,
 Neorčić Nikola,
 Neorčić Martin,
 Nagy Pál,
 Nagygerő Gašpar,
 Omerović Ante,
 Ovari Janko,
 Perčić Matko,
 Pećarić Martin,
 Petrik Stipan,
 Pandžić Juriša,
 Pandžić Ilija,
 Pandžić Ivan,
 Pejić Ivan,
 Pokrić Nikola,
 Perčić Lovro,
 Reljasov Marko,

Répáš Gjura,
 Reljasov Grga,
 Rogić Nikola,
 Rác Jánoš,
 Roganov Bariša,
 Rajčić Ilija,
 Rudić Nikola,
 Rudić Miško,
 Rajković Trifun,
 Skenderović Tome,
 Šimić Tome,
 Šokčić Gjuro,
 Šokčić Pava,
 Szöke Jánoš,
 Salonnas Pišta,
 Šimić Nikola,
 Šinterić Tadija,
 Šibalin Nedeljko,
 Stipić Ivan,
 Stipić Gjuro,
 Slabopašić Izak,
 Slabopašić Marko,
 Sučić Jakov,
 Šetrov Stipan,
 Sudarović Pavle,
 Šokac Ivan,
 Šokac Josip,
 Šarčević Mato,
 Šarčević Jakov,
 Šarčević Franjo,
 Čakić Luka,

Tikvički Miško,
 Tukuljac Nikola,
 Tankorep Tome,
 Torma Kis Ivan,
 Tamaši Pajo,
 Tonković Tome,
 Tešić Mihajlo,
 Tomašević Gjuro,
 Čurčić Šime,
 Vojnić Auguštín,
 Vojnić Tome,
 Vojnić Marijan,
 Vojnić Franjo,
 Vojnić Martin,
 Vig Ivan,
 Valičin Mijat,
 Vukelić Mato,
 Vukov Martin,
 Vukov Luka,
 Vukov Nikola,
 Vidaković Martin,
 Vidaković Martin,
 Vidaković Antun,
 Vidaković Gjurko,
 Vujković Miško,
 Vujković Petar,
 Vuković Antun Glavat,
 Zvekanović Franjo,
 Zvekanović Gjuro,
 Zelić Bariša.

III.

Trgovina je već u ona vremena imala u Subotici svoga mesta i svojih ljudi. I zato, što su neki od tih trgovaca među Subotičanima znameniti i glasoviti bili, a i zato, što su oni ne samo trgovini, nego i lipim svojim familijama krasno gnjizdo razvili, zavrđili su, da jim imena stara upoznamo.

Prvi trgovci od g. 1744.

Bukvić Luka (s dželegi)

Vojnić Stipan,

✓ Gjurgjević Branko,

✓ Halač Gjorgje,

✓ Crk Panta,

✓ Grbavi Gjorgje,
 ✓ Grk — Crni Nikola,
 ✓ Manojlović Arsenije,
 Milosavljević Todor,
 Mučalov Ivan,
 Vujić Marko,
 Skenderović Marko,
 Križanović Grgur,
 Mačković Ivan,

✓ Kirović Kosta,
 ✓ Todorović Panta,
 ✓ Ačić Stanko,
 ✓ Halač Dimitrije,
 ✓ Aradski Jefto,
 ✓ Boltačić Trifun,
 ✓ Branković Dimitrije,
 Čehmajster Ivan,
 ✓ Čolak Arsenije,

Ministar trgovine † GAVRO BAROŠ.

Tankorep Josip,
 Gombar Ivan,
 Perčić Mijovil.

Trgovci od god. 1757.

✓ Manojlović Spandolija,
 ✓ Manojlović Malota,
 ✓ Manojlović Kalijan,
 ✓ Manojlović Sanko,
 ✓ Akrivos Dimitrije,
 Franković Nikola,

Halbauer Ivan,
 ✓ Hadžić Anton,
 ✓ Kristoforović Gjorgje,
 ✓ Kristoforović Timotije,
 ✓ Lončarević Antun,
 ✓ Milosavljević Jovan,
 ✓ Milutinović Todor,
 ✓ Milinović Stevan,
 Patačić Gregor,
 Peck Lovro,

✓ Panić Dimitrije,
✓ Radosavljević Anton,
Šeffer Ferdinando,

✓ Stojković Petar,
✓ Todorović Paja,
Vilov Antun.

Ovaj imenik nas može osvidočiti, da su već prije 150 godina sa Suboticom Bunjevci upravljali, oni su bili sudije, zvaničnici i obćinari varoški. Bunjevci su onda došli u Suboticu, kad je ovde Turčin sve porušio, poharo i uništio ; kad je zemlju korov i zelje proraslo ; kad ovde ni kućeta ni maćeta nije bilo. Te napornom i doslidnom radnjom slagali su kamen do kamena, tribili korov i zelje, nizali zrno do zrna i tako osnuju belu Suboticu. Oni su krvavim znojem obragjivali zapušteni i kopitom turske jargele ugancani hatar Subotice, oni su u jednoj ruci srtalo a u drugoj sablju držali, s kojom su ovu zemlju od krvoločnih neprijatelja uvijek virno branili, oni su odani bili svitloj kruni, zato su kralju pripadajući harač uvijek točno plaćali. Dakle Bunjevci su položili temelj današnjoj beloj i cvatućoj Subotici. Bunjevci su *starosidioci* i s njima se ne mogu usporediti oni useljenici, koji sad u gotovo zavijeno gnjizdo dolaze, te kroz godinu dvi udaraju se u prsa, da je Subotica njihova, a Bunjevci samo da od milosti mogu u njoj životariti. . . Sad je lako uselit se, al tko je zavio ovo gnjizdo? Zato bunjevačka braćo dični subotčani otvorenim čelom možete pogledati u oči onima, koji vas tarmaju i koji vas mrze zbog vašeg maternjeg jezika, jer vaša je zasluga, što je danas Subotica treći grad u ciloj našoj miloj domovini.

Ajgr.

// Njegujmo svoj maternji jezik !

Svakom narodu osnova njegova prosvitnoga života jest njegov jezik. Cilo čovičanstvo na ovome svitu današnju svoju prosvićenost osniva na jeziku, koji je kod raznih naroda različan. U rodu ljudskom važno je slovensko pleme, kome i mi bunjevci po svojoj krvi pripadamo ; dakle i mi smo ogranak velikog plemena slovenskog.

Svi ljudi na ovoj našoj zemlji nisu uvijek bili ovako obrazovani, naučni ; nisu bili uvijek ovako prosvićeni kao danas što su, a nisu oni do ovoga stupnja prosvite ni došli na jedan mah, nego su sve polagano naprid koracali, imajući prid očima nauk svetoga Pisma, da je Bog čovika stvorio na sliku i priliku svoju, te tako po tome treba da težimo, da se što više približimo umno onome, koji nas je stvorio.

Bog je ljudma poklonio razum i slobodnu volju i time je ljude odlikovao od svih svojih stvorova. Sa tim darovima božijim ljudi su sami sebe unapridjivali težeći za umnom svitlošću. Ali sve to da postignu

morali su imati osnov, a to je kao što smo već kazali *jezik*. Dotle dok ljudi ne imadoše svoga jezika nisu mogli ni pomišljati na kakvu obrazovanost. Ali kako dodjoše do jezika, odmah su se već popeli na jedan i to prvi stupanj obrazovanosti. Iz svega ovoga dakle vidimo, da je *jezik* klica obrazovanosti ljudske, a da se sa razvitkom jezika razvijala a i danas se još razvija obrazovanost ljudska.

To sve što je rečeno u opće za cio rod čovičanski, to isto vridi i za nas bunjevce.

I nami je kao i svima drugim narodima prva naša umotvorina *jezik* naš. Sa postepenim razvitkom našeg jezika idje i naša postepena obrazovanost, a sa ovom razvija se cio naš prosvitni život. Iz ciloga, dakle, možemo viditi, kakvu vridnost ima naš jezik po nas. Pa pošto sve to znamo, nama je sveta zadaća, da naš jezik njegujemo, jer on nam je još i obilježje naše narodnosti. Ako zanemarimo njegovanje našeg maternjeg jezika, onda ćemo time početi gubiti i obilježje, onda smo uništeni, a riči našega jezika biće izbrisani sa ovoga svita! Ne dao Bog da do toga dodje! Zar nam obraz može dopustiti, da naš rodjeni jezik sa svim izumre. To, držim, da niko od nas ne želi. Ta ima li na svitu čovika, koji bi želio propast samom sebi? — Njegujmo svoj jezik i zato, jer u njemu leži budućnost naša; čuvajmo se da nas ne sustigne kletva naše rodjene dice, što nismo umili ciniti blago naših pradidova.

Onaj narod, koji svoj jezik zanemaruje i omalovažava, taj narod prizire samog sebe, a to je ujedno znak da se takav narod stidi svoga jezika, a kad se stidi jezika tim je pokazao da se stidi i narodnosti svoje. — *Pa zašto bi se mi stidili svoga jezika i svoje narodnosti?* Ta mi treba, da se ponosimo jezikom našim i narodnošću našom, pa da sa svojom braćom, koja su napridnija, zajedno poradimo na unapridjenju našeg prosvitnog i ćudorednog života. — Ne treba da priziremo nami tudje narode, a ni da omalovažimo njihove običaje, no da ih poštujemo; ali iznad svega svoj jezik, svoju narodnost i svoje narodne običaje najvećma da ljubimo; to nam niko ne može i ne smi zamiriti, niti nam može uskratiti. Svakom je *svoje* najbliže i najmilije i mi toga valja da se strogo pridržavamo.

Jezik i narodnost naša, to je naše najdragocinije blago, što smo od naših starih naslidili, pa mi kao njihovi sinovi dužni smo to blago i nadalje čuvati i svojim mladima u naslidje ostaviti.

Znanje je svitlost, znanje je moć. . . veli naš slavom ovinčani pisnik i te riči cio svit priznaje. Tih riči valja i mi da se pridržavamo i prema njima svoj život upravljamo. Pored virnosti naspram svoje narodnosti i jezika moramo sa cilim svitom i u nauci napridovat. Nauk vlada

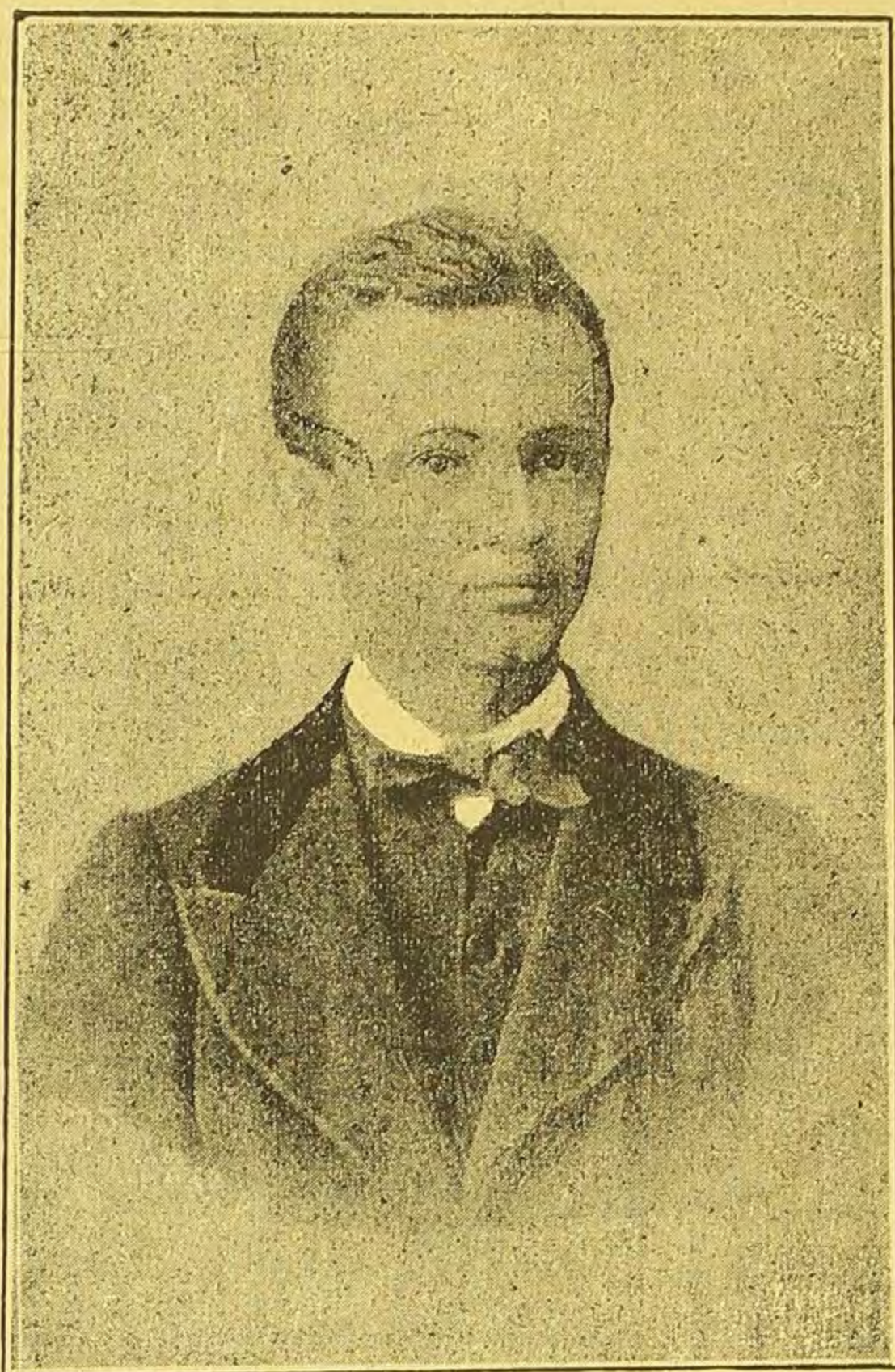
danas kod svih naroda, pa to treba i kod nas da je gospodar, a da i to postignemo moramo sebe i svoju dičicu odgojiti onako, kako to današnji napridni duh zahtiva.

Današnji prosvićeni vik više na sve strane: u škulu! u škulu! Te riči opominju i nas da se probudimo iz onog sna, koji nami vladaše sve do skora, da je škula samo za one, koji hoće da postanu „gospoda“, — a to nikako ne stoji, jer škula ne stvara „gospodu“, niti je ona li „gospode“ radi, nego ona nam pušta iz sebe trizne i razborite ljude, a današnji prosvićeni vik prosvićene ljude potribuje, te mi svi valja taki da postanemo. Po tome dakle škula je za sve nas a ne za pojedine stališe i prema tome treba svi svoju dičicu u škulu da šaljemo, da tamo svoje nevine duše i mladjana srea svoja nahrane duševnom hranom, te da ne ostanu slipi kod svojih očiju.

Pučka škula će našoj dici otvoriti oči, probudiće njihov duh, te će tako od njih postati svisni i trizni ljudi, u kojima će i narodnosna svist oživiti, te će onda umiti poštovati svoje poriklo. — Zadaća pučke škole je, da dicitu spremi za život; pučka škula je izvor svega dobroga i plemenitoga i njen je rad samo onda blagotvoran po narod i narodni podmladak, ako ona nosi na sebi u pravom smislu narodno obilježje. Narodno obilježje pučanske škole sastoji se u obuci na maternjem jeziku. Samo taka pučanska škula odgovara svojoj uzvišenoj svrsi, odgaja narodu valjan i čestit podmladak, a domovini trizne i odrišite sinove, koji će biti kadri koristiti i svome narodu i svojoj ljubljenoj domovini.

U pučkoj škuli je maternji jezik pitomčev najvažnije sridstvo valjane obuke. Tek kad se dite odgoji na njegovu maternjemu jeziku, onda se u njemu sve duševne sile skladno razvijaju, te onda od takovog diteda ne postaje čovik samo tilom, no i duhom, a zadaća pravog odgojenja jeste da čovika razvije tilesno i duševno. Odgojenje dičije počinje se već u samoj porodici, u kojoj se dite rodilo, pa se posli u škuli produljuje. Dakle dite iz porodice prilazi odmah u škulu: pošto pak škula ima svoju zadaću da kod diteda u porodici dobiveno odgojenje usavrši i dopuni, to onda vidimo da izmed škole i porodice mora biti tisne sveze, zajednice, koja će u skladu držati obuku škulsku sa odgojateljevim radom u porodici, ta megjusobna veza jeste jezik. Jezik u pučanskoj škuli, na kome će dite primati u se duševnu hranu, valja da je onaj isti, kojim je dite u porodici dobilo osnov odgojenja od svoje rodjene majke. — Ovo su nazori onih muževa, koji su svojim radom na polju odgojenja stekli priznanja i odobravanja u cilom prosvićenom svitu, pa se i mi tih nazora treba strogo da pridržavamo, ako nam je ozbiljno stalo do napridevanja našeg podmlatka.

Mnogi drže da se valjano odgojenje iliti skladno duševno razvijanje može postići i na ma kom stranom jeziku; to ne stoji i ko tako misli, taj nije na čisto sa onim naukom, koji nas upoznaje sa prirodom duševnih osobina ditinjih. Kada se dite tereti stranim jezikom, onda se u njemu razum i duševne sposobnosti zatupljuju i ono nije kadro valjano da uspiva. Pa kad ovo znamo onda bi u korist narodnog napridka valjalo sve naše škole tako udesiti, da se u njima osnovna obuka dicit na njihovom maternjem jeziku pridaje, jer u školama bez narod-

† IVAN PALIĆ, župnik.

nosnog obilježja, ne samo da se dica duševno ubijaju, nego se tu svi narodnosni osjećaji ugušuju u duši njihovoj i odstranjuju se dica od svoga jezika i svoje narodnosti. Mi imamo mnogo žalosnih primera baš u našem narodu, gdi je sin naše narodnosti otudjio se od nas i primio sa svim tudj jezik i tugju narodnost, pa još postao nam najljući neprijatelj. A ovo dolazi od lošeg osnovnog odgojenja, koje je dotični u najvažnijoj dobi svoga života dobio.

Ljudi, koji su odrasli a da se u njima nije podticala ljubav prema

jeziku i svojoj narodnosti, izgubili su se u moru tugjinštine i ne znaju ciniti svoj jezik i narodnost.

Prizirati i stiditi se svoga jezika znači prizirati i stiditi se samog sebe, a ko se samog sebe stidi, taj se ne može održati u današnjoj životnoj borbi. S toga velimo svima i svakom: *njeguajte svoj maternji jezik, njeguajte ga na domu, u škuli i na svakom koraku, i ulivajte u mladjana srca dice vaše ljubav prema njemu; učite ih neka tugje svetinje poštuju, a svoje neka iznad svega ljube, pa nek su gotovi za njih sve, pa uztribali čak i život svoj, žrtvovati.* — Samo tako možemo gledati u budućnost našu.

Završujući ovu kratku raspravu utuvimo još i značajne riči Stipana Štiljanovića, koji nam veli: „*Čuvajte svoje običaje, jer nastaće vrimena kad će se mnogi odricati majčina mlika, pa blago onom, koji u takovom metežu ne izgubi svisti svoga plemena i veličanstva svoga imena!*“!

B. S.

Ljubi . . . mrzi . . . !

*Ljubi Boga Svemogućeg,
Ljubi svoju viru svetu,
Ljubi pravdu, ljubi slogu, —
A neslogu mrzi kletu!*

*Ljubi zemlje gospodara,
Braniče ti domovine, —
A mrzi tog kukavicu,
Koj' ne smi da za nju gine!*

*Ljubi strasno cili rod svoj
I budi mu stub slobode, —
A mrzi i preziri mu
Izdajice i odrode.*

*Ljubi jezik svoj maternji,
Stare lipe običaje, —
A mrzi to udomiti,
Što ti tugjin na zlo daje!*

Bogoljub.

Prokleta srića.

(Izvorna pripovitka).

U blizini sela Roglatice živio na svom salašu a sa svojom napućenom obitelji imućan čovik, imenom Kamenjak Marin.

Bila je to od starine ugledna, plemićka, al prilično siromašna obitelj. Sadanji imetak osta iza Šime, oca Marina, koji bijaše upraviteljem dobarah dobroćudnog spahije Pilasanova.

Ko bi znao sve. Govorilo se u selu i po salaših svašta o Kamenjakovima. Bilo je ljudi, koji su čudne stvari znali pripovidati o stećenom blagu Kamenjaka Marina. Rekoše da je to krivo stećeno. A bilo je i takih staracah, koji su se baš i živo sićali na pojedine nevaljane slučajeve, kako da je upravitelj Šime čak i plaću odkido od radenikah i da zato ne bude sriće na tom dobru, jere govorahu nadničari kući iduć: „proklet bio i on i njegovo pleme i svaka krivo stećena krajcara mu“.

Da kletva sirotinje ne bijaše brez temelja, moglo se slutiti i po tome, što starac Marin nije se družio ni skime. Reć bi, da se i sam stidio očevih dilah.

Ova okolnost, čini se, da je silno dilovala na dušu i srce sina Marina.

Sam starac Marin bijaše poštenjak od glave do pete. Bilo mu priko 60 godinah. Stasa je bio ovisoka, lice mu vedro i časno, kosa ko snigom posuta. Svatko ga je radi njegove golubije ćudi volio i poštovao. Nikome nije na žao učinio ni poželio; kao pravedan, nije se ustručavo po zaslugi pohvaliti il ukoriti svoje i tudje; ko milostiv, on je nahranio i napojio sirotu i uboge. Nosio se pravo bunjevački ko kaki Subaćanin i on i cila mu obitelj, te mu je dom nalićio više jednoj prostoj kući, nego li plemićkoj. Najobičnije domaće i poljske poslove tako su morali Marinovi obavljati, ko makar kaki nadničari.

Žena mu Perk a dostojna svoga muža. Revna stanarica u svemu.

Premda su Kamenjakovi imali svoju kuću u selu, ipak su i zimi i liti na salašu pribivali; i did Marin je volio na salašu medj svojima biti, i tamo prigledati staje i imanje. Salaš je bio jednostavan, al dobro uredjen. Bilo je stajah dosta i za čeljad i za marvu; a nije manjkalo ni lipih konjah, volovah, ovacah, svinjah, pčelah itd. Svoju sobu je sam meo, spremno; a osim toga cilo je vrime u vrtu probavio. Najmilije mu

bijaše, ako bi kogod čistu mu sobu i uredno posobje i vrt pohvalio.

Ko dobar i razuman gazda, did Marin nije poznavo oskudicu. Na svom salašu imo je svašta i novacah i hrane dosta.

Bilo je i sčime goste dočekati. Ima se: zimi friške svinjetine, utučena sira itd., — a liti biloga smoka: friškoga ovčijega sira, skorupače, kiseline, staroga kulena i gužvjede, malo propečena. A di je tako svega u izobilju, tamo ne fali ni dobrih prijateljah.

Osobito je volio did Marin, kad ga je stari gospodin župnik — pop Jožan — pohodio. Tada je bila velika čast na salašu. „Ala se sad peče i kuva kod „Ča Marina“. — „Sve sad tamo i staro i mlado uzvrpoljilo, sve je na nogama“ — „Baš ni sam car neće tako šta jisti, što je sad na „Ča Marinovoj trpezi“ — govorahu takom prigodom komšinski salašari. A tako i bilo. Pečeno prase, šljivovice od 25 godinah i vlastiti stari šiljerac nije manjko na stolu gostoljubiva domaćina.

„Baš uistinu, Marine, ako će čovik da se pokripi dobrim jicem i pićem, mora na Kamenjakov salaš doći; tu je svega po izbor, ko nigdi u selu“, — reko bi onako malo ko u šali župnik.

„Fala, gospodine dragi, na lipim ričima. Drage volje Vas eto nudimo čega imamo. Ta nedaj Bože gorje, ima se tu svašta po malo.

Al je i pop Jožan pripoznavo za Kamenjaka Marina. Znao je vratiti milo za drago. Kad god je Marin svecem u crkvu došo, taj dan bio je gostom gospodina župnika. Tako su se oni lipo pazili.

Blago svakoj onoj kući, koja ima takog mudrog i pametnog starešinu, ko što je Kamenjak Marin bio. On je sve za boljitak svoje obitelji činio; a glavna mu svrha bijaše, da od svojih unukah jednog pogospodi, da popom ili fratrom postane; prvo: jer je to sveto zvanje i sam volio; drugo: da onaj svojim svetim životom okaje očeve, odnosno pradidove grihe i opere ljagu sa imena obiteljskog.

Jedno posle podne, kadno sidjahu na zelenoj travi, očitova did Marin svojim, da će Janka, miljenika svoga pogospoditi, jer da mu je to i učitelj Pašo savitovao. Dat će ga dakle čim bude za njega, na škole.

Zora je; sunce se još nije pomolilo iza gorah; samo po gdikoja ptica u vrtu zapoji onako potijo, da neprobudi druge,

a malo djače — Janko — već je na nogama. Čeka dok ga nezovnu, dok konje neupregnu i nepomeću na kola što triba. Na jedanput zvrknu kola, ko iznenada i oni odoše. Stara i svi ostali staraju se i bedaju se, ta za Boga, kako li će to malo nejače u tudjini, tamo medj nepoznatim ruvetom ostati. Lipe nade i strahovite misli izminjivaju se u glavi njevoj . . .

Pop Jožan i did Marin odneše Janka u Kalaču na djakovinu.

U prvih godinah djakovanja svoga učio je dobro. O vakaciji uvik uz starca, koji ga miluje i lipom ga haljinom zaodiva; i svi mu ostali, ko budućem gospodinu, udešavaju, svi ga vole. Did Marin nosi ga sa sobom svakud, da vidi svita i da se uči. Kod kuće su, obično kad bi se ostali razišli, razne novine čitali i dnevna pitanju razpravljali. Osobito je volio starac, ako mu je Janko štogod iz hištorije pripovidaao, kao: o boju na Kosovu polju, o Kraljeviću Marku, o slavi Dubrovnika, o bosanskih i hrvatskih banovah i vitezovah. Samo mu se nedopada, kad su novine i knjige o slavenskoj neslogi i o brackome trvenju pričali.

Al djak Janko kasnije uvik slabije učio; te mu za praznika dosadno biše uz starca. Radje je tražio u selu društva, igranke, kartanje i druge zabave. Nise to dopadalo starcu; al miljeniku svome nije znao i mogo da volju oduzme, misleći, da će se kasnije popraviti.

Jedva je svršio 8 latinskih škulah; u popove ga neprimiše zbog slaboga učenja i vladanja. Koje mitom, koje starčevim i pop Jožanovim uplivom, postane bilježnikom u Kovilju.

Dobročudni Koviljčani da su sami kovali novac, nebi toliko napripravljat, mogli, koliko bi ova nebrigeša potrošiti znala. Kartanje i pijančovanje bijaše mu glavni zanat i svakdanja, mila zabava. U kancelariju ni gleda nije. Ako je kome i napiso koji ugovor, taj bi se redovno ko i oni drugi zabacio; a brez mita nije htio ni pero u tintu umočiti. Ko učine „lipšu jabuku“ toga je red. Janje, prase, košarić jajah, glava biloga šećera, pol struke slanine, kotarica lipih tunjah il zimskih jabukah, bure vina il boca stare rakije — tko je već šta imo — nije smilo manjkati, ako je kogod rad bio da mu poso u pi-sarnici nezaglavi.

Bilježnik Janko, ko svršen čovik, sam je rukovodio obćinsko dobre; i sirotinjske novce je on sam po ljudima izdavo; samo u račune nije niko zagledo. Jadni Koviljčani tužili ga

već na sve strane. Al zāman; višja oblast držala mu stranu. E, kod izborah išo je gospodi po ćudi. Bio je korteš prvoga reda. Znao je po svoj okolici zaći i ljude nagovarati, koji su inače slabo marili za izbore, jere govorahu: „da je to štogod dobro po ljude, ne bi se ta gospoda tako živo nudila...“

No, kako ćeš ti ciganina oprati da bude bil, kad mu je koža garava! Silna pronevirenja i otimačinu bilježnika Janka nije mogla dulje ni višja oblast kroz prste gledati. Zalud je kum podžupan već i radi kumstva branio štićenika svoga; županijski odbor odredi: da se bilježniku Janku Kamenjaku, radi počinjenih grijah, zvanija oduzme. Čim je to bilježnik Janko dočuo, na jedanput ga nestade. Jedni rekoše da je u Ameriku pobigao; a drugi govorahu: da je od stida sebi smrt učinio.

Nedilja je. Lipo je jutro osvanulo, a polje sve miriše rosom i cvićem. Na salašu Marina Kamenjaka sve na okupu. Čeljad side na zemlji, a starac do njih na stočiću. Konji u hladu za jasle privezani; malo dalje ovce poligale; svinji se pod salašom valjaju, a volovi u dvoru leže. Sve sito i debelo. Tamo u nutri reduša kuva ručak. Prije blagovanja mole se Bogu, ko što se tiče, dica svi zajedno na glas, a starji svako za se, tiho.

Ljudi žene, — još i sluge: čoban, volar, kočijaš, pudar, svinjar i svi, da nebi zamirili, posidaju na голу zemlju unakolo kotla, a dicih navadiše tarane u drvenjaču. Pa da jim mastna tarana kakogod ne nahudi, zato se već odprije postarala „stara“, buduće je malo tvrda krušca nadrobila i s taranom izmišala. Tarana se troši, ko što kažu, da sve pucaju zaušnjaci; al kako i nebi, dobra je i gusta je, upržiata je, a mast sve pliva po njoj, ta i boljan bi je mogo jisti. Reduša je, do duše, malo i odviše loja narizala u taranu, al kad to tako dida Marin voli, a i ostali sve prste ližu od nje.

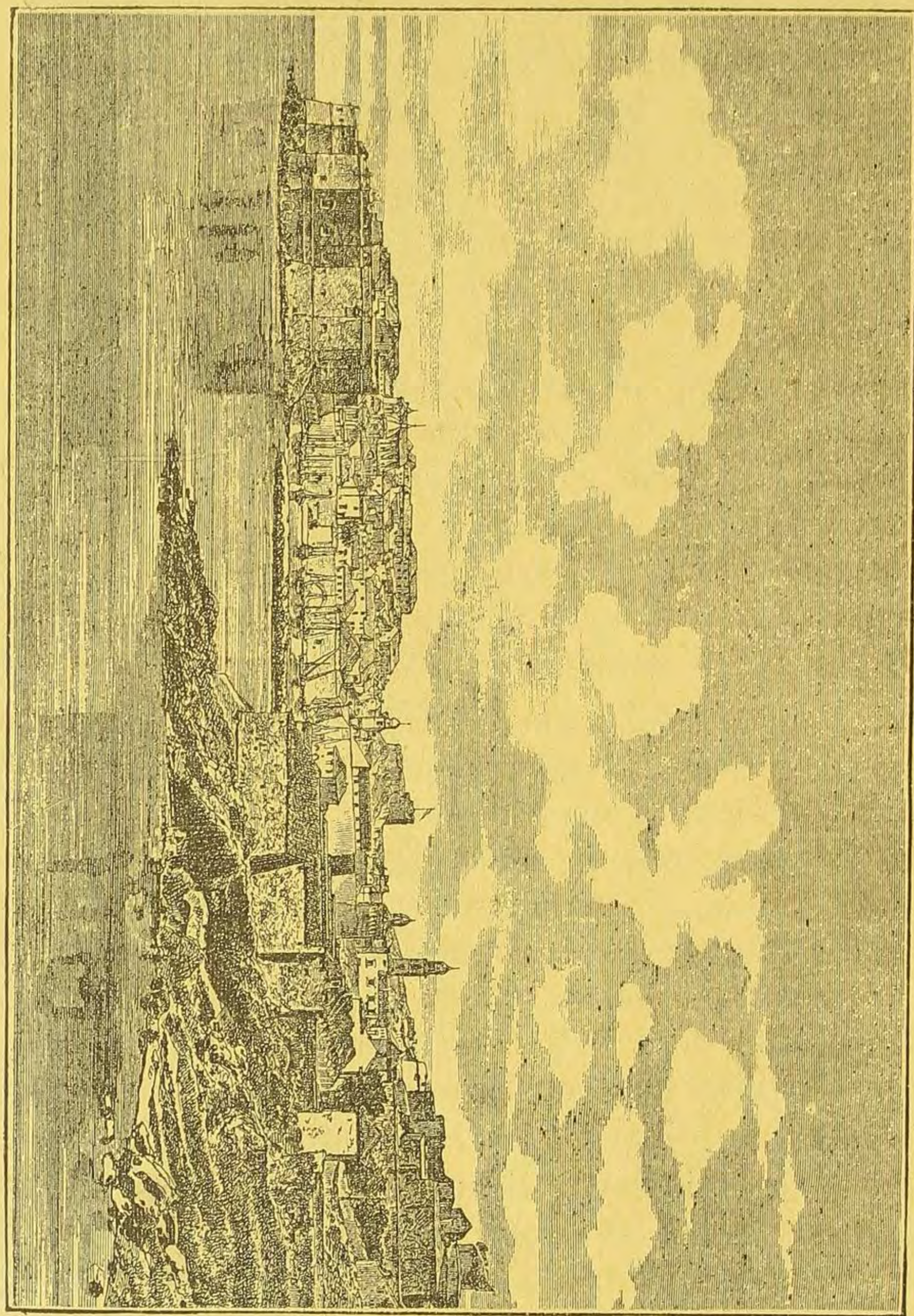
Pošto su se tako svojski pokripili, sude sklopili i mrve smeli, spremaju se u crkvu svi, za koga je. Dok je još mogo i starac je odlazio; sad već nemože; noge su ga izdale. Tek svake mlade nedilje i na oveći god odnesu ga kola u selo, da uživa u svetom bogoslužju i pivanju.

Tako je sve to lipo i blaženo u miru i blagosovu božjemu išlo, dok nije baba Perka umrla. Al umri ona, umriše sloga. Did Marin se i po drugi put oženi s Elorkom Antalovićevom. Nova „baka“ već nije imala toliko ugleda ko prijašnja „stara“. Nije se znala u takoj velikoj kući dovištiti. Ona je samo pusto

zapovidat želila, a za drugo nije vrlo marila, pa je to u brzo povoda dalo kućnoj zavadi i neslogi.

Jetrve, snaje i onako samo pod moraš se slagale, sad otvoreno počmu jedna drugu omalovažiti. Omraze se ljuto. I buknu

DUBROVNIK SA MORA.

očiti nemir u kući, koji, baba Elorka ne samo da nije znala i hotila trniti i ugušiti, nego je to još onako kradom, lukavo i poticala, da tim laglje uzmogne cilu vlast u kući u svoje ruke sabrati. Uzato su i baba i snaje dobro krale i odvlačile od kuće što su samo mogle. Znali su oni — zato su bile spora-

zumne — tavan od kukuruzah s potajnim ključem otvoriti; iz hambara kroz razčenu puklotinu žita napuštati; ili jamu sa zobljom otvoriti i nagnuti nikoliko džakovah, vrićah za ženske poslove da ljudi neznadu. I sinovi oklivahu, ko kanda bi drugom radili. Više se trošilo, a manje privridjivalo.

Starac vidio da gazdašag i mir u kući od dana do dana nazaduje. Pa on govorio i oćutivo. Nado se boljemu.

Kod svake kuće, kad je veliko pranje, ljudi poodilaze od kuće svaki za svojim poslom, a ženske same ostanu, nije to inače bilo i na salašu did Marina. Samo kamo sriće, da bi se i ovaj poso bez prepirke dovršiti mogao.

Na salašu je već i pralja Saveta, inače prva glasonoša i plećka u selu. Poso se započeo, tako pranje kao megjusobno zadirkivanje. Svekrva, — ona ne pere, — nego prede vunu i drimka; tamo dalje pod orovim hladom did Marin popravlja kolivku i stalce. Čuju i jedno i drugo inad i buku. Jetrve se dotirivaju. Starja veli: moja kuma kaže, da u selu divane, da se ti neznaš povezati i opasati ćestito; sve stoji na tebi ko da je vilama nabacano; mladja odvraća: ja sam ćula od tetke, a ova od njezine komšinice, da si ti neradelica i sve ti drugi radi.

„Ti si pijanica“ — „a ti vraćarica“. — Tako i slićno ćestitahu jedna drugu, dok napokon starac ne viknu: „Ta okanite se već jedared do trista vam mukah! Neslušajte šta drugi govori, već radite svaka svoj posao“!

Starćeva opomena dođuše dovoljna bijaše, da talaćkanje umukne; al dokle? Ta do drugoga pranja, a dotle će seka Saveta opet štogod razumiti i doćuti.

Kraj ovakih kućnih okolnostih nije ćudo, ako je siromaštvo u kući did Marina sve oćitije bivalo. A starac, da si što bar za stare dane osigura, ostavi sebi ništo malo zemljišta za življenje a ostalo izdili sinovima.

No prie nego bi se rastali i staru zajednicu temeljito raskomadali, ganutljivim glasom reće starac: „Dico moja, a unuci dragi! Žao mi je, da se još za života moga, tako rekuć, rastati moramo. Al nije do mene stalo. Kad se niste htili paziti i slagati i megjusobno podpomagati, a vi sad kušajte dalje. Još ste mladi, valjda možete sebi za starost štogod prištediti; budite složni i štedljivi, pomirljivi i strpljivi jedno prama drugomu; i ćuvajte se, da u životu nepritisnete tuđu krajcaru, jer mogu vam reći, da na toj nema blagosova, ona je „prokleta“. — Sad svi redom ljube starca u ruke, a on im daje blagosova svoga.

Al razkalašen život teško biše i na samo ostaviti. Što nisu nebriževni mužkarci po mijanah potrošili, to su žene od kuće razvukli. Profrékaju dakle sve; još i ono, što je iza starčeve smrti ostalo.

I tako moradoše sve do svoje smrti nadničiti nikoć bogati potomci poštenjaka Marina. Seljanin.

S i r o t i c a.

*Ljepotica liepa
Našeg malog sela
Za što si mi tako
Tužna, nevesela?*

*Za što gineš, veneš
Pravo meni kaži?
Ta naći ćeš vojna
Dati rane blaži!*

*Djerojčica mlada
Ponosito cvieće,
Ni u devet sela
Sličnu naći neće.*

*Tvoje lice krasno
Crno tvoje oko
Ranilo je momka
Ne jednog duboko.*

*Mlogi mladić liepi
Često li je snovo
Kako bi te mladu
Jednom prstenovo.*

*Reci braci, sele
On te liepo moli,
Kaži mu, ne taji
Zar te srce boli?*

*Sirotica jedna
Besjediti stade
I nabrajat teške
Svoга srca jade:*

*„Nepitajte mene,
Za što ronim suze,
Kad sviet ovaj meni
Sve radosti uze.*

*Moje srce mlado
Puno teških rana
Moja mladost mila
Često oplakava.*

*Moje mutne oči
Pune suza sjajni;
Bolne grudi moje,
Pune jada tajni.*

*U grobu počiva
Moja majka stara,
A maćuha kleta
Mene samo kara.*

*Kletvom mene budi
Kada zora rudi;
A kad nojca pane
Istu pjesmu gudi.*

*U bašći sam mlogo
Proplakala dana
Pored cvieća svoга
Pored jorgovana.*

*Nemam bracu svoга
Nemam sestru svoju
Da joj pripoviedam
Crnu žalost svoju.*

*A dragi daleko
Služi svoga cara
Za njim uzdisaji
Lete iz njedara.*

*Bog zna dokle moram
Čekat dragog vojna,
Eto za što ginem
I zašto sam s dvojna.*

*Sve radosti moje
Sviet mi ovaj uze,
Ostale mi samo
U očima suze.*

*Golubica bolna
— Moj mileni pobro
Može l' u životu
Misliti na dobro?*

*A kad još pomislim
Na maćuhu kletu,
Bolje da me nema
Na ovome svietu.*

*Al sve ću pretrpit,
I sve ću pregorit,
I maćuhu staru
Valjda ću dodvorit.*

*Samo nek se dragi
Jednom kući vrati,
Srce neće više
Jade jadovati.*

*Neka vojno dodje
Neka svoju diku,
U crkvicu vodi
Božjem žrtveniku.*

*O ljubavi stalna
O melemna nado
Vi liečiti znate
Svako srce mlado!*

Miroljub.

Ivan Palić.

(Rodjen 26. lipnja 1842. god. — † 23. veljače 1885-te godine).

(Sa slikom na strani 46.)

Narod, koji ljubi sebe, rado se sića svoje prošlosti, ugleda se u svoje stare, da sa staze njeve kriposti ne zabludi. A mi bunjevci, pošto tako malo imamo svojih narodnih velikana, pravim štovanjem ljubimo uspomenu onih, koji su za boljak našega naroda dilovali.

Jedna sjajna je zvizda naše nedavne prošlosti: IVAN PALIĆ. On je bio plemenit sin i zagovornik naroda bunjevačko-šokačkog.

Najsvetiju dužnost vršimo indi, kada njegov životopis saopćujemo u našoj „Danici“.

Ivan Palić se rodio u Čonoplji, od čestitih bunjevačkih roditelja, 1842. god., 26. lipnja. Škule je počeo pohađati u

Čonoplji, nastavio u Baji i Pečuhu, a završio svoj nauk u kalačkom nadbiskupskom simeništu. Kao otvoren, višt i prijazan mladić, već za svojih mladih godina obljubljen je bio kako od drugovalah tako od poglavarah, koji su uvijek lipu nadu imali u njemu.

Kad je g. 1866., 29. srpnja popom bio zaredjen i tu j pogodio pravac najčistiji. Uz strog svoj svećenički život, obitelji je svojoj ostao viran sin, a narodu iskren prijatelj.

Svećenički život je počo u Baškutu, nastavio u Aljmašu i Somboru. Svojim radom i marom je steko ne samo ljubav bunjevacah već i priznanje starešina svojih, što se pokazalo onim odlikovanjem, da su ga imenovali u mladoj dobi pomoćnikom školskog nadzornika. Kao ovakav poslat je bio troškom kalačkog nadbiskupa u Nimačku, da tamošnje napridnije školske odnošaje proučava. I zaista obilna izkustva steče tamo.

Uz svu svoju čednost, prigodom putovanja u Nimačku, dade se naslikati i od ove slike po jedan primer, pošalje svojim prijateljima za uspomenu. Po toj davnašnjoj slici donašamo i mi prijazan oblik milog nam pokojnika.

Pun dobrih namira i lipih ideja vrati se naš Palić k svojoj zvaniji u Kalaču, da nastavi svoj rad uz pokojnog Kubinsky. Ali njegovo slabo zdravlje i neodvisan duh nije mogao podneti onaj težak i odviše zavisan položaj, te se na silu zavrati u Sombor za kapelana bunjevačkog. Otud časom primišten bi u Novi Sad. Tu je postao „šokačkim popom“. Narod ga je ljubio i nagradjivao kako je znao za onu blagu rič, kojom je primo narod svoj u crkvi i u javi.

U Novom Sadu se je naš pokojnik najviše zabavljao bunjevačko-srpskom knjigom. Tu je redovno čito srpske novine, pridavo bunjevačko-srpski jezik na gimnaziji kraljevskoj, a šokačke govore držo u crkvi. Tu se je razvijo njegov karakter u književnom poslu. Izpovidao je srodnost bunjevačkog jezika sa srpskim. Ne jedanput je rekao: „To je jedan te isti jezik, obilježen sa dva imena, razlike što ima to je malo“. Ali on je i to malo rado primio i u svom se radu strogo držo naričja bunjevačkog — valda s političkih razloga...

Providnost ne ostavi dugo ni u Novom Sadu Palića, već 1878. ga zovne u Dolnji-Monoštor, veliku zanemarenu šokačku općinu za župnika. Kao pravi otac i pastir stada svoga stade na čelo puku svome ne samo u crkvenim poslovima već i u svitovnim stvarima. Znao je on svoje šokce lično provadjati u

varmedji od Poncia do Pilata. Što je u njihovu korist išlo, Paliću ništa nije bilo teško ni mrsko. A narod mu je virovao i slidio ga.

A sa školom šokačkom je remek-dilo učinio. Pod njegovim upraviteljstvom monoštorska škula je bila na glasu, kako sa izvrstnog napridka u nauci i ponašanja mladeži tako sa točnog pohadjanja hrama nauke.

On je posvidočio, da su šokačka dica duhovita i razgovitna: „*I svagdi se daje u našim školama*“, reče on, „*naučiti ono, što treba škuli i životu, samo kad nisu ljudi lini, a u škulu ne uvadjaju politiku. Brez materinskog jezika teško je malo dite naučiti*“.

U škulskim poslovima je bio strukovnjak, sotog su se šnjime rado sastajali, koji su škuli prijatelji bili. A velikog imena nadbiskup Ljudevit Haynald imenuje ga školskim posjetiteljem, učitelji somborskog okružja odaberu ga pridsidnikom svoje družine, a povirenje svoga naroda učini ga odbornikom Bač-Bodroške županije.

Sa svim mu je virno opiso „Neven“ kano dušu njegovu, kad je god. 1885. prigodom smrti njegove u ožujskom broju ovo piso: „Palić je bio srične naravi čovik, ko malo tko na svitu. Misto znakova prolazne svitske slave i sjaja, kršćanske i gradjanske kriposti i vrline su krasile Palića u najvećoj miri. Al ljubav prama iskrnjemu svome i uztrpljivost kanda su ipak bila kruna sviju njegovih vrlina. O svakomu se plemenito mislio i svakog je jednako i nepričinjeno iskreno ljubio; a nepriliku i nepogode ma i kolike velike bile, nisu nikad mogle Paliću neuztrpljivost izazvati. Dok mlogi za svoja načela budu često osudjeni a dostaput i progonjeni, Palić je š njegovom izvanrednom ljuběžljivošću znao i najopornije protivnike svojem mnenju pridobiti“.

Bio je bunjevac, i u njegovim školama je bio pridavni jezik bunjevačko-šokački, al nitko mu zamiriti nije smio.

Što se Palićevog rada tiče više je bio govornik, nego pisac. Višt je bio doduše i u pisanju, ali do te lakoće i miline u pismu nije došao, koju je dostigo u govoru. Sotog ga valda i nije gonilo sree na pisanje. Piso je ipak u bunjevačke novine, a osobito „Bunjevcu“ je baš glavani suradnik bio. Napisao, dotično priveo je sridnji katekizam za bunjevačke škole. I s time je dakako lipu zaslugu stekao.

Jako ga je zabavljala misao da stvori jednu čitanku za bunjevačko-šokačke škole, kušo je već i stihove stvarati za dicu.

Ali ovo njegovo nastojanje i plemenita želja nije mogla postati dilom. Ovu lipu želju pono je sa sobom u grob g. 1885. 24. veljače, kada je uz pratnju mnogih svećenika, županijske go-

Divojka sa bosanske granice.

spode, učiteljah i silnoga naroda bio sahranjen u groblju monoštorskom. Grob mu je obiležen krasnim kamenitim spomenikom, koji su podigli zahvalni učitelji i prijatelji nauke.

Vična mu bila uspomena u narodu bunjevačko-šokačkom.

Na veliko prelo.

(Pivana prvi put 2. veljače 1892.)

Čuj Bunjevče vesel glas :
 Ustaj ne oklivaj
 Ajd u kolo, ajd na Prelo
 Veso se odzivaj!
 Na noge, svojski, braćo,
 Kasina zove!

Oj mladeži vesela
 Nigdi tebi para,
 Gdi se piva, gdi se igra,
 Gdi se kolo stvara,
 Na noge, svojski, dico,
 Kasina zove!

Oj Bunjevke vesele
 Na noge ustajte,
 Sestre mile, braće lipe,
 S braćom poigrajte!
 Na noge, svojski, sestre,
 Kasina zove!

Oj venjeri svitlite
 Sveg velikog Prela
 Igrat će se, pivot će se
 Do jutra do bela!
 Na noge, svojski složno:
 Živilo Prelo!

—i6.

Suvišno dīte.

(Po V. Kosmaku pripovida Ćiril.)

Sunce s neba peklo, da pogineš. Na obzorju dižu se gusti oblaci. Putem prama Bokšiću uzvitlala se silna prašina. Čuje se breket ovaca, zvonjenje zvonaca, lajanje psa, pucketanje i zviždanje. Čoban tirao žurno ovce kući, da mu ne pokisnu. Pas trkao izplaženim jezikom oko stada, ovce na trku tirajući; časom pogleda na čobana, kano da ga pita: je li dobro radim? Nu čoban na njega nije pazio; žurio se za ovcama, zviždao na dva prsta i pucketao kandjijom, da mu sve znoj s čela curi.

I kano one ovce doli, tako su bižali na nebu gusti oblaci, čim dalje sve to brže. Nevidljivi pastir šibao ih je vatrenom kandjijom i časom zviždnuo, da se je drveće sagibalo i prašina dizala, Po oblacih trkao je ričući grom, kan da ono stado gori tira još na veću trku.

Trka i žurba i gori doli.

Ali oni gori kan du su jači i brži; prve krupne kapi već padale na gustu prašinu, kad je uznojeni čoban utirivao ovce na kapiju; i čim je za njima košaru zatvorio, spustila se oluja svom silom.

Zatvorio pažljivo kapiju, da ju vitar ne izvali i žurio se u svoj stan.

Već u trimu je bio iznenadjen. Stajala je tamo odebela babica i smišla se na njegov daleka.

„Šta tu tražite?“ upita ju zabezeknuti čoban. „Valjda nije opet...“

„Čiko, odgovori babica „recite hvala Bogu. Gotovo je. Imate dečka“. Čoban se trgne. „Već opet dečka! Koliko će ih još biti?“

„Dice i čaša nije nikada odviše“, mirila ga babica. „Čaše se polupaju, dica poumiru“.

„E, šta! Dičurlija umiru samo bogatašima: onakvom siromaku, kao što sam ja, ne umre ni jedno a da ih i sikirom tuče“.

„Molim vas, ne rugajte se Bogu! Ne znate ni sami — valjda će vam ovo dite biti jednoć u starosti za podporu i pomoć“.

„Kakva pomoć! Koje je dite roditeljima ikada zahvalno? Lipa mi veselja! Volio bih, da me ne ima“.

Unišao u sobu i obisio kandjiju, ženu ni ne pogledav.

Sirota ležala u krevetu i bojazljivo motrila namrgodjena čovika. Kada je dugo nije gledao, reče mu oklivajuć: „Josipe, slušaj, Bog nam je dao dite; vidi ga!“

„Mogao ga sebi ostavit“, odvrati muž srdito.

„Josipe“! sgrozila se žena.

U tom se nebo otvorilo, cila kuća kan da stoji u plamenu i grom zagrmio, da su se prozori tresli.

„Čiko nemojte tako govoriti“, korila čobana babica; „čujete l', kako se Bog priti!“

„Ne marim, makar i u mene grom opalio“, bisnio čoban. I onako mi sve smeta na svitu“.

Otišao u kuhinju, napunio lulu, zapalio i sidnuvši do prozora gledao kako oluja bisni.

Tako su dočekali maloga Ferdu Malekića na ovaj svit. Nu taj nije mario; spavao je kao kakav kraljević, ne čujuć ni oluje, ni otčeve psovke.

* * *

Prošlo je dvanaest godina.

U Bokšići zvonili u sva zvona. Od ovčarnice koracao je polagano sprovod prama groblju. Nosili su čobana Malekića. Ošnuo ga je grom, kad je prid olujom ovce utirivao. Što si je prije godina prkosno želio, stiglo ga je. — Ljudska rič ima niku tajnu moć, tako da se ne kaže uzalud: „Ne zovi vruga, jer će i sam doći!“

Pokopaše nesretnoga čobana; žena, dica i rod zaplakaše i jedva što su od groba otišli zaboraviše na njega. Briga za svakdanjim kruhom ne dade siromakom dugo misliti na mrtve; ne sićaju se na nje osim u molitvi i u crkvi. Malekićka nije znala za svoje troje dice ni kuda, ni kamo. Imala je doduše kućicu iza roditelja — nu ni komada oranice osim golih rukuh: te su joj bile i oranica i livada i sve. Novaca nije bilo; pokojnik je volio lulu i rakiju i karte, te je potrošio i zadnju

krajcaru. Išla je dakle sa starijom đicom u nadnicu. Ferda je bio još prislab za posao.

Na sriću imala je brata čobana; bio je ća u Čebinu. Saznavši, kakva je nesrića stigla sestru odlučio ju pohoditi, da vidi kako joj je. Našao ju je u velikoj sirotinji. To ga je razžalilo; bio bo je dobra srea.

„Nemoj plakati, draga seko“, reče udovici, kad su iza siromašnoga ručka zajedno sidili svitujući se, „s tom dvojicom će ti Bog već nikako pomoći — već su za posao — a Ferdu ću ja uzeti k sebi. Ne imamo dice, imati ćemo ga kano rodjenoga“.

Malekićka spustila glavu. „To dite će se na mene tužiti kad odraste. Dokle je bio pokojnik živ, nije sirotan dečko imao veseloga časa. Bio je oteu trn u oku, svagdi mu je na putu, komadića kruha mu nije priuštio, i ako sam mu htela sirotici da dadem štogod pametnijega pojesti, nisam nikad smila prid čovikom.“

„Čudnovat!“ klimao čoban glavom. Rodjeno svoje dite tako prezirati! Zašto to?

„Ta nije više htio, da ga ima. — Znala sam to već unaprid i zato sam si uvek želila, dok sam ga još pod srcem nosila, da se rodi mrtav. Bog mi ga je dao živoga — nu bolje bi mu bilo, da je pod ledinom: do ovoga časa nije imao ništa dobra na svitu, a sada da ga dadem daleko, medj tudji svit.“

Zaplakala je gorko.

„Ništa se ti nebrini, draga sestro“, tišio ju je brat. „Neće mu biti zlo kod nas; poznaješ moju ženu: da je dobra. Imati ćeš s ovom dvojicom brige i odviše. Za treće ga ćemo se mi brinuti. Da bi se kadgod na tebe potužio, toga se ne boj: mi ćemo mu ljubav prama tebi u srcu ucipiti, u koliko se samo bude dalo. Samo mu bez straha sve pripravi, da možemo sutra u zoru na put“.

Kad je sutradan svanjivalo, išao je putem od Bokšića čebinski čoban, a za njim klipsao Ferdo brišući suze. Čudnovato: siromak ostavlja juć rodni kraj plaće, a bogataš se veseli, kad može pobići „toj dosadi“ kod kuće.

* * *

Nad Čebinom na brižuljku stajao čoban Mato podupirući se dugačkom ćulom. Na glavi mu je mastni šešir, na tilu košulja sa širokim rukavi i široke gaće. Kabanica leži kraj njega na zemlji. Stajao tamo ogledajuć se po okolici i svaki čas bi se okrenuo te se zagledao u onu stranu odkale je bio rodom — prama Bokšiću. Pas Benko grijao se je nedaleko na suncu, pazeći na stado i još dalje pod smrekovim grmom ležao je dečko od 13 godina. Svirao je u dvojnuše, gledajuć prama nebu kano da svira onim bilim ovćicam tamo na nebu.

Čoban sidne na zemlju i dugo se zamisli. Ferdo videć starca došulja se k njemu i laskajuć mu upita ga: „Što ste se toliko zamislili dragi striko?“

Ah, Bože moj, baš mislim, kako sam daleko došao na svoju starost. Nisam se nadao, da ću položiti ovdi u tudjoj zemlji svoje kosti, gdi ne počivaju ni dragi moj babo, ni mila majka. — Ferdo moj, poštivaj svoju majku, dok ju imaš“.

Malekić Ferda skloni glavu te uzdahne: O, bar da mi nije tako daleko!“

„Drugačije ne može da bude!“ slegne Mata ramenima. Kad ne možeš da budeš kod nje, moli se bar Bogu za nju, kao što se ona za tebe moli, da ti Bog dade sriće. Svaka majka je angjeo svojoj dci, kano angjela poštivaj svoju. — „Čuješ li?“

Ferdo kimnuo glavom i zagledao se u onu stranu gdi mu je domovina.

Tako je odgajao stari Mata Ferdu.

* * *

I opet je prošlo petnaest godina. Stari mato je već počivao u grobu. Ferda je vršio službu misto njega. Njegova braća u Bokšiću bila su već oženita. Najstariji — Josip — dobio je od majke kuću, a mlađji — Gjuro — oženio se takodjer u kuću. Stara Malekićka im je dala što je imala, obvezavši Josipa, da ju ima kod sebe držati i prihraniti do smrti.

Nu bilo joj je teško i mučno. Josip se je ugledao u otea. Rado se je opijao, te došavši kući tukao je koga je zahvatio. I žena je bila kano guja ljuta. Nije sa svojom svekrvom progovorila lipe riči i svaki zalogaj kruha joj triputa ogorčila svojim jezikom.

Malekićka šutila i trpila — samo kadkad potajno zaplakala.

Mlada si je mislila: „Ta babetina nije drugo van kamen. Ne dade se razjediti. Druga bi već davno pobigla, nu ova se baš drži ko krpelj.“

Jednoć u nedilju na večer dodje mladi Malekić pijan kući. Sio je za trpezu, podupro tešku glavu rukama i vikne na ženu. „Zar neznaš, što se patri?“

„A što?“

„Gdi mi je večera?“

„Idji, pa večeraj tamo, gdi si vas dan bio!“ odsiće mu žena.

„Nemoj mi tako govoriti! — Znaš tko sam!“

„Kako ne bi znala?“

„A tko dakle?“

„Bekrija!“

„Nikakav bekrija! — Pošten čovik. Ja sam goso u kući! Gdi mi je večera?“

„Odkale ću ju uzeti? Malo prije pojila je mama zadnju pogačicu.“

„Takve stare babe imale bi umrti, da badava ne jidu.“

Sirota majka se žacnula. Reče svomu sinu:

„Josipe, zar se ne bojiš Boga? — Zar sam to od tebe zaslužila?“

„Šutite, pa ni mukac!“ vikao je grubi sin, jer ću vam tu gubicu zatvoriti!“

„Zar još i to? Kuću sam ti dala, kravu sam ti dala, sve što sam imala . . .“

„To se i tako mene ticalo! Sad sam ja gosó, a vi šutite!“

„Ali ja tu imam pravo do smrti! Mene nitko ne smije iztirati!“

No, no, samo se nemojte tako junačiti“, reče ujedljivo mlada.

Šta ste kazala? vikao je sin, da vas nitko ne smije iztirati? Ja reče, udarajuć se u prsa.

„Oho, toliki gosó još nisi!“

„Šta? ja, ja, da nisam? Franko, otvori vrata, ja ću joj pokazati, da sam ja gosó!“ riknuo sin, te skoćio iza trpeze.

Poslušna žena otvorila zbilja vrata.

Zdvojni, srce kidajući uzklik — i stara Malekićka ležala vani pod trimom.

Vrata se u kući lupila i Josip teško dišuć pošao je da sidne za trpezu.

„Tako! Tu imamo sada s vrata! A sada idji donesi rakije!“

„Ćekaj, dok babetina ode!“ reče nježna žena.

Vani je ležala stara Malekićka kano izvan sebe. Kad se malko sabrala, podigla se, te okrenila prama kući i podigla pisnicu: „Ne bilo u tebi nikada ni mira, ni sriće, kućó prokleta, gdi majka ne ima poćinka na svoja stara lita! Pomrla vam dica i ako koje odgojite, bilo vam na sramotu! Izginula vam marva, ubio vas, . . . Bože moj, što sam kazala?“ uplašila se. „Kletva majćina kuće ruši! Bože dragi ne daj, da se izpuni, što sam rekla! Ta ipak je moj sin.“

Zatim je stajala ćasak promišljajuć, kamo bi išla, te se odputila selom prama kući mladjega sina.

Bilo je na večer zvizde na nebu sjale toli mirno i misec se smišio toli milo, kano da cijoj velikoj zemlji ne ima ni bolesti ni suza.

Kod Gjure je bila u kući još posvita. Stara Malekićka zakucala na vrata.

„Tko je?“ upitala gazdarica.

„Ja sam. — Otvori mi Katieć!“

Vrata zaškripaše i mlada Malekićka doćekala zaćudjena staricu: „Dobro došli, bako! Koje dobro vas tako kasno k nam nosi?“

„Nikakvo dobro, dite moje, nosim vam žalost!“

„Što se dogodilo? Hodite dalje!“

Unidjoše u sobu. Gjuro sidio za trpezom i čitao. Podigao glavu i videć majku uplakanu, rekao ljutito: „Taj Joza je danas sigurno opet pijan, što ste plakala!“

„O dakako, draga dico. Došla sam da od vas molim konaka.“

„Konaka? A zašto nećete, da spavate kod kuće?“

Majka je tužno proplakala. Jedva što je mogla kroz plač izustiti: „On me je — staru majku — bacio van!“

„Šta bacio van? Taj obešenjak vas je van bacio? Ta dužan je dati vam stan i hranu do smrti. No danas ovdje ostanite, a sutra ću s njim urediti stvar. Naučiti ću ga, da vas ne baca napolje. Mora za vama lipo doći, inače ću mu pokazati, što zakon kaže. Ne bavim se badava knjigom.“

Starica pogleda začudjeno na sina. „Ali Gjuro dragi, ta valda ne misliš, da bi ja išla natrag Jozi, kad me je iztirao.“

„A gdi bi hteli stanovati?“ upita Gjuro takodjer u čudu.

„Gdi? uplaši se majka tih riči, — mislila sam, da bi me mogao ovdje ostaviti, za ono malo vrime do moje smrti.“

„Ovdi?“ nasmiši se mlada. „A zašto?“

„Ti šuti!“ ukori Gjuro ženu, „i pusti mene govoriti. — Znatel majko šta, meni nije stalo, drage volje bih vas ovdi ostavio. — Ali čemu to? Ta sav svit bi me izsmijao! Josip je dužan da vas do smrti hrani; za to je dobio kuću. Neka vrši svoju dužnost“. Da ste dali kuću meni, za cilo vas Josip ne bi htio hraniti.“

„Dakle me kod sebe nećeš ostaviti?“

„Ne mogu, kako kažem.“

„Gjuro, znaš li šta — ako podjem Josipu natrag — onda radije idjem prositi.“

„Toga ne treba. Josip vas mora hraniti.“

„Ama kakvim srcem bih mogla kod njega ostati?“

„Srce amo, srce tamo! Srce ne jide — želudac jide.“

Malekićka je zašutila. Za tim reče žalostno: „Vidim već, da me drugo ne čeka, van prosjačenje.“

„Kad silom hoćete!“ slegnu Gjuro ramenima.

* * *

Ovčarstvo je u naših krajevih oslabilo. Spahiluk, gdi je Ferdo Malekić bio čobanom, razprodao ovce i od čobana načiniše, čuvare, lugare, biruše i slične zvaničnike. Malekića odrediše gospodarstvu. Bio je okretan i savistan, te je za kratko vrime postao išpan na bližoj pustari. Oženio se i kupio si zibku — za buduće. Žena je bila dobra i ditešee

je roda donela — i kakvo ditešce! Imalo je plave oči, kuštravu kosu i u jamicah na licu kan da su se angjelci smišili. Malekić je bio srićan i svaki je to na njemu vidio. Gledao je uvik veselo i pivao kud hodao, — to jest kad je svršio svoje svagdanje pridike kod kravara i volara,

Jednoć stajao u avliji i vikao na biruša: „Ti Martine, ako mi budeš još jednoć te volove tako ganjao, otirati ću te s mista. Već sam ti dvaput kazao. Zar misliš da je vol jelen? — Dobar dan, dobro došli, što mi nosite?“ pozdravljao listonošu, koji je prama njemu išao.

„Pismo s pošte.“

„Meni? A od koga?“ čudio se Malekić, uzev pažljivo pismo u ruke. Prigledao ga sa svih strana i vrtio glavom: „Iz Bokšića! Tko se je tamo na mene sitio?“

Otvorio list i čitao:

„Faljen Isus! Dragi moj Ferdo!

Ja te pozdravljam po sto hiljadu puta i t. d. Ja sam hvala Bogu zdrava, samo sam u velikoj nevolji. Stidila sam se pisati, ali veliko siromaštvo me k tomu sili. Dajem ti dakle na znanje, da već više od pol godine prosjačim. Josip me je iztirao, Gjuro me neće da hrani i tako idjem dobrima ljudima rad korice kruha, da ne umrem od gladi. Izprva sam mislila, da će se moja dva sina popraviti, kad me budu vidili s torbom i štapom hodati — (ovdi je bilo nekoliko suzama razmazanih slova) — ali oni kan da to i ne vide. Bog me valda kazni za to, što sam te pustila iz kuće — za to sam sada iztirana iz vlastite kuće. Molim te moj dragi Ferdo, oprost mi, ako sam što proti tebi skrivila — ta učinila sam to rad velika siromaštva. Smiluj mi se, sirotoj majki i ako možeš pošalji mi kakvu podporu, da si mogu kupiti bar obuću da ne moram hodati bosa od kuće do kuće. Znam da toga nisam od tebe zaslužila — ali veliko siromaštvo me k tomu sili. Moliti ću se za te Bogu, dokle moje oči gledale budu, da ti dragi Bog i blažena divica dadu sriće i blagoslova. A sada te još jednoć pozdravljam i t. d.

U Bokšiću. . .

Tvoja žalostna majka.“

Malekić čitajuć problidio i kad je pročitao kloniše mu ruke i na oči navrle gorke suze.

„Šta je?“ čudio se listonoša. „Je li vam tkogod umro?“

„Nije; nu štogod gorjega se je dogodilo. — Idete li gospodinu kasnaru?“

„Idem.“

„Recite mu da bih k njemu došao popodne. Imate li da dobijete štogod od pisma?“

„Deset novčića mi ide; pismo nije bilo plaćeno.“

Išpan plati te išao pognutom glavom kući.

VILA.

„Janjo,“ zvaao je svoju mladu ženicu, „hodi ovamo, dobio sam list od majke. Sidi, da ti ga pročitam — ali velim ti odmah: je jako žalostno.

Pročitao joj list te su se zatim dugo potihoo razgovarali.

„Šta ćemo sad?“ reče muž pogledav na ženu.

„Na svaki način joj pomoz i to odmah!“ reče uplašena ženica. „Majka prosjakinja! Da se ti ljudi ne boje Boga, da ih ne kazni na vlastitoj dci! Ja bih se bojala to učiniti!“

„Ali kako da joj pomognem?“ razmišljao muž. „Ako joj pošaljem koju forintu, što joj to pomogne? Za koji dan opet neće imati ništa. — Da pišem braći da se stide, značilo bi pridikovati ovomu zidu. Znaš li šta, otići ću po nju, i uzeti ćemo ju k nama; ta imamo čim nahraniti nju sirotu.“

Ženi se razvedrilo lice. „Pravo imaš, i Bog će nam platiti na našem malom Joziki,“ pokazala na zibku. Idi samo što prije.“

Dite se u zibci javilo. Janja priskočila i uzela ga na ruke. „Jozika se naspavao? Čekaj odmah češ dobiti papati, a baka će doći, pa će Joziku zibati. Hoće l' ? A Jozika kad bude velik biti će dobar i neće majku tirati napolje. Neće? O ti zlato moje!“

Jozika se smišio, i Janja se smišila i otac se smišio i stari pas Benko je natezao vrat da dobro vidi Joziku, te bi se i on smišio, da se sirota nima životinja smišiti može.

Popodne otišao je Malekić kasnaru, moliti dozvolu. Kasnar pročitajuč list stare Malekićke pohvalio nakanu išpanovu i dao mu je kola.

Sutradan u rano jutro odputovao je išpan. U jednom selu nedaleko Bokšića spazio je staru pogurenu prosjakinju s torbicom na ledji, gdi se blatom brodi. Od straha se sav ukočio. Pripoznao svoju majku — prosjakinju. Brže pošao k njoj ne mareći ni za blato ni za ljudske oči, te ju poljubi u ruku.

Stara Malekićka, koja ga je smatrala kakvim trgovcem, mislila je da joj taj bradati gospodin hoće da dade milostinju, zato je pružila njemu ruku, kad ju je u svoje uzeo; ali ositivši poljubac, rekla je: „Mladi gospodine nemojte se sprdati starima čeljadima, da vas Bog ne kazni“.

„Ali majko, zar vi mene ne poznajete? Ta ja sam vaš Ferdo“.

Sada je pogledala stara prosjakinja oštrije na sina — i štap joj izpane iz rukuh.

„Bože, dite moje, ja te u tima brkovima i bradi nisam odmah pripoznala. Nisam ni pomislila, da bi od tebe bio takav gospodin. Dobro mi došao! Bože, ovd i moram da te pozdravljam“. I sirota proplače.

„Sve će biti drugačije. Hodite sada brže kamo u birtiju, da ovd i ne stojimo ljudima prid očima.“

Odoše u birtiju i tamo je Ferdo naručio svojoj majci na brzu ruku toploga jila.

„Pa što ovdi radiš, zlatno dite?“ pitala baka.

„Idem rad vas, majko. Žena vas pozdravlja i poručila je da se k nama odmah priselite. Imamo maloga Jozipa a taj ne ima bake“.

Malekićka proplače iznovice — ali od miline i radosti. „Bože dragi tolike sriće se nisam nadala! Dite moje, Bog dragi platio vam svima.“

„Draga majko, nemojte o tom govoriti! Jidite, pa ćemo ići.“

„Ali ovako ne mogu ipak ići. Imam koju bolju suknju u Bokšiću; otići ću rad njih, da imam što obući“.

„Gdi ste, majko dosele stanovala?“

„U straži“, uzdahne starica.

„U straži“ reče sin tužno. „Sirota majka!“ — Ići ćemo dakle zajedno u Bokšić, uzeti ćete si haljine, izmoliti ćemo na groblju za oca „otčenaš“, onda ćemo takim otići. Josipu i Gjuri ni blizu!“

I tako je bilo. — Kod išpana živila je baka još mnogo godina mirno, sretno i zadovoljno. Često bi stajala posli sv. mise sa crkvenim sakrištijanom, te bi mu pripovidala, kako nije Ferdu dočekala na svit, kako joj bio „suvišan“ i kako ju je učinio sretnom.

Sakrištijan bi pako skrstio ruke, te mudro nadodao: „Draga bako, nijedno dite nije „suvišno“ — razumijete! Dica su dar božji i dar božji — razumijete — imamo poštivati! Ima svećenika i misionara u Kinezkoj, koji onakvu odbačenu dicu skupljaju i odgajaju, kano skupocini od Boga im povireni biser — razumijete! Da sam ja gospodin ešpereš, ja bih vam toga rekao s pridikaonice, da biste se čudili.

Otišao promišljajući o svojoj vlastitoj mudrosti.

I taj isti sakrištijan je čitavu tu stvar pripovidio meni. Ako vam se ova pripovijetka svidja, zahvalite se onomu sakrištijanu.

Velike subote.

<i>Jelte, mati na što su kolači?</i>	<i>Baš bi da znaš, moj Milošu mali?</i>
<i>Što nam, mati, bili kolač znači?</i>	<i>Ta janje su za velike klabi;</i>
<i>Milošu moj, bili kolač znači:</i>	<i>A jaje se za malene šara,</i>
<i>Doć će Uskrs, čim se več smrači.</i>	<i>Tako j' rekla majka naša stara.</i>

<i>Jelte, mati, a šarena jaja,</i>	<i>Jelte mati, ja već nisam mali</i>
<i>I janješce, što pečeno baja?</i>	<i>Jelte mati, vi ćete reć „bali?“</i>
<i>Jel i jaje i janješce znači:</i>	<i>Vidte mati, jelte koliki sam,</i>
<i>Doć će Uskrs čim se več smrači?</i>	<i>Hoćetel reć, da ja mali nisam?</i>

Laglje na proštenje, nego li s proštenja.

(Pobunjevčio Ćiril).

„Čuješ, ženo, na proštenje imati ćemo gosta“, javio je strika Babić, kad se je s oranja kući vratio. „A znaš koga? Kuma Likića iz Punitovaca“.

Snaša se nikako smrkne na tu vist. „Zar nisi znao boljega koga pozvati?“

„On se je, sinko, sam pozvao. Išao je putem pokraj mene, vidi me gdi orem, pusti se sa mnom u divan, te rič po rič, pa veli da je skoro kod nas god, i da će nas pohoditi, da vidi svoje kumče, našega Tanu, koga je na krštenju držao.“

„Lipa li gosta!“ jidila se sirota snaša. „Takova proždrljivca častiti! Žalosti moja!“

„Ta samo je jedanput proštenje u godini: a znaš kako se veli: Gost u kuću, Bog u kuću.“

„Jest, ali pita se: kakav gost? Za miloga gosta i srca bih si odrižala, te metnila prid njega. Ali ovakoga gosta, koji vas dan jide kano da u vriću baca, i pije kan da u bunar liva i neće da ide čoviku s vrata, hvala lipa!“

„Pa napeci od pol mirova brašna i debele svinjetine.“

„I još pripravi dva akova vina, jel? Lupila je vratima te obećala u trimu, da neće ništa pripravljati, pa bilo šta bilo.“

Ali je ipak pripravljala, a ne samo to, nego je u tom šukanju i šuškanju kroz nedilju dana zaboravila na sav svoj jid, te je dočekala kuma Likića, koji je došao odmah u jutro „da ne zakasni“, tako prijazno, kao da joj je zbilja mili gost.

A kad je na večer na prelu sidila s gospojom mlinaricom, pripovidala je njoj čitave pripovisti o groznom apetitu kuma Likića. Kako ga je muž, odmah čim je došao, vodio u hambar, gdi su imali silu krušaka i kako se je Likić u nje bez ponude pustio te jio sve do užine, tako da je iza njega ostala saćurica ogrizaka, u kojima je lulu izgubio, te ju nije mogao naći. I kad je došao da ruča, tražio je malo rakije „za dobar tek“, i za tim sio te jio kano sedam gladnih godina; od svega si grabio triput, i pio kano dūga pa se još napokon potužio, da mu se neda pravo jisti.

Drugi dan sastane se mlinarica sa strikom Babićem, te ga upita, što radi njihov gost, o kojem joj je Maša tolika čudesa pripovidala.

„Pa šta bi radio?“ Smijao se Babić, „jide tamo u kuhinji ženska-diju, u svaki im lonac zaviriva, i ne može da se dočeka užine premda trpa u se od rana jutra“.

„Jeste li ga vodili u hambar na kruške?“

„Ma jesam, danas dapače na suhe kruške, ali tamo mu je zapelo oko za slaninu, koja je ondi visila, te je smazao od nje komad kao konjski nokat.“

„Pa zar još uvik gladan?“

„Gladan, kako veli, da bi kurjaka požio, da mu se dade. Još mu je uvik nikako prazno oko želudca...“

Treći dan na večer dodje Babić u mlin sav zdvojan,

„Došao sam gospodaru, da vas upitam bi li mogao doći sutra na meljavu, da se tomu klincovu uklonim. Ta to već nije za izdržati.“

„Ma s kime?“

„Ta s otim izjilicom Likićem, mojim, da ne zamirite, kumom. Treći dan mi je već u kući a žena već ne može nasmagati jila za njega. Kako svit postoji, takvoga nabiguza još nije vidio. Ne ima ga, samo usta i trbuh. Rado vidim gosta u kući, ali ovo vam nije gost, nego izbušeno grlo, koji bi popio podrum i pojiio čitavu obćinu.“

„Pa napokon“, nasmije se mlinar, „gost i riba posli tri dana se usmrde; ili kako naša poslovice kaže: dobra gosta za tri dana dosta. Hm — pa sada ne znate kako bi ga se kurtalisali?“

„Boga mi ne znam. Nabacuje se samo kumstvom, i kad se najbolje natrpa, veli, da mu je milije prijazno lice nego li najveća čast. Ja opet mislim, bolje gosta ne primati, nego li grubo odpremati, pa volim za forint štete, nego za groš neprilike.“

„Ma kakva neprilika, Bog vas vidio. Kakav gost takva mu i čast“, nabaci mlinar. „Ako hoćete, da si napravimo malu šalu, ja ću vas od njega osloboditi.“

„Ta već ne marim, makar i velika šala bila“, uzdahne Babić.

„Dakle slušajte. Sutra kad natovarite za meljanu, trknite malo u selo kao po duhan i onda dodjite kući sa novinom, da žandari traže nikoga ubojicu, da idu od kuće do kuće, a koga nadju stranjskoga, da ga vežu, ričju utirajte ga u strah, dok vam se ne uvuče u vriću. Onda ga natovarite na kola i dovezite meni ovamo. Za drugo ću se ja već pobrinuti i dajem vam moju rič, da neće k vama više na poštenje dolaziti.“

Naravski, da je Babić dragovoljno obećao, i da je u to ime častio svojega kuma najboljom šljivovicom odmah u rano jutro. Zatim je pošao u selo, te dotrkao sa višću o tom ubojici...

Nakićeni već kum se zabezeknu i izbulji oči. „To bi još tribalo, da mene napokon smatraju razbojnikom“, nasmije se. „Sakriti ću se kudgod dok ta iztraga prodje.“

„Drâgo, ta onda bi ste istom nasio. „Kada dodju, protražiti će svu kuću od podruma do hodžaka, a ako vas nadju, gdi se sakrivete, onda im dokažite, da niste ubojica.“

Likić je još imo toliko soli u glavi, da je uvidio, da bi ovako zlo prošao.

„Pa šta ću do bisa raditi?“ mucao priplašen.

„Bome tu je teško dobru se doštititi. Da odavle bižite, to ne ide, jer bi njima mogli lasno u ruke pasti; razmišljao Babić“. Nu gle! Znam šta ćemo. Idem baš u mlin, koji je izvan sela. Znate šta kume! Uvucite se ovdi u vriću, ja ću vas natovariti, pa izvesti kao ništa. Tako će biti najbolje.

„Pa ako se u vrići ugušim?“

„Bože sačuvaj! Izabrati ću ridku vriću te ćete se voziti kano — s proštenja.

„E, pa neka.“ I za čas je bio u vrići, te iza pet časaka već je bio natovaren u kolima. Babić ošine konje i uputi se priko pijaca, gdi je već niko doba nestrpljvo čekao Rapić, „varoški“ pandur sa crvenim

nosom i liskovačom — stari ugursus o kojem je znao, da je najvolio držati stražu uz komovaču gospodina mlinara, te po ubrašnjenom kaputu moglo bi se reći, da nije davno što je tamo opet bio na straži.

Ništa nesumnjajući vuku Babićevi ridjani svoj teret — kad najednoć stupi prid nje Rapaić, te zavikne najstrašnjim uredovnim glasom, kako je bolje znao :

„Stanite gospodine Babić! Dozvolite da vas upitam: Prijavljen ste kod nas, da kod sebe držite nikoga tuđega čovika.“

Kuma Likića prodju vrsi kan da je groznicu dobio.

„Ja?“ čudi se Babić. „Ta to je moj gost od proštenja, kum Likić iz Punitovaca. „Je li još kod vas?“

„Nije više: jutros rano je otišao.“

„Hm, hm,“ klimao je Rapić glavom. „Nemojte zamiriti, nu znate, služba je služba. Dobio sam nalog, da nesmijem pustiti nijedna kola, dok se neosvidočim, da li nije u njima taj ubojica.“

„Ta valjda ne mislite, da vozim u vrićama razbojnike,“ ljutito će Babić.

„Ne mislim ništa, ali znate“ — pa već je bio na koli potraživajuć vriće. — Možete si misliti, kako se ji Likiću, koji je bio u gornjoj vrići, duša prisušila uz rebra.

Kakva je ovo nekrštena vrića? začudi se pandur, te ošine onu gornju vriću pošteno liskovačom.

„Vrića jedna kao druga,“ brani se Babić, dok se ljudi oko kola skupljaju, a medju njima „slučajno“ gospodin mlinar s kalfom.

„To nije istina“, nabaci pandur: „sve vriće imaju svoju običnu miru, ali ova ima najmanje pet vika. Jelte gospodine mlinaru?“

„Čini se i meni“, posvidočio mlinar.

„Ta kakvi pet vika, brani se Babić, ništo dulja, ali je zato tanja.“

„Vraga tanja — pet vika ima pa mirna Bosna“, reče Rapaić, „mene nećete privariti. D o v d e ide jedna vika“ — i ošine liskovačom Likića nigdi pod kolina — „d o v d e druga“ — i opet mu ju prilipi — „d o v d e treća“ — i udari opet — „č e t v r t a . . .“

„Hahaha, a ovo gori je peta“ smije se Babić.

„I ovo je peta,“ uzviče se Rapić i Likića kroz vriću po glavi da je sve šobonjilo.

„To nije sigurno mirenje,“ nametne mlinar, „moralo bi se miriti bar na fertalje.“

Ja ću miriti na fertalje. Pet vika to je dvadest fertalja, dakle dovde jedan — dva — tri — četiri — pet. . .“

„Nemojte tako udarati“, opomene ga Babić, „vidite, da je vrića slaba.“

„Eto sad ste me pobunili, moram početi iznova. Jedan, dva, tri, četiri, pet. . .“ i čim je dalje brojio, tim je ugursusu bolje liskovačom prilagao, da se je vrića iza svakoga udarca uzprašila. Do četrnajst il je već nabrojio, u tom stane mlinarov kalfa prigovarati, da to Rapić zlo miri, te da će miriti on, koji se u taj posao bolje razumije. Ali kad to čuje Likić, baci se kano zec u vrići te zavikne:

„Kume, zvizdu ti, pusti me van.“

I kad se je iza obćenitoga smiha Likić uz pomoć Babićevu oprostio vriće, bila mu je prva rič,

„Gdi je taj bitanga, koji me je tako izmirio?“ Ali pandur Rapić je međjutim uzeo put pod noge, te bigaj! da ga je u kratko nestalo.

„No o v a k o još nisam nikada, odkako živim, išao sa proštenja,“ psovao Likić, pipajuć se i desno i livo.

„Dakako, dakako presvidočio mlinar.“ Uvik je laglje na proštenje, nego li s proštenja.“ — Drugi put ćete bar znati kada se s proštenja ide.

Dubrovnik (Raguza.)

(Vidi sliku na 52-oj strani.)

Štovani štioći naše mile „Danice“ možda nikad dosele nisu ništa ni čuli ni štili o Dubrovniku, o tome malenome, ali najznamenitijem, najslavnijem, pak i najlipšem gradu na Jugu Slovenskom. Kažemo malen grad, jerbo svega jedanaest hiljada žitelja imade, koji su nam ne samo po krvi već po gotovu svi i po viri braća, — rimokatolici su kao i mi Bunjevci i Šokci, pravoslavni pak vrlo malo imade. Svi ovi od reda, izuzev ono malo Talijana, što imade u njemu, govore istim ovim lipim jezikom, kojim i mi govorimo, razlika je sva samo u naričju, govore svi južnim naričjem, onim lipim naričjem, kojim su sve naše junačke i ostale najlipše narodne i vištačke pisme spivane. U njemu je od kršćanskog pamtivika i sidište rimokatoličkog biskupa.

Kažemo dalje za Dubrovnik, da je najznamenitiji zato, što ne samo ni jedan jugoslovenski, nego ni ma koji u opće kazati slovenski grad, u svitskoj povisnici sridnjega i novoga doba, za nikih skoro punih osam stolića (do 1667. god., kad je od zemljotresa jako postradao, pa i posli još sve do 1807. god., kad su ga francuzi zauzeli), nije toliko spominjat, nije toliko trgovačkih veza i odnošaja imao sa tolikim i tolikim državama, kao što je on imao. Za sve to vrime on je bio neodvisna općina iliti država za sebe (republika), kao što su i Mljetke (Venecia) bile. Dubrovčani su gotovo po cilom svitu trgovali; od Balkana do Crnoga mora i od Male Azije do daleke Indije nije bilo te države, sa kojom nisu imali trgovačkih ugovora. Zbog toga se vrlo i obogatio Dubrovnik, tako da je o tome bogatstvu ostala pripovist gotovo nevirovatna; sami bogati Inglezi su ga riznicom zlata i srebra nazivali. Dubrovnik je bio vidjen i slavan, kao malo koji i od neslovenskih gradova, a medju slovenskima nije mu bilo nikad ravna. Znanost, umitnost i svaka viština su u njemu cvitale onda, kad su drugi Sloveni ili ča-

mili sasvim u mraku neznanja i stenjali pod teretom teškoga sindžira robskog, ili tek znake od samostalnoga života pokazivali. Štogaod samo da navedemo. Zvizdoznanci (astronomi) Dubrovački bili su od svitskoga glasa; već u XV. stoliću postojala je u Dubrovniku zvizdarnica (zvizdoznanstveni zavod) sa cilim potribnim priborom. Nu slavna dubrovačka prosvita navršila je svoj zlatni vik za vrime besmrtnoga pisnika „*Osmana*“ I v a n a G u n d u l i ć a, kome Dubrovčani ove 1893. god. miseca Svibnja podižu vrlo lip i dostojan spomenik. — Nigdi na svitu nisu se gradile takove lagje, kakve su Dubrovčani umili graditi, tako da su pomorske države kod njih davali si graditi ubojne lagje, a važili su i kao najvištiji lagjari. Ne pritirujemo, ako kažemo: ko zna zacilo, bi li Kolumbo i pronašao Ameriku (prije 400 god.), da nije na svojoj lagji imao višta krmanoša Dubrovčanina Palmotića. Zbog toga bogatoga znanja i vištine im bizantiski, francuski, španski, pak i srpski vladaoci imenovali su ih počasnim gradjanima, što je i onda vrlo velika i osobita počast bila. Ugarski kralj Matija Korvin pak darovao je Dubrovniku svoj vlastiti porodični barjak iz blagodarnosti, što su neki Dubrovčani bili njegovi najvirniji ministri i vojvode. Dubrovčanin Vicko B u n e tako je daleko dotirao, da je bio najprija podkralj u Mexiku, a posli u Napolju.

Dubrovnik leži u Dalmaciji doli duboko na obalama jadranskoga mora, a do Hercegovaačkih gora. Pokle mu je prirodni položaj vrlo krasan, jer mu povistničke znamenite zidine ono sinje i debelo more, koje su mnogi i mnogi slavni pisnici pak i naš junački i pisnički narod nebrojeno puti opivali, sa tri strane zapljuskuje svojim valima, nazvan je najlipšim primorskim gradom i kraljem ostalih primorskih gradova.

Četvrtom se svojom stranom Dubrovnik oslanja o kršne gole gore zemlje Hercegovine. A kakva je to zemlja takozvana zemlja Hercegovina, tik do koje leži slavni Dubrovnik? Megju nama Bunjevcima i Šokecima, na žalost, vrlo malo je takovih, koji bi na ovo pitanje umili odgovora dati. Nu mi ćemo na ovom mistu u dvi u tri riči, da kažemo našem radoznomu štioeu:

Kakva je to zemlja Hercegoaa?
 Za Bunjevca to je sveta zemlja,
 Jer tute se odnjihala zipka,
 Junačkih mu slavnih pradidova.

Eto to je zemlja Hercegovina!

Ovdi se tek u kratko, u opće, tek ništo vrlo malo kazalo o Dubrovniku, da štoci naši barem štogod znadu o njemu. Kad bi kogod sasvim podrobno htio opisati Dubrovnik, morao bi čitave debele knjige napisati, a nekmoli da bi to sve moglo u ovoj narodnoj knjizi stati. Nu ipak zato „Danica“ će na godinu opširnije nego ove godine opisati Dubrovnik, kakav je bio u svojoj slavnoj prošlosti i kakav je danas. — Svaki prosvi-ćeni Bunjevac, kome je Bog dao, da može zemaljska blaga uživati u svoj miri, triba makar jedared u svojem viku, da pošav odavle željeznicom do Rike (Fiume), odtale pak morem, otidje onamo doli u slavni i lipi Dubrovnik, da mu se i oko i duša nauživa gledajući one silne spomenike stare slave Dubrovačke, a ujedno i slave naše. Iz Dubrovnika pak najbolje će biti pišice nek se vine priko onih krševitih golih gora, pak da za čas prispi u tu zemlju Hercegovu, iz koje su se naši stari amo, gdi su danas doselili. Sa strahoštovanjem i ponosom neka još malo dalje idje, dok ne prispi u ravno polje Nevesinje, što se je s live strane male rike B u n e opružilo sve do utoka bistre Bune u plavu Neretvu. A kada taj čestiti Bunjevac do te rike Bune dodje, nek zagazi malo u nju, nek se sagne i zahiti ladjane i uvijek sveže vode Bunine, nek se umije i osveži, pak da ga ime te lipe i bistre Bune podsiti na njegovo ime Bunjevac; na obalu Buninu neka sidne i nek si pridstavlja, kako mu je prija dvista i više godina tute pramajka platno bilila i veselo popivala. Tako odmarajući se i o prošlosti svoga roda razmišljajući ugledaće priko koso prama utoku, a tik do obale bistre Bune jednu varošicu s gradom još u dobrom stanju. Neka prigje priko vode, nek unigje u varošicu i grad, koji se zove Blagaj, grad povistnički i vrlo znameniti, jer u njemu je bila stolica junačkoga i slavnoga Hercega Stipana, od kojega se i prozvala ta lipa, akoprem kršovita zemlja: zemlja Hercegovina, Hercegovina.

Iz te zemlje Hercegovine vrati će se amo svojem domu s ojačanim narodnim ponosom i sa svišću e mu u žilama plemenita i junačka slovenska krvca vri.

Bogoljub.

GAVRO BAROSS

(ministar trgovine — rođen 1848., umro 1892.)

(Sa slikom na strani 42.)

Od vajkada se pripoznaje, da veleumi i medju najnepovoljnijim okolnostima nemogu ostati zabaćeni, zabašureni, jer oni će prodrti priko

spletkarija svoji sebični suvrimenika, te će se uspeti do onoga stepena, gdi se svaki divi njihovima zaslugama. U obće se misli, da danas brez prijateljstva, brez protekcije nitko nemože napridovati na stazi državni zvanija i dostojanstva. Ovo mnenje lako se može pobiti, ako pokažemo na nikoje primere naši vrimena. Na ostrogonskoj nadbiskupskoj stolici vidimo muža — sina jednostavnog zanatlije, jer primas Vaszary svojim znanjem, neumornim radom, iztrajnom marljivošću izvojuje, da je danas glava katoličke crkve u Ugarskoj.

Ministar financija Alexander Weckerle sa svojim velikim umom izposluje, da danas neima protivnika, neprijatelja u državnom javnom životu, a tako je i Gavro Baross jedino željeznom doslidnošću dostigao, da mu se ime spominje, kao najvećeg dobrotvora i državnika današnje Ugarske.

Žalostno je što se njegovo ime danas već spominje, jer u najlipšem muževnom dobu napane ga pogibeljna bolest, koju nemogaše preboliti i tako 1892. u proliće umre. Rodio se 1848. godine u Pružini (Trenčinska stolica), od otca Antuna i matere Natalije Pongrac, koji još i danas žive. Ovde je naučio slovački jezik, koji je usavršeno govorio. Nauke svrši u Gjuru i Leči, u Gjuru kao gimnazijalni učenik, bijaše ljubimac tadanjeg profesora Vaszaryje, danas primasa ugarskog.

Svršivši prava na sveučilištu budimpeštanskom, županija Trenčinska izabere ga za županijskog podbilježnika. Godine 1875. izbornici okruga ilavačkog jednoglasno ga izaberu za svojeg zastupnika na državnom saboru u Budimpešti, i ovde mu se otvori široko polje, da razvije izvanredne darove duše svoje: naravna stvar da su ga u sve važnije odbore izabrali — i tu se u svakoj struci junački ovladao. Kao državni tajnik ministarstva od trgovine osnuje poštarske štedione god. 1883. Ali njegova radenost, iztrajnost, viština pokaže se od godine 1886., kada iza smrti baruna Keménya priuzme ministarstvo komunikacija.

S imenom Barossovim skopčana je z o n a. Tko je živ, a da nebi znao za ovaj izum, koji je toliko koristi doneo državi, a olakšao sirotom čoviku? Mnogi željeznički pruga prikupi za državu, on je počeo regulirati dolnji Dunav, što ako srićno podje za rukom, nov će se put otvoriti za trgovinu između sridnje Europe i Azije. Žalibože njemu nije dopušteno doživiti svršetak ovoga ogromnog podhvata. Jer kada se najvećma zauzeo za ovu milu si osnovu, upane u groznu bolest, za koju ni prvi liječnici nenadjoše lika.

Čelik-značaj Barossev pokazuje se najviše u tome, da on, koji je milijune za državu pribavio, umre brez blaga i bogatstva. Muž i kršćanskoga duha poštena srca, čisti ruku, nije htio ni da se sumnja izvede na njega, kao da bi svoju korist, a ne boljak domovine tražio. Ritka

nesebičnost, dostojna, da se na uvike spominje. Njihovo Veličanstvo uvažuje velike zasluge svojeg virnog sluge, postarao se za njegovu udovicu i njenu porodicu. A zahvalan narod, osobito budimpeštanski stanovnici spomenik kanu mu staviti. I pravo je, jer klanjat se prid zaslugama svoji velikana i pripoznati njihova velika dila, nije kripost već sveta dužnost.

Janko Kostalić.

Ličenje s vodom.

(Po KNEIPPU.)

Akoprem je ličničko znanje svojim izkušavanjem već daleko dospilo, ipak se u tom pogledu osobiti uspeh neopaža; dapač ljudstvo u zdravstvenom pogledu sve to više nazaduje, današnji naraštaj može se reći sve slabiji i mlitaviji postaje. Čvrstoj, zdravoj, rumenoj omladini gotovo ni traga. Ako vidiš po gdikojeg kripkog, snažnog, temeljnog mladića, il koju jedru, okretnu i veselu divojku, srce i duša ti se veseli, al žalibože to je ritka iznimka.

Ko da je uzaludna svaka nauka ličnička i svako nastojanje i poštovanje oblasti. Zima, vrućina, magla, kiša, mraz, nagla promina vremena il zraka sve huđi i brzu bolest prouzrokuje.

Istina u jednu ruku krivi su tomu: duh današnjega vremena, loši zdravstveni odnošaji i razne predsude i nebrježevnost samih roditeljah.

Al svakako i to stoji, da nazadovanje ljudskoga zdravlja i u pomanjkanju ličničkom nalazi svoje glavne uzroke i u najopasnijih slučajevah nemogu pomoći. Eto sušicu, jektiku, padavicu veliku bolu nemogu izličiti; ako se gdigod zaraza, prilipčiva bolest (kolera, grlobolja itd.) ukaže, oni šeprtlje dok i sama nepristane.

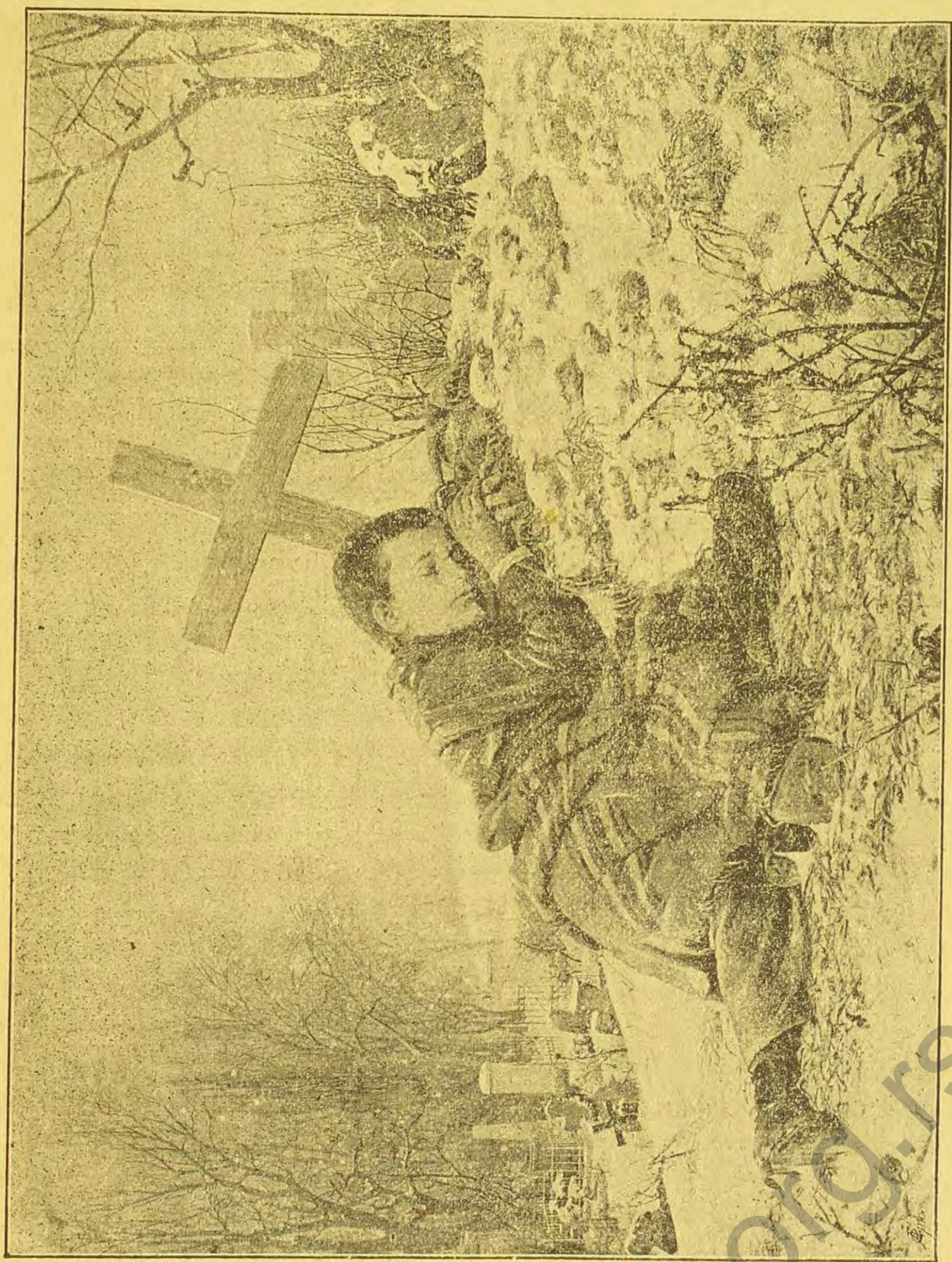
Koliko ima ljudi na svitu, koji bi silno blago dali samo da mogu zdravi biti a i najsiromašniji bi za svoje zdravlje i košulju sa sebe rado prigorio. A nitko i nemisli, da to vrlo jednostavnim načinom do dostigniti može. Naime ličenjem s vodom.

Ličenje s vodom u staro vrime je bilo u modi. Uz tilovižbanje i mačevanje bijaše glavna zabava kupanje i pranje. Stari Grci i Rimljani svagdi su imali kupališta, a kupanje i pranje bilo je u njih tako u običaju, da gotovo nikoga nije bilo, koji to nebi često činio.

Kasnije zaspala je uporaba vode. Tek u novije vrime opet se počima ozbiljno i obćenito s vodom ličiti. A to je sjajna i neuvela zasluga župnika Paše Kneipa.

Pop Pašo je već prišao bio 20 godinu, kad se je počeo privatno pripravljati za svećenika. Prije toga učio i izučio je tkalački zanat,

Nakon pet godina najveće nestašice i napora bijaše tlesno i duševno slomljen. Rodjaci i znanci misleći da će doskora dokončati. I sam je već napustio bio svaku nadu i očekivo tihim prigorenjem skorou smrt.

Siroće na majčinom grobu.

Da se pozabavim i raztresem — govori sam pop Pašo — čitao sam rado knjige. Slučaj sune mi u ruke neznatnu knjižicu: otvorih ju: bila je to knjižica o ličenju s vodom. Listao sam i čitao tu i tamo. Napokon,

sune mi glavom misao, naći ćeš u toj knjižici i svoje stanje opisano. Listao sam sve dalje. Doista, to je odgovaralo, to je skladalo s mojim stanjem; moja bolest bila je gotovo na vlas opisana. Kolika radost kolika utiha! Nove nade oživiše uvehlo tilo i još uvehliji duh. Ta knjižica bila je iz prva slamčica, za koju sam se uhvatio; do mala postade štapom, o koji se je upirao bolestnik; danas ju smatram čamcem spasa, što mi ga milosrdna providnost priposlala u pravo vrime, u trenutku najveće nužde.

Knjižicu, koja govori o ličivoj moći svježe, friške mrkle vode, napisao je neki ličnik; same uporabe većim su dilom vrlo osorne i stroge. Kušao sam četvrt godine, pol godine ne osiđah bitnoga poboljšanja ali ni pogoršenja. To me je sokolilo. Svake nedilje potražio sam 2—3 put osamljeno mistance i kupah se nikoliko trenutakah u Dunavu. Žurno sam se približio mistu kupanja, a još brže vraćah kući u toplu sobu. To hladno vižbanje nije mi nikad škodilo, a držao sam, da mi ni ne koristi. Godine 1850. dodjem u Georgianum u Monakov. Tu nadjem nikog siromašnoga djaka, komu je bilo mnogo gore, nego meni. Zavodski ličnik nije mu htio izdati svidočbu o zdravlju, koja mu je bila potribna, da uzmogne biti zaradjen „jer neće dugo živiti“, tako je glasila osuda. Sad sam našao miloga druga. Povirih mu tajne moje knjižice i sad obojica uzmemo kušati i praktično izvoditi uporabe; naša revnost bila je ogromna. Moj prijatelj dobije za kratko od ličnika željenu svidočbu te živi i danas još. A i ja sam sve to više ojačao, postadoh svećenik i živim u tom svetom zvanju već priko 36 godinah. Prijatelji mi laskaju i govore, da se još i danas, kad mi je već 70 godinah, dive snazi moga glasa, čude se mojoj tilesnoj jakosti. Voda mi ostade viran i prokušan prijatelj: tko može zamiriti, što joj i ja sačuvah virno prijateljstvo.“*)

Uvidiv i osvidočiv se tako pop Pašo o naravnoj i izvrstnoj likovitosti vode, počeo je sustavno postupati s vodom. Upotribljivoje voda na razne načine: a svaki bi ovaj način najprije na sebi prokušao. Nu temelju silnih prokušanjah i vižbanjah uredi on u svojoj obćini u Wöris-hofenu u Bavarskoj, kupalište, ličilište s vodom. Njemu dolaze sa svih strana svita bolestni bogataši, biskupi, spahije, begovi, grofovi, baruni, da ih on po njegovom sustavu liči i ozdravi. Siromake liči bezplatno, još jim i hranu daje. Po njegovom sustavu uredjuju se zavodi sad već i u drugih mistih, kao na ubavom Josipovcu kraj Zagreba, na Margitszigetu iza Budimpešte. On pak sam neutrudivo i perom i ričom priporučuje na sve strane ličenje s vodom. U tom pogledu, a u tu svrhu putuje po važnijih gradovih (prolitos bi u Beču i Gracu) i drži pridavanja o ličenju s vodom. Obćinstvo, bez razlike vire i staleža pazljivo ga sluša i divi mu se. Nadvojvoda Josip takodjer prizvo ga k sebi, da mu savite

*) Kneipp. Ličenje vodom. Cina 1-20.

dade u nikom slučaju. Sva ova živo i temeljito svidoeče za sustav pop Paše Kneippa.

Njegov sustav temelji se na slidećemu postupanju :

Buduć svaka bolest leži u poremećenoj krvi il u neurednom tečenju krvi; imajući pak voda u sebi svako svojstvo da temeljito diluje na kolanje krvi i na raztvarenje i izlučenje sokovah, što se u krvi nalaze, — zato se svaka bolest, koja je samo izličiva, može vodom izličiti. U tu svrhu mora se neuredno kolajuća krv kvare, izlučiti iz krvi. Toga radi propisuje: čovičje tilo pranjem, kupanjem u hladnoj vodi, — živo, pravilno kolanje, tečenje krvi uzdržavajuć, — okripiti, ojačati, očeličiti, da ne bude pristupno raznim prominam, nepogodom vrimena, već da svakom vanjskom uplivu lahko odoliti uzmogne.

Ovo se postizava 1. hladnim il 2. toplim pranjem, kupanjem; 3. ojačenjem oslabljenoga organizma.

Hladno pranje biva izprva ustojanom, a kasnije mrzлом vodom; toplo pranje biva s mlakom vodom il parom. Topla se voda upotribljuje, da raztvori ono, što se iz krvi mora ukloniti i da čisti kožu; mrzla pako voda uklanja ono, što je topla raztvorila i oživljuje i jači tilo.

Za toplo kupanje uzme se malo soli, pepela, šaku zobne slame, trine, ostanakah od sina. Ovo se polije kipućom vodom, te se bolestnik il kadi na toj ugodnoj, mirisnoj pari ili se kupa, pere u malo razhladjenoj vodi. Al toplo kupanje valja uvik hladnim pranjem sazvršiti.

Pop Pašo razlikuje kupanje p o d p u n o i d i l o m i č n o. Podpuno pranje je ako se cilo tilo pere na jedanput; a dilomično upotribljuje se samo za pojedina uda.

Za da tilo otvrdne, priporučuje pop Pašo: 1. hodanje bosih nogu, 2. po mokroj travi, 3. po mokrom kamenju, 4. po novom snigu, 5. po hladnoj vodi. 6. Kupanje ruku i nogu u mrzloj vodi.

1. Najnaravnije i najjednostavnije sridstvo da tilo otvrdne, jest h o d a n j e b o s i h n o g u.

Dica, koliko je samo moguće, neka nikad neimaju obuvela.

Starije ljude siromašnjih stališa, osobito na selu, ne triba, hvala Bogu opominjati; ti hodaju i onako dosta bosonogi i ne zavidjaju varošanima njihove fine, izrizane ili neizrizane cipele, odnosno verige, koje se stide bosonogi hoditi, često su dosta kažnjeni za svoju tvrdokornost.

Odrasli u gradovih, naročito oni iz boljih, otmenijih razredah, ne mogu da se podvrgnu takim vižbama; no ako su ipak radi štogod učiniti da otvrdnu, neka u večer, neposridno prid spavanjem ili u jutro prije odivanja šecu kakvih 10 minuta $\frac{1}{4}$; $\frac{1}{2}$ ure po golom podu, po patosu, po zemlji. Ovako mogu se u početku šetati, da se nenadani početak neositi odviše, u carapah, a kasnije mogu to činiti i bosonogi.

2. Osobita i vanredno povoljno dilujuća vrst hodanja bosih nogu jest hodanje po mokroj travi. Svejedno je, da li je trava nakvašena rosom, kišom ili polivena vodom. Što je trava vlažnija i što češće biva, to će valjaniji biti uspjeh. U pravilu valja po vlažnoj travi hodati $\frac{1}{4}$ do $\frac{3}{4}$ ure.

Kad je bosonoga šetnja dovršena, valja na onako vlažne kakve jesu navlačiti suhu obuću, te šetati se dok se noge neugriju.

3. H o d a n j e p o m o k r o m k a m e n j u. Ovo je mnogima udobnije i laglje. Glavna je stvar u tome, da su kamene ploče mokre, da na njima nestojimo mirno, već da prilično brzo koracamo. Trajanje se ravna po stanju bolesnika i prema tomu, da li je jači ili slabiji; obično je dosta 3—5 minuta. Tko pati od hladnih noguh, tko je izvrgnut vratnim bolima, kataru, navali krvi prema glavi, od čega dobiva glavobolju, neka što češće šeće po vlažnom kamenu.

4. Mlogo se može postići h o d a n j e m b o s i h n o g u p o n o v o m s n i g u. Nikada se nesmiye hodati po snigu za hladnoga oštrog vitra, već na suncu, kad snig odmah kopni. Hodajuć po snigu nesmie se stajati na jednom mistu, već se valja neprestano kretati. Komu je tilo studeno, pak drhće, taj nesmie podnipošto po snigu hodati.

5. H o d a n j e p o v o d i služi a) za otvrdnuće. Ta uporaba diluje na cilo tilo i jača cilu narav; b) diluje povoljno na bubrige i na izlučivanje mokraće; c) diluje vrlo dobro na prsa, olakšava disanje i odvadja plinove iz želudca; diluje naročito proti glavobolji i zauzetosti glave. Ovo se može činiti tako, da se u kupatilu, škafu, badnji, šavolju, lužnici krećemo bosih nogu do kolina u vodi. Najbolje je ako imamo blizu kuće kakav potok il baru, pa tamo hodamo.

6. D a t i s e r u k e i n o g e o t v r d n u veoma je dobro ovo: Stani u hladnu vodu do kolina ili priko kolina i ostani u njoj 1 minutu, nipošto dulje. Posle toga obuj obuće, zasukaj rukave do lakata te i ruke drži 1 minutu u hladnoj vodi. Bolje je, ako i jedno drugo činiš u isti par. Možeš i tako činiti, da noge staviš u posebnu posudu, a gole ruke u drugu posudu, koja je malo više na stolcu. Uz ovo vižbanje obtiče krv znatno bolje po rukuh i noguh.

7. P o l i v a n j e k o l i n a, osobito valja za noge, jer u njihove slabokrvne žile mami krv.

Glede hrane veli pop Pašo, da je ono domaće jilo najbolje, koje nije jakim mirodijama pokvareno. Slana i paprena jila strogo zabranjuje, a voće osobito priporučuje. Za piće veli da je najbolje mliko i voda; al slabima i bolestnima dopušta čašu vina ili piva.

Za ruvo, odilo priporučuje da bude jednostavno, prosto, vrimenu pristojno. Protivi se vrlo toploj obilnoj i tisnoj odići, obući. Osobito osudjuje vruću šubaru na glavi i vuneni šal na vratu, jer da ono vuče, kao

sisaljka vodu, krv i toplinu u gornji dio tila, te lako glavobolju prouzrokuje. Hodanje, šetanje na slobodnom vazduhu, zraku cini nad sve. Što je čišći zrak, veli, što ga udiše čovik, to je bolja krv.

Iz ovoga našega pridavanja mogo se svatko lañko osvidočiti o likovitosti vode i o jednostavnom, a izvrstnom ličenju s vodom.

Ako se indi pomnjivo i strogo podjemo držati pop Pašinih savitovanjah, pravilah, načelah, ako se naime kad god možemo peremo, kupamo u hladnoj vodi, što češće hodamo bosonogi po zemlji, kamenu, vodi i rosnoj travi, ako se od duševnoga i tilesnoga naprezanja čuvamo, ako odaje, sobe često prozračivamo, a strogo se uzčuvamo od žestokih pićah i slanah, paprenih i mirodijom začinjenih jilah, onda se, uz božju pomoć, temeljito možemo nadati dobromu zdravlju i dugomu, blaženomu životu.

Seljanin.

Koristno je znati.

Za školarenje. Pučke škole je dužno svako dite učiti. I to, obvezno je za škulu od šeste do dvanajste godine. — Posli četvrtog razreda pučkih škula — ako je uspihom svršio — može ići u gimnaziju ili puljersku škulu. — U gimnaziju (djačke škole) se primaju dica od 9 do 12 godina. Koje je dite starije od dvanajst godina, može se izključiti iz gimnazije. — Sotog triba da roditelji *nastoje da jim dica do dvanajste godine svrše četiri razreda pučkih škula.* — Najnovije, Subotica je otvorila i za mušku dicitu gradjansku škulu. — Sa gradjanskom školom mož dostići to isto, što i sa četiri gimnazije. Može biti zvanični pisar, može ići u trgovačku, katansku škulu, u gornju gimnaziju, samo mu triba iz latinskog jezika položiti ispit. — Gradjanska škula ne uči latinski jezik, sotog se drži da je lakša nek gimnazija. — Mnogi bunjevački roditelji vole davat malu dicitu u švabska sela na prominu da uče nimački jezik. — Ti roditelji obično griše proti svojoj dicitu, jer nisu jim dica naučila još ni bunjevački govoriti, razumiti, odgovoriti, pa već moraju u školama učiti madjarski, a nerazumni roditelji jim uklepaju još i nimački jezik. Tako dite jadno nerazumno, mora se boriti sa tri jezika. Taka se dica spletu pa postanu glupa. — Jezike uči dite, kad se uputi u nauke!

Nikoliko riči o našem novom novcu. Od nove godine biće važne promine u našem novcu. Triba svaki u naprid da znade, da ćemo dobiti nove novce, pa da se malo priugotovi naučiti, kako će se zvati ti novi novci. Ovdí hoćemo da umirimo naš puk, da mu kažemo, da ga poučimo da uvodjenje novoga novca prikazuje uređivanje i povoljnije stanje državnih novčanih prilika i da nikome neće biti na štetu nego samo na hasnu, jer ćemo u misto današnjeg nesigurnog novca od artije

(papira) dobiti siguran i dobar novac od zlata i srebra. Dakle u kratko da se upoznamo sa novim novcem. Jedinica novim novcima zvaće se od sele kruna (mađjarski: korona, nimački krone). Dakle neće biti više f o r i n t e, nego k r u n e, ili po naški krunaš. Kruna će biti srebrni novac, dobrim manji od današnje srebrne forintače. A inače vridnost koliko danas vridi 50 novčića. Dakle u današnjju jednu forintaču, idju dvi krune. Kruna će imati u sebi sto (100) potura (mađjarski fillér), ili kao što se u Srbiji kaže p a r a. Dakle u jednoj kruni biće sto potura (ili para), prema tome poklem će dvi krune biti u jednoj današnjoj forintači, to će dakle u jednoj forintači biti svega dvi stotine potura (para). Ovo je lako naučiti. Jedna potura će dakle imati vridnost, koju danas ima polovina novčića (krajcare) a to će dobro biti, jer će od sada po krajcare, t. j. potura biti u prometu i moći će se šnjome plaćati, što je dosad kod polovine krajcare teško bilo. Nova kruna će biti od srebra kovana, biće u jednom komadu i po krune. Biće pak novca i od zlata. 20 kruna biće i u jednom komadu od zlata kovana, to će biti zlatnik dukat od 20 krana, biće zlatnika i od 10 kruna. Dvadeset potura i deset potura u jednom komadu, biće kovani od n i k l a, što je slično srebru (jer je bilo). Dvi poture i jedna potura biće kovane od bronzje. — Sadašnje forintače ostaju i na dalje u prometu. Za sada dakle dosta je, da zna naš puk ovoliko o novom novcu. A druge godine u „Danici“ u ovoj narodnoj knjigi progovorićemo više o novom novcu i poučićemo naš bunjevačko-šokački puk. A dotle ima vrimenta, jer će proteći još koja godina dok se cio stari novac uvuće i promini sa novim. Za sada je dosta ovoliko znati o novom novcu. *(Pobratim).*

Naplaćivanje. Često se dogodi po selih, da narod ne viruje svomu bilježniku, da zakonito sabira naplaćivanje nikojih svojih radnja, il sumnjiče da više uzima nego što bi se njega ticalo; a možda i biva takovih notaroša, koji vole galiti „prostake“. Čast i poštenje duševnim bilježnicima. Ovoga radi, da je svaki na čisto i zna šta mu je platiti za poslove bilježnika, ovde ćemo saopćiti tarifu Bač-Bodroške županije, g. 1869. na ožujskoj skupštini ustanovljenu. Od ovog notaroš nemož više iskati, a poslužen nije dužan više, al nemož ni manje platiti. Za o b l i g a c i j e od 1 for. do 100 for. plaća se 25 nč., od 100 do 500 for. plaća se 50 nč., od 500 for. više plaća se 1 for. — Za s v i d o č a n s t v a siromasi ne plaćaju ništa, ostali 50 nč. — Za u g o v o r (kontrakt) i d r u g e p r e p i s e, najmanje 25 redova na četvrt arka, plaća se 25 nč. — Za o b v e z n i c e od 1 do 500 for. plaća se 2 for., od 500 do 2000 for. plaća se 3 for., od 2000 do 4000 for. plaća se 4 for. od 4000 for. do 8000 for. plaća se 5 for., od 8000 do 20,000 for., plaća se 10 for. — Za m o l j b e n i c e za gruntovnicu, kao i za kontrakte. — Za r a z l i č i t e

moljbenice, koje se ne odnose na kapitale, plaća se 2 frt, za koje se odnose na kapitale plaća se kao i za grantovne moljbenice. — Za izjave po kupovnoj cini kao što iznosi tarifa obligacija. — Za moljbenice za punolitstvo 5 for. se plaća, za moljbenicu za ženidbu 5 for., za medjusobne namire, testamenat i inventar, kao i za kontrakte.

Kako se liči vinova loza? Prvo se napravi vodica, lik od 100 litara vode, 3 kile modrog kamena i 3 kile kreča; ovo se dvoje razmuti, kreč se razgasi a modri kamen se dobro raztopi. — Take vodice na motiku treba potrošiti 28—30 litara: na jedan katastralni hold 230 litara: ovo priporučuje savit ministar-ki, daklem na lanac dolazi do 300 litara. Gdi nije odveć savladao plišanj, tu se mož nejača mišanija praviti. Dosta je 2 kile kamena i 2 kile kreča na 100 litara vode. — Na lanac vinograda ili na 300 litara vode treba potrošit 9 kila modrog kamena i devet kila kreča. Kamen vridi 3 frt 60—do 4 frt, jer mu za kilu valja plaćati 40—48 krajcara. Kreč vridi 18—20 nvč. Daklem na 10 motika imamo troška oko 4 frta. — A pošto se ovo mora 3 put obaviti priko godine, 10 motika će nas stati do 12 frti. — Prvi put se jako rano, bar koncem svibnja, t. j. odmah čim se čokot uvie u zeleno. Jer ako ćemo čekat da loza ojača, može se pojaviti i plišanj (srebrne-brašnene pige na opakom licu lista) onda ga je već zdravo teško ličiti. — Drugo štreanje se ima obaviti posli cvata, koncem juna ili početkom jula; a treće prid zrianje lišća, polovicom augusta. — Za štreanje pako ima se upotribiti nika sprava, od prilike ko dobra mihurina ili ko gajde. Ta se sprava naspe opravljenom vodicom, taka puna se obisi o vrat čoviku, kao mihur pod pazuhu uzme i gnječi; a civ kojoj je na kraju sitna cidka upravlja se po mladoj lozi i štrapa onako ko kad sitna kiša pada. Tako štrapajuć idje brazdom a drugom natrag, dok ne pridje sav vinograd. Na to treba paziti, da sav lastar bude poštrapan podjednako. — Ta sprava vridi 18—25 frtih. I sprava i modri kamen može se najtočnije uz priporuku ministarstva dobiti u Bpešti kod Savosta Alfons. U tu svrhu probitačno je da se više vinogradara složi i jednim troškom nabave spravu i modri kamen.

Jeli lakše nadoknaditi kravu ili ženu?

(Iz starih spisah priinačio K.)

Dvoje ljudi — tojest — muž i žena,	Osim jedne krave, ništa više
— Ja jim neznam pravo ni imena —	Neimaše, ona ji hraniše
Živili su vrlo potribito,	S maslom, sirom, skorupom i mlikom
Siromaški, ali umirito;	I sirutkom — sirotinskim mlikom,

Gdi je marve i štete je tudi ;
Tako vele od starine ljudi. —
To i našeg snajde sirotana :
Crče krava, nestade jim hrana.
Kud ćeš jada i nesriće više ?
Brez utihe žena svedj' uzdiše,
Te primivši k srcu tu nesreću
Pade jadna u bolest najveću
Od koje se izličit nemože,
Nego umri, — smiluj joj se Bože!

Kad s pokopa natrag se vraćaše,
Prijatelji, muža tišit staše :
Man' se brate tuge žalovanja,
Ti još možeš imat radovanja ;
Mrtvim pokoj, a živima zdravlje!
A ti gledaj drugu za uglavlje.

Pa će jedan — kano praktičniji
Pokazat se njemu iskreniji
Ter mu reče : „Uzmi moju *Doru*,
Taka triba u tvojemu dvoru ;
Znaš — vridna je, mudra i radena
I uradit svašta je kadrena,
S njom ćeš živit brez brige i tuge,
Za te nema nigdi bolje druge ;
Želiš li si popraviti sudbinu,
Tad nju uzmi — velim ti istinu“.

Osmili se prijatelj i drugi —
I on ima kog — da mu ponudi :
„Kad bi bio voljan uzet *Janju*,
Znaš — nju hvale na svakom divanu,
Ona je za tebe baš prilika,
Pa će ti bit — viruj — čast i dika,
A nećeš se nikako kajati,
Jer će Tata štogod uz nju dati.“

A treći će : „Uzmi moju *Maru* :
Pa ćeš Bogu hvaliti na daru,
Što s' dobio druga valjanoga,
Počešljana i umivenoga,
Ja ti boljeg ne želim od Boga —
Pa ni nemoj tražiti drugoga.“

Majstor krojač sad mu vako veli ;
(Koj' mu — tobož — svako dobro želi):
„Šta da tražiš drugu — nego *Katu*
Moju sestru, tebi jur poznatu ;
Nij' uzalud — da joj ime Kata,
Al i vridi baš tovar dukata.“

I kolar mu ništo zanoveta :
„Brate dragi! evo t' moja *Béta* ;
Ako želiš imati čeljade — — —
S njom ćeš živit kao od parade.“...

Taj ne svrši, drugi već počima,
Da mu šapne — do njeg se otima :
„Ta eno ti moja sestra *Jula*,
Koja znade šta je šot i vuna ;
Umie presti, šit, čončat i tkati,
— Znam da uz nju nećeš gol hodati.“

Niki opet kaže : „uzmi *Kristu*,
Ako želiš imat kuću čistu,
Spremna j', čista, uvik ugladjena,
Kô iz škrinje da je izvadjena.“

Ondud opet kažu : „Eno *Léna* !
Više vridi nego deset ženâ ;
Jer ti znade i skuvat i speći,
Lipo spravljat i lipu rič reći ;
S njom ćeš se bar moć i prodičiti,
Kog dočekat il kudgod otići.“

„Nemoj kume, sad ga kovač smete
Moja Ivka divojka je za te,
Više vridi od Béte i Kate,
A već se i odavna poznate.“

Opet jedan njemu progovara :
„Ako želiš imat pravog para
Ne'di dalje evo t' moja *Klara*,
Ja ti neznam boljeg dati dara —
Jer kad ti ta štogod razgovara,
Slušat moraš — jer te sva občara.“

Napokon se čuje rič čizmara ;
— Kao majstor umno razgovara :
„Ta lako je naći kakog para,
Al kô što je mojeg brata *Bara*,
Smijem reći da takove nema
Nit ćeš ju naći ni u sedam sela ;
U pol zime i sridina lita
Ona ti je lipo opravita.
Pa je k tomu i vesela lica
A hoda ti kao paunica.
Mloge su ti tu već nabrajali,
Al njoj slične nisu spominjali :
Stoga tko još za sriću ti mari —
Svako će reć, da te Bog s njom spari.“

* * *

Kajnik naš je imô šta slušati,
Nit je znao : šta će kom kazati ;

No napokon dositiv se — reče :
 „O što ste me tu napali veće ;
 Prij' neg pete ženi mi olade,
 Mene ženit vama na um pade,
 Ni zazvani, niti umoljeni,
 Hoćete da pomognete meni.
 A kad mi je krava uginila
 Ni jedna se duša nij' javila

Da me tiši, da mi kravu dade,
 Već sad hoće svaki da udade
 Svoju ćerku il svoju sestricu,
 S otim — tobož — meni hoće sriću —
 Gdi pak sami radi se prostiti
 I zlo na vrat meni obisiti ;
 Borme neću ! S Bogom mi ostajte
 S vašim ćerkam, pa mi mira dajte.“

Šaljivdžija.

Iskrenost. Što ti je zadalo najveću radost u putovanju po Švicarskoj?
 To, što mi je supruga ostala kod kuće.

Na šetnji. Teta : Nije lipo toliko se natrag obazirat.

Ana : Samo sam htela da vidim, ko je taj mladić, koji se u vas tako zagledo, i komu ste se toliko dopali.

Teta : Pa ko je ?

Ana : Sigurno neznam.

Teta : Za što se ne obazreš još jedanput ?

Pod višala. Svećenik : Želiš li se sinko spasiti ?

Osudjenik. Želio bi vlč. gospodine, ali ne ovako prinaglo.

Linost. O t a c : Tko je najliniji u škuli vašoj ?

S i n : Kako da ja to znam ?

O. Ta koji kad svi pišu, čitaju, ili računaju, ništa ne čini, već okreće se amo tamo.

S. Ta to je učitelj.

U kasarni. Stotnik : Janko, što bi ti učinio ako bi opazio, da je na primer, Tuna ukrao Mijinu kobasicu ?

Janko : Uma bi ga javio, ako ne bi polak meni dao.

Dobar savit. O. Sinko, doneseš li iz škole dobru pravicu, napraviti ću ti lipo ruho.

S i n : Želite li dobru pravicu, ja vam savitujem bolje, da g. učitelju napravite novo ruho, prije ćete dostignuti cilja.

Srićan mrtac. Ličnik : Odzvali su me kod Fukarića, ali dok sam ja stigo on umre.

Gosp. Siroma, barem je prije smrti manje trpio.

Puna zdila gumboca. Ako od jedne litre brašna bude pet gumboca, koliko će biti od četiri litre brašna? upita ešpereš, prigodom izpita, jednog malog učenika.

Ta to će biti već jedna puna zdila, prečastni gospodine, odgovori mali.

Dobro je i meso. I kupusa ji sinko, ne samo mesa, reče kantor sveme jedinku, ta i kupus je tako dobar, kao i meso.

O otče, odgovori sin, kad bi kupus bio tako dobar kao meso, davno bi ga vaške izjile u vrtu.

Kod satara. Gospodar: Jeste li vi meni na odgovornost dali prije dva dana sate?

Satar: jest.

G. No onda mi povratite novce, jer u satima je velika falinga.

S. Kakva falinga?

G. Ukrali su jih.

NARODNE PISME.

<p>1.</p> <p>Izgorila majko! Izgorila majko ljeljo!
Didina koliba, Didina koliba ljeljo!
Šilna jim se majko! (Opet ljeljo!)
Šteta dogodila,
U kolibi majko,
Šanta kvočka bila
I éoravo pile
Krnja zdila majko
I kusa kašika
I didina majko
Nova japundžija
Kad je glediš majko
Ni zakrpa nema
Kad je miriš majko
Konci je pritežu.</p>	<p>” ”
” ”
” ”
” ”
” ”
” ”
” ”
” ”
” ”
” ”
” ”
” ”
” ”</p>	<p>Ja joj dajem šećer šerbet da jide,
Ja joj dajem slatko vino da pije:
Ona neće šećer šerbet da jide
Ona neće slatko vino da pije:
Već bi ona s live ruke na desnu
Već bi ona s desne ruke na livu.   3.   Hrani majka devet milih sina. . .
Kada ji je izženila majka
Stali sinci govoriti majki:
„Naša majko, naše poruganje!
Kad bi htela naša stara majka,
Da otide u zelenu goru,
Da ju proždre, kako god zvirenje.“
To dočula njeva stara majka,
Ona ide u zelenu goru,
Da je proždre kakogod zvirenje.
Sustrili je dva unuka mlada:
„Vrat se natrag naša stara majko!“
Ne htide se natrag povratiti.
Susrili je sveti Dimitrije:
„Vrat se natrag starino nejaka!“
Kad se ona natrag povratila
Al kod kuće devet milih sina
Devet sina, devet kamenova,
Devet snaja, devet hladnih stina.</p>
<p>2.</p> <p>Ja se pope na budimsku planinu
Pa pogledo nuz peštansku ravninu,
Di jelini s košutama planduju
I junaci s divojkami igraju,
A ja uze britku sablju ter pušku
Da ubijem kraj jelina košutu.
Ja ne trevim kraj jelina košutu,
Već ja trevim kraj junaka divojku,
Dadoše mi nju boljanu liečiti</p>		

Dva unuka dva zlatna goluba
Oni lete od stine do stine.

4. ✓

Rod rodila višnjičica
Više od roda,
Pod njom sidi mlad gospodar
I šnjim gospoja :
Vino piju šećer jidu
Ogledaju se,
Više nji su sitne tice
Sitno žumbere;
Al besedi mlad gospodar
Mladoj gospoji :
Čuješ dušo, čuješ rano
Šta tice vele ?

Tice vele i žumbere
Da se ja ženim.
Žen se dušo žen se rano
Ja ti nemarim,
Tvoji konji ohronili
Ne doveli je,
Tvoja majka oslipila
Ne vidila je
A ti junak vrat slomio,
Ne ljubio je.
Al besedi mlad gospodar
Mladoj gospoji :
Nemoj dušo, nemoj rano
To se ja šalim
Jel je šala, jel maškara
To ti j' blagosov.

Opis naših slika.

Franjevačka crkva u Subotici (vidi sliku na 32-oj strani). Ova slika predstavlja najstariju sgrađu u Subotici. Kad su naši stari Turčina izgonili iz Subotice, samo je jedna zgrada ostala, a to je bio grad, po turski „kula“, u kojoj je turski paša stanovao. Posli turskih vrimena u „kuli“ se nastanio kapetan Sučić, koj bio kano poglavar starih bunjevaca, a ujedno vogja bunjevačke vojske. Š njim su stanovali u gradu još duhovni pastiri naroda, franjevci i još mnoge obitelji. Posle, kad se narod dobrim nasporio, godine 1723. zapovid bi izdata, da se stanovnici „kule“ izsele i sebi oko „kule“ zaviju nova gnjizda, a „kulu“ priobrate u crkvu. Težak je to posao bio, al složi se veliko i malo, te g. 1736. od „kule“ postane kršćansko-katolička crkva, koju je još iste godine, 15. travnja, na čast sv. Mihajlu, kalački nadbiskup gr. Gavro Patačić posvetio. Tu staru crkvu pristavlja naša slika.

Kapela sv. Roka u Subotici (vidi sliku na 37-oj strani). Ova slika pristavlja kapelu sv. Roka u Subotici, alvatnoj Deakovoj ulici. Kapelu sagradi subotičko občinstvo g. 1738. na čast sv. Roki, kao zaštitniku proti koleri, kada je ova kužna bolest veoma proridila redove stanovnikah. Govori se, da su stari na kolinam pužuć prinašali kamenje i ciglju za gradnju ove kapele. U malenom tornju kapele smišteno je zvonce, što je iz Vlaške, u ratno vrime, g. 1739. doneo Luka Vojnić. Ova kapela povećana s daščarom, služila je jedno vrime za župnu crkvu, kad su svitovni svećenici priuzeli duhovno pastvo, dok nije sazidana crkva sv. Terezije. Sad samo na dan sv. Roka kao zavitnu svetkovinu i pod osminom služe se ovde sv. mise i drže se večernja. Varoško poglavarstvo

u više mah porušiti hti ovaj spomen pobožnosti naših stari, al narod se uvik protivio nasilju gospode. Sadašnje ukrašeno lice zasluga je g. Mije Prčića, pridsidnika sirotinskog stola, koji god. 1884. kao načelnik grada da ovaj lip spomen starih vrimena dostojno ponoviti i ukrasiti. Kako franjevačke crkve tako ove kapele kalup dobili smo na uporabu od g. profesora Stipana Ivanji, koji sad doragjuje na magj. jeziku II. svezak povisti Subotice i za ovo svoje dilo da izraditi ove slike. Ovim neka je hvala dobrostivom gospodinu.

Divojka sa bosanske granice (vidi sliku na strani 58-oj.) Evo divojke soja našeg. Po odilu ne bi je naše lipe seje Bunjevke i Šokice poznale, ali pogledaju li joj malo bolje u lice puno izraza, poznaće je. To vam je seja jednokrvna, možda i jednovirna a sa granice Bosne ponosne. Kako vidite, to je cura baš iz gazdačke kuće. O bilom joj vratu vise lipo nanzanih sto dukata cesarskih, nu cura još stoputi toliko vridi. Sve drugo što je na njoj, ona je sama i tkala i šila.

Vila (vidi sliku na 66-oj strani.) Ova slika čuvenoga magjarskoga vištaka-slikara *V a š t a g a* čisto nas zanosi. Prid očima nam je gorska vila mladjana, lipolika, lagana, pak vitka i tanana stasa kano vitka i tanana jéla, kako nam ju je naš pisnički narod u svojim od vičite vridnosti pismama spivao. Nismo nigdi ni štili ni čuli od koga, da je ovaj magjarski vištak ovu tvorevinu lake kičice mu baš u duhu naših narodnih pismama iznio na svit, ali nije baš ni potribno da o tome štijemo ili čujemo, sama nam ta slika kaže to, — to je naša vila, *Vila jugoslovenska*. — Pridstavlja nam se u vilinskoj gorskoj šumi, gdino valjda mlada svoje drûge, vile posestrime popivajuć tanko glasovito saziva na vilinski sastanak i zbor.

Siroče na majčinom grobu (vidi sliku na 77-oj strani). Slika mladoga slikara Uroša Prčića. — Siroče jadno, koje na ovom bilom ali ladnom, ladnom kano grob što je, svitu, nigdi nikog više nema; ta prija niko liko nedilja mu je zao udes otrgao sve njegovo blago, milu majku mu, došlo je Badnje noći svojoj miloj majci na grob, koji je Badnji dan snigom pokrio, da se bar na tom majčinom grobu, poslidnjem mu pribižištu, ogrije, kad ne može, kao druga srićna dica, da u vrućoj sobici slavi mili dolazak Spasa našeg, malog Isukrsta. — Kako je sladak, kako je vruć i grob majčin! Zaspao je mališa. Da sladjana sna! Oko ponoći zvzdano se nebo otvorilo, a čitava vojska milih angjela sliće doli ljudima pivajući božićnu pismu: „Slava Bogu na visini. . .!“ Al' gle megju angjelima, megju blaženima i mališe! — Nije više siroče!